

IX / 4,2

INSTITUT ZA GEOGRAFIJO V LJUBLJANI

DR. CENE MALOVRH

ANALIZA GOSPODARSKO-

PROSTORSKE STRUKTURE

INDIVIDUALNIH KMETIJSKIH OBRATOV

RAZLIČNIH AGRARNIH PREDELOV SLOVENIJE

LJUBLJANA 1963

inv. št.

ANALIZA GOSPODARSKO - PROSTORSKE STRUKTURE
INDIVIDUALNIH KMETIJSKIH OBRATOV RAZLIČNIH
AGRARNIH PREDEL OV SLOVENIJE

(S posebnim ozirom na metodo analize in na
družbeno gospodarski pomen rezultatov analize)

K A Z A L O

	stran
I. Označba problema in metodoloških načel	1 - 12
II. Zasnova proučevanja in delovni postopki	13 - 24
III. Opisi štirih kmetijskih obratov:	
1. Obrat Kozaršče	25 - 30
2. Obrat Preloge	30 - 37
3. Obrat Grušovlje	37 - 40
4. Obrat Šempeter	41 - 49
Osnovni podatki in mapne kopije obratov	
IV. Distribucija gospodarsko-prostorskih kategorij in činiteljev štirih obratov	50 - 56
V. Količniki odnosnih veličin obratov	57 - 65
VI. Gospodarsko-prostorska klasifikacija obratnih zemljiških parcel in obratov	66 - 77

I. OZNAČBA PROBLEMA IN METODOLOŠKIH NAČEL

Kmetijstvo na Slovenskem temelji še vedno v prevladujoči meri na malih individualnih obratih, katerih gospodarski smoter je samooskrba kmetovalcev. Blagovna proizvodnja teh obratov ima le podrejeno mesto in se tudi izrazito sporadično uveljavlja.

Označenemu poglavitnemu smotru se prilega gospodarsko - prostorska struktura malih kmetijskih obratov. Zanja sta najbolj značilni proizvodnja majhnih količin raznovrstnih dobrin, ki poteka na razsanih, prostorsko disperziranih zemljiščih. Obe ti dve značilnosti sta odvisno povezani z organizacijo in tehniko samooskrbnega kmetijstva, ki izvirata še iz obdobja naturalnega gospodarstva.

Znano je, kako naglo se s spreminjanjem družbenih odnosov zmanjšuje pomen gospodarskega učinka tovrstnih kmetijskih obratov ter na ustrezni organizaciji in tehniki temelječe kmetijske proizvodnje panoge. Slabitev gospodarskega učinka se danes izraža že v najmanj dveh smereh, kar še celo povečuje akutnost problematike.

Najprej se je pokazala v zrahljanju socialne konsistence kmetškega življa, zlasti tistega, ki je navezan na bolj odročne, gorate in hribovite predele. To je bilo dobro vidno tudi pri nas že v predhodnem kapitalističnem razdobju. Pojavi, kakršni so pavperizacija podeželja, odseljevanje ter izseljevanje po eni strani ter vedno večja težnja, da se primanjkljaj dohodkov iz kmetijstva kompenzira z naraščajočimi dohodki iz gozdno - lesnih skladov, s katerimi so posamezne kmetije razpolagale, po drugi strani, so občutno doprinesli jačanju nasprotij v družbeni sredini nekdanje vaške srenje. Vedno večje usmerjanje v razdrobljeno individualno gozdo gospodarstvo je razen tega imelo še negativne gospodarske posledice, bodisi zaradi tega ker je slabila proizvodnja lesne gmote zaradi eksploatacije, katero je narekovala konjunktura, bodisi zato ker je bila na ta način nujno

zanemarjana sama kmetijska proizvodnja. V rentabilnost leto so zaradi dobre kupčije z lesom kmetski gospodarji podvomili oziroma so vlagali premalo truda in sredstev za njeno zvišanje.

Pešanje gospodarskega učinka malih samooskrbnih kmetijskih obratov pa se vedno bolj kaže še v drugi smeri. Z industrializacijo ter urbanizacijo so začele naraščati potrebe po kmetijskih proizvodih, medtem ko proizvodnost dela na takšnih obratih stagnira oziroma relativno upada, zaradi stalnega pojemanja investicijskih sredstev na rovaš zviševanja negospodarske potrebnje mesta pa celo absolutno upada. V tej smeri uveljavljajoča se neučinkovitost tradicionalnih kmetijskih obratov je seveda še usodnejša od prve, saj zadeva z daljnosežnimi posledicami celotno družbeno gospodarsko dogajanje in ne le posamezne gospodarske panoge ali posamezne celične tvorbe družbene skupnosti. Smemo reči, da je prav ta okoliščina sprožila v razvitem delu sveta nagli tempo preobrazanja organizacijsko-tehniške strukture kmetijstva. Vidni izraz tovrstne preobrazbe v kapitalističnih deželah je stvarjanje večjih in arondiranih agrarno-produkcijskih obratov. Pri nas so bile v razdobju kapitalizma silnice, ki bi skrenile razvoj po tej poti še preslabotne in je zato socialistična družba podedovala stanje, ki je bolj odsev naturalnega kot blagovnega kmetijskega gospodarjenja.

Tako smo se znašli danes, pri pogoju temeljnih družbenih sprememb ter pospešenega gospodarskega razvoja, pred vprašanjem, kako izvesti prehod zaostalega kmetijstva na raven, ki bo hkrati ustrezala obstoječim družbenim odnosom ter sodobnim gospodarskim zahtevam.

Ta prehod mora biti čim bolj organski ter prepričljiv, da bo zagotovljena njegova učinkovitost. Drobnoolastniški kmetovalci se morajo predvsem sami zavesti nujnosti izmenjave starih organizacijskih in tehniških temeljev proizvodnje z novimi, racionalnejšimi in bolj ekonomičnimi. Pomemben doprinos takšnemu prepričevanju so prav gotovo ekonomske analize obstoječih

kmetijskih obratov oziroma rezultati teh analiz.

V sklop ekonomskih analiz individualnih kmetijskih obratov sodi tudi analiza njihove gospodarsko-prostorske strukture. Ta struktura, katero do neke mere dobro izraža že razmerje med celokupnim v obdelovanje zemljišč posameznega obrata vložnim delom in neproduktivnim delom, to je tistim, ki je posledica premaganja razdalj med sedežem obrata ter pripadajočimi mu zemljiškimi parcelami, se v življenju ter gospodarskem polsovanju kmetij jemlje kot dano dejstvo. O njej prizadeti ne vodijo dosti računa, ker so takorekoč zrasli z njo, jo smatrajo za nekaj samoobsebi umevnega, od nekdanj veljavnega. A upravičeno smemo sklepati da je nesmotrna gospodarsko-prostorska struktura obratov večje ali manjše breme, ki ga mora posamezno gospodarstvo prenašati, s čemer je ustrezno zniževana njegova gospodarska učinkovitost. Tega se tudi kmetski gospodarji v praksi mnogokrat zavedajo in podvzemajo ukrepe, s pomočjo katerih naj bi se negativno dejstvo dane strukture zmanjšalo na minimum. Seveda so vsa ta prizadevanja spontano ter izkustveno dognana in je zato njihov učinek zasilna pomoč, nikakor pa ne predstavlja odstranitev oziroma bistveno omiljenje problema.

Analiza gospodarsko-prostorske strukture kmetijskih obratov pa ne služi samo predočevanju kakovosti in jakosti problematike ter zbujanju zavesti o njenem obstoju, ampak ima v konkretnih razmerah našega kmetijskega gospodarstva mnogo širši pomen. S pomočjo dobljenih rezultatov je namreč mogoče zares racionalno posegati v proces preobrazbe strukture kmetijskega gospodarskega prostora, zakkar govori več razlogov.

Rezultati analiz gospodarsko-prostorske strukture potrjujejo veljavnost zakona infenzitete, v smislu katerega določuje mehanizem blagovnega prometa optimalne prostorske odnošaje med območjem agrarne proizvodnje in območjem potrošnje pridelkov, tudi za najmanjšo proizvajalno enoto, to je za kmetijski obrat.

Le-tega sestavljajo pestro izkoriščane zemljiške parcele, razporejene v manjši in večji oddaljenosti od sedeža obrata, kmetškega doma. Razdalja oziroma njej in topografiji zemljišča ustrezajoča jakost prometnega upora povzroča posebni obratovalni strošek, ki nastane zaradi porabe tistega dela delovnega časa in napora, ki služi opravljanju poti med domom in parcelami ter opravljanju transporta delovnih sredstev in pridelka. Gospodarska vrednost posameznih kosov zemljišča istega kmetijskega obrata zavisi torej tudi od njihovega položaja v prostoru. Zaradi tega velja iskoriščati in obdelovati zemljiške parcele, ki so bliže doma, čim bolj intenzivno, tako da je vanje vložena relativno največ dela ter kapitalnih sredstev. Takšna delovna in kapitalna intenzifikacija proizvodnje na bližnjih zemljiščih zagotavlja visokovredni pridelek na enoto površine ne da bi bistveno porasla njegova obremenitev s posebnim obratovalnim stroškom za notranji transport. Nasprotno pa velja bolj oddaljene parcele iskoriščati in obdelovati bolj ekstenzivno, se pravi, smiselneje ^{je} na njih gojiti maloštevilne kulture in takšne, ki ne zahtevajo veliko dela ter kapitalnih sredstev. Manjša zahtevnost izkoriščanja in obdelovanja v tem primeru znižuje proizvajalne stroške in obenem proporcionalno znižuje stroške transporta. V pogojih tržnega gospodarstva se to odrazi v nižji lastni proizvajalni ceni blaga, medtem ko se v samooskrbnem kmetijstvu na tak način zmanjšuje breme neproduktivnega dela in napora.

Raziskave prosotrske strukture kmetijskih obratov, ki najbbi odkrivale stopnjo skladnosti z delovanjem zakona intenzitete, so zasnovane na primerjavi dveh kategorij, iz katerih sestoji celotno v proizvodnji na zemljiščih realizirano delo. To sta produktivno delo oziroma delo, potrebno za obdelovanje zemljišč in neproduktivno delo, potrebno za premagovanje razdalj med domom ter pripadajočimi parcelami. Primerjanje obeh kategorij je mogoče samo, ako ju izrazimo z

enotnim merilcem, ki je v našem primeru čas. Čas celotnega realiziranega dela sestoji torej iz časa produktivnega dela in časa poti.

Razmerje med obema označenima kategorijama lahko izrazimo absolutno ali relativno. Absolutna veličina tega razmerja je čas produktivnega dela na enoto časa poti ali razteza (tenziteteta) produktivnega dela, relativna veličina pa sta procentna deleža časa produktivnega dela in časa poti ali izkoristek celotnega realiziranega delovnega časa. Čim večja je tenziteteta, to se pravi, čim več ur produktivnega dela odpade na eno uro poti oziroma čim višji je odstotek izkoristka celotnega delovnega časa, tem ugodnejše je stanje v smislu zakona intenzitete ter obratno.

Toda zaključki na podlagi rezultatov tovrstnih merjenj so realni in zadovoljivi samo v enem primeru in sicer pod pogojem da obstaja v ekviru obrata kar največja homogenost proizvodnje oziroma načina izkoriščanja zemljišč, parcelne velikosti ter transporta oziroma premagovanja razdalj. Takšna homogenost pa je pri temeljnih agrarnih proizvodjalnih enotah redek pojav. Najmanj jo seveda moramo pričakovati pri malih individualnih kmetijskih obratih, katerih organizacijski ustroj in naravne razmere povzročajo izredno pestrost vseh navedenih faktorjev. Zategadelj so tudi na opisani način pridobljeni rezultati gospodarsko-prostorske analize nezadostni za vrednostenje realnih prostorskih struktur posameznih obratov. Moramo se poslužiti še drugega, bolj razvejanega postopka, ki bo omogočil vpogled v resnično stanje in s tem pojačal tudi uporabno vrednost ugotovitev.

Ako se dosledno ravnamo po načelu sinoptične metode gospodarsko-prostorske analize, moramo zajeti čim mnogovrstnejše istočasno nastopajoče pojave in sicer tako kot so v največji možni meri distribuirani po obravnavani prostorski enoti. Takšni pojavi so v našem primeru vzročni odnošaji med činitelji ki vplivajo na parcialni ali integralni značaj ter posebnosti gospodarsko-prostorske strukture kmetijskih obratov.

Sintetično je učinek vseh činiteljev izražen v kategoriji časa celokupnega v poljedelstvu realiziranega dela. Toda ta kategorija je kvantitativni pokazovalec, in sam po sebi ničesar ne pove o kakovosti gospodarsko-prostorske strukture. Šele ako jo razmotrivamo v odnošajih z neko drugo veličino, dobimo razmerje, ki je indikator kvalitativnih posebnosti strukture, že zgoraj smo prikazali takšno razmerje in sicer med kategorijami časa celotnega realiziranega dela, časa produktivnega dela in časa poti. Iz njega dobimo že važne, četudi le pogojno uporabljive podatke o tenziteti produktivnega in izkoristku realiziranega dela.

Ako razčlenimo obe temeljni kategoriji, to je čas produktivnega dela in čas poti še naprej, se prepričamo, da sta obe v prostoru izrazito odvisni spremenljivki, kajti na njune spremembe vplivajo odnošaji z različnimi faktorji. Tako se kategorija časa produktivnega dela spreminja bodisi zaradi različnega načina izkoriščanja in obdelovanja zemljišča oziroma zemljiških parcel ali zaradi različnih velikosti parcel. Podobno se kategorija časa poti spreminja v zavisnosti od razdalje med parcelami in sedežem obrata, dalje od različnega načina izkoriščanja in obdelovanja zemljišč, kar narekuje neenakost frekvence poti in končno od načina dostopa do parcel.

Iz zgornje razčlembe je razvidno, da vplivajo na kakovost gospodarsko-prostorske strukture obratov odnošaji med naslednjimi v zadevnem prostoru distribuiranimi činitelji:

- 1) oddaljenost parcel od sedeža obrata,
- 2) način dostopa na parcele, pri čemer sta všteta jakost prometnega upora in učinkovitost prometnega sredstva,
- 3) velikost parcel,
- 4) način izkoriščanja in obdelovanja parcel, pri čemer je vključena tudi stopnja mehanizacije dela.

Učinki vseh teh činiteljev so sintetizirani v kategoriji časa realiziranega dela, medtem ko so učinki faktorjev 3) in 4) impli-

citno zajeti s kategorijo časa produktivnega dela, učinki faktorjev 1), 2) in 4) pa kategorijo časa poti. Vse činitelje lahko torej razmotrivamo ne le kot samostojne, ampak tudi kot korelacijske, odnosne veličine. V prostorskem območju, kjer nastopajo in v katerem so distribuirani, se spreminjajo in zato se menjavajo tudi njihovi medsebojni odnošaji, njim ustrezne odnosne veličine. Ta okoliščina je temeljno važna za analizo gospodarsko-prostorskih struktur vobče in struktur kmetijskih obratov posebej.

Za zagotovitev uspešnosti postopka analize v smislu zgoraj nakazanega načela sinoptičnega raziskovanja gospodarskega prostora je potrebno predhodno razčistiti še troje vprašanj in sicer:

1. Ali moremo uporabiti kategorije časa kot veličine, ki razkrivajo značaj ter osebnosti prostorskih struktur?

2. Kako je vsakega od navedenih činiteljev treba izmeriti da bodo razvidni odnošaji med njimi in jih bo moči razmotrivati v odnosnih veličinah?

3. Kakšna merila posameznih kategorij in činiteljev ter odnosnih veličin zagotavljajo oceno le-teh kot so zajete v svoji maksimalni prostorski distribuciji?

Ad 1/ ^{na} prvo vprašanje smemo takoj odgovoriti pritrdilno, kajti spoznali smo, da so kategorije časa sintetični pokazovalci bodisi vseh ali nekaterih posameznih faktorjev. Zategadelj smemo razmotrivati tudi kot korelacijske veličine čas celotnega realiziranega dela po posameznih parcelah in adekvatni čas poti, s čemer dobimo sliko o izkoristku vsega vloženega dela oziroma realiziranega delovnega časa. Čim manjši je čas poti tem višja je stopnja izkoristka in obratno. Seveda se moramo zavedati, na kar smo že opozorili, da je komparativno presojanje ugotovljenih rezultatov smiselno samo ako predpostavimo da obstaja v območju obrata homogenost, torej povprečno stanje tako glede načina proizvodnje, velikosti parcel kot notranjega transporta.

Ad 2/ Od posameznih činiteljev sta direktno izmerljiva velikost parcel in oddaljenost parcel.

Način izkoriščanja parcel ter način dostopa nista neposredno izmerljivi veličini, čeprav tudi njihove vrednosti lahko nakažemo s stanjem, kakršno obstaja konkretno od primera do primera. Zato pa imamo na razpolago dvoje indirektnih pokazovalcev za vsakega izmed obeh faktorjev. To sta dve kategoriji časa. Prvo je čas produktivnega dela v katerem so implicirani učinki velikosti parcele ter načina njihovega izkoriščanja in obdelovanja. Čas produktivnega dela na posamezni parceli moremo torej razmisliti v odnošaju do velikosti parcele. Tako dobimo odosno veličino in s tem podatek, ki pove, da je način izkoriščanja tem zahtevnejši, delovno intenzivnejši, čim večji je čas dela na parceli v razmerju z njeno velikostjo.

Drugo je kategorija časa poti, ki zajema učinke faktorjev: oddaljenost parcele, način dostopa na parcelo ter način izkoriščanja in obdelovanja parcele. Čas poti za to lahko razmotriva-
mo v odnošaju do neposredno izmerljive veličine faktorja oddaljenost. Ako je čas poti v razmerju do oddaljenosti parcele od sedéža obrata velik, pomeni, da bodisi obstaja zahteven način izkoriščanja in obdelovanja, kar narekuje zvišanje frekvence poti ali pa, da je dostop počasen zaradi prevladujoče pešhoje oziroma uporabe počasnih prometnih sredstev.

Tako smo dobili naslednji dve odnosni veličini, ki se od prve, predstavljene z razmerjem dveh kategorij časa, razlikujeta v neki bistveno važni potezi. Njuni vrednosti sta že v prevladujoči meri, če že ne v celoti samostojna pokazovalca. V ustreznih distribucijskih serijah moremo vsako od njiju brezpogojno komparativno presojati zato, ker prikazujeta konkretno stanje po posameznih parcelah. Prav zaradi te lastnosti sta obe ti dve odnosni veličini izredno dragoceno sredstvo za proučevanje kakovosti gospodarsko-prostorskih struktur obratov.

Ad 3/ Kako so posamezni faktorji oziroma kategorije distribuirane v območju kmetijskega obrata, to najbolje prikaže odstotek zadevne veličine (faktorja ali kategorije), ki odpade na

sleherno zemljiško parcelo. Zaradi tega je najprimernejše temeljno merilo prostorsko distribuiranih odnosnih veličin količnik procentnih deležev obeh v odnošaju nastopajočih faktorjev oziroma kategorij. Ako odstotka obeh veličin, ki sta v medsebojnem odnošaju delimo, dobimo v obliki kvocienta (Q) izraženo vrednost odnosne veličine.

Izbranega merila ki zagotavlja oceno pojavov v njihovi največji možni prostorski distribuciji se poslužimo za določevanje vrednosti vseh treh, zgoraj predstavljenih odnosnih veličin. Prva je: izkoristek celotnega časa realiziranega dela na parceli. Količnik izkoristka časa (Q_t) torej dobimo ako procentni delež celotnega časa merimo s procentnim deležem časa poti. Naslednja vrednost je : ekonomski izkoristek parcele. Količnik izkoristka parcele (Q_p) je določen tako, da merimo procentni delež velikosti parcele z deležem časa dela na parceli (produktivni čas). Tretja vrednost je: ekonomski izkoristek razdalje. Količnik ekonomskega izkoristka razdalje (Q_d) dobimo, če procentni delež oddaljenosti parcele od sedeža merimo z deležem za poti porabljenega časa.

Srednje vrednosti količnikov (z načinom njihovega izračunavanja se bomo seznanili kasneje) oziroma sintetizirane odnosne veličine posredujejo : a) razvid parcialnih posebnosti ter splošnega značaja gospodarsko-prostorske strukture enega ter istega obrata, in b) osnovo za vrednostno klasifikacijo gospodarsko-prostorske strukture več različnih obratov po enotnem kriteriju. S pomočjo ustreznega točkovnega indeksa so razmotrivanja z namenom da dosežemo oba označena smotra, še poenostavljena.

Uporabljeni postopek sinoptične analize je bilo treba ~~na~~ v kratkih potezah očrtati, še preden smo se v podrobnem seznanili z njim zato, da bo razjasnjena njegova pomembnost pri smotru, katerega zasledujemo. S tem postopkom pridobimo namreč predvsem merila, ki se odlikujejo z izredno gibčno izrazno sposobnostjo, saj povzroča že najmanjša sprememba procentnih deležev in njihovih odnošajev drugačno vrednost količnika. V območju posameznih

kmetijskih obratov je na ta način dobro ugotovljivo učinkovanje menjajočih se odnošajev različnih funkcijskih pomembnih činiteljev, ki delujejo na formiranje gospodarsko-prostorske strukture in preko te tudi na ekonomičnost obratov. Zraven ne smemo prezreti posebne lastnosti pridobljenih meril to je njihovo enotnost, ki omogoča ne samo presojo stanja znotraj posameznih obratov, ampak tudi primerjanje stanja med več obrati.

Naj že tu pripomnimo da bi bili za presojanje stanja znotraj obratov ter za primerjanje stanja med obrati seveda najprimernejši rezultati analiz po označenem postopku, ki bi temeljile na podatkih več zaporednih let. Odnošaj med veličinami se do določene mere, zaradi učinka rotacije zemljiških kultur, ki je v samooskrbnih obratih še vedno veljavna, menjajo bolj ali manj ~~tudi~~ v razdobju vsaj treh zaporednih let.

Poglejmo sedaj, kako se da s pomočjo dobljenih rezultatov sinoptične analize gospodarskega prostora kmetijskih obratov racionalno posegati v proces preobrazbe kmetijskega gospodarskega prostora in kmetijskega gospodarstva sploh.

Dve možnosti aplikativne izrabe takšnih analiz ter njihovih rezultatov zaslužita v konkretnih razmerah slovenskega kmetijstva vso pozornost.

Prva se nanaša na primer, ko so v ospredju zanimanja parcialne strukturne posebnosti posameznih obratov. Pri nas je razmeroma dosti kmetij, katerih topografija je čvrsto determinirana s prirodnimi razmerami in jo zato ne bo mogoče bistveno spreminjati z ukrepi gospodarske reorganizacije, katero narekujejo socialistični družbeni odnosi. Fizionomija teh obratov, pogostih zlasti v hribovitem in goratem svetu, bo v glavnem slej ko prej ostala neizpremenjena. Toda odprto ostane drugo vprašanje in sicer: Do kakšne mere in kako naj bi vsi ti obrati izboljšali lasno gospodarsko-prostorsko strukturo, da bo kar najbolj ekonomična in postala tako čim manjša ovira družbeno gospodarskemu napredku?

Rezultati analiz tovrstnih obratov dajejo na zastavljeno vprašanje zanesljiv odgovor, saj smo videli in se bomo v naslednjem tudi prepričali, da imajo pri urejanju te strukture važno vlogo odnošaji različnih činiteljev, med njimi tudi takih, ki se dačo v celoti ali delno spremeniti. Tako se da bistveno spremeniti zlasti način izkoriščanja ter obdelovanja zemljiških parcel. Deloma je moči spremeniti velikost parcel in način dostopa na parcelo. Edino oddaljenost parcel oziroma prometni upor ostaja čvrsta konstanta, razen v (redkem) primeru, ako je izmenjan položaj doma. Tovrstne analize so seveda enako pomembne za kmetije izven hribovitih in goratih predelov, ki bodo iz kakršnih koli razlogov obstajale še naprej oziroma bodo kasnile z vključevanjem v splošni proces preobrazbe kmetijstva.

Naslednja možnost aplikacije zadeva primer, ko so v ospredju zanimanja splošne strukturne značilnosti obratov. Le-tem posvečamo posebno pozornost zlasti pri obravnavanju zaključenih bolj ali manj razsežnih agrarnih predelov. Kategorizacija obratov in primerjava med njimi v tem slučaju lahko s pridom služi za določanje prioritete preobrazbe individualnih obratov v bolj ekonomične, večje in zaključene proizvodjalne enote. Rezultati analiz namreč čisto jasno pokažejo, kje prevladujejo obrati, ki so akutno obremenjeni z neugodno gospodarsko-prostorsko strukturo in kje je stanje v tem oziru še zadovoljivo. Širša tovrstna proučevalna akcija bi omogočila naznačene opredelitve agrarnih predelov. Razumljivo je, da bo težišče prizadevanja za modernizacijo moralo biti v predelih z akutnejšim stanjem, zlasti če so zato podani še drugi ustrezni gospodarski in družbeni pogoji, medtem ko bo v predelih z manj akutnim stanjem proces preobražanja brez škode potekal počasneje.

Obojne strukturne posebnosti in značilnosti obratov, parcialne ter splošne, ugotovljene za obrate iste vaške zajednice pa so še v nekem oziru važne. Njihov pregled daje namreč koristne napotke za način, kako naj poteče preobrazba v enotno vaško agrarno-proizvodjalno enoto in kakšna bo najprimernejša notranja ureditev

te enote.

Predstavili smo osrednji pomen, katerega imajo raziskave gospodarsko-prostorskih struktur individualnih kmetijskih obratov. Moramo pa opozoriti še na pomen nekih akcesornih ugotovitev, do katerih pridemo s temi raziskavami. Le-te imajo sicer bolj splošni značaj, a utegnejo koristiti v eni ali drugi zvezi bodisi teoriji ali gospodarski praksi.

Med takšne ugotovitve sodita zlasti naslednji dve. Prvo je optimalnost izkoristka v proizvodnji na zemljiščih realiziranega delovnega časa za posamezne kmetije. Razmerja med časom celotnega na obratnih zemljiščih realiziranega dela ter časom poti kolebajo in se od kmetije do kmetije menjavajo zavisno od vseh faktorjev, ki nastopajo v konkretnih razmerah obratov. Vendar kažejo vsi znaki, da obstaja nekje meja, ki označuje optimalnost teh razmerij. Ako je meja prekoračena s tem, da se delež časa poti poveča, je to nedvomno znamenje nezadovoljivega stanja gospodarsko-prostorske strukture. A tudi v drugem primeru, ko je meja prekoračena s tem, da se delež časa poti zmanjša, pojav ni nujno vezan na zadovoljivo stanje gospodarsko-prostorske strukture obrata, ampak ga lahko povzroča okoliščina, da je v obdelovanje vložena dosti zamudnega ročnega oziroma muskularnega dela. Delež produktivnega časa naraste zaradi izostanka mehanizacije, kar je v gospodarstvu prav tako negativna postavka, kajti močnejše angažiranje muskularnega dela znižuje ekonomičnost obrata.

Drugo je ugotovitev kontinuitete dela v poljedelstvu. Pod tem imenom razumemo nepretrgani obdelovalni čas oziroma zdržno trajanje produktivnega dela na zemljiški parceli na eno pot, opravljeno s sedeža obrata do parcele. Tudi v tem oziru kažejo rezultati analiz presenetljivo značilnost. Vrednost kontinuitete dela namreč ne variira mnogo in se za vsako parcelo in na vseh kmetijah giblje precej okrog povprečja, kar indicira obstojanje nekih spontano dognanih delovnih normativov v poljedelskem sektorju kmetijstva.

II. ZASNOVA PROUČEVANJA IN DELOVNI POSTOPKI

Slika obremenjenosti kmetijskih obratov z neproduktivnim, za premagovanje notranjih razdalj potrebnim delom bomo pridobili s proučevanjem njihove gospodarsko-prostorske strukture, izvedenim v dveh fazah.

Prva faza proučevanja zajema naslednje delovne postopke:

1. Izbor in splošni prikaz nekaj tipičnih primerov kmetijskih obratov,
2. Določitev strukture zemljiške površine obratov glede na število, razmestitev, oddaljenost ter velikost parcel in glede na način izkoriščanja le-teh.
3. Določitev sklada delovnega časa, s katerim razpolagajo posamezni obrati.
4. Pridobitev dokumentarija o številu in času trajanja vseh v teku leta opravljenih delovnih operacij izven sedeža obrata s pomočjo ustreznih statističnih posnetkov.

Nadaljnji postopki sodijo v drugo fazo proučevanja, ki obsega:

5. Določevanje distribucije samostojnih kategorij in činiteljev gospodarsko-prostorske strukture obratov s pomočjo procentnih deležev.
6. S pomočjo količnikov izvedeno določevanje odnosnih veličin, kar odkriva parcialne posebnosti ter splošni značaj gospodarsko-prostorskih struktur.
7. Kategorizacija parcel in kmetij s pomočjo točkovnega indeksa.
8. Analiza dobljenih vrednosti po točkovnem indeksu glede na vzroke in učinke neenakosti med parcelami in obrati.

Posamezni postopki obeh faz proučevanja zahtevajo nekaj pojasnitev, katerim moramo, ako je to potrebno za razumevanje postopka, dodati še dopolnilne vsebinske ugotovitve.

Ad 1/ Štirje kmetijski obrati, ki so v razpravi predmet analize so bili izbrani po dveh kriterijih in sicer po geografsko -

topografskem in ekonomsko - organizacijskem kriteriju. Oba sta po logiki zasnove in razvoja kmetijskega gospodarstva nujno bolj ali manj vzročno povezana in se zato medsebojno dopolnjujeta.

Dva obrata, Kozaršče in Preloge, sodita v sklop gorato-hribovitega sveta, kar jima podeljuje dokaj skupnih naravnih in gospodarskih potez. Tako je važna zlasti pri obeh očitna odvisnost topografije od reliefne razgibanosti in geomorfni posebnosti ozemlja, kar istočasno indicira tudi pestrost kakovosti zemljišč ter nekaterih drugih naravnih sredstev proizvodnje, zlasti mikroklima. Eden izmed obratov (Preloge) je v tem oziru še posebno močno notranje zdiferenciran.

Naravnim razmeram se prilagaja gospodarsko-organizacijski značaj obeh obratov in sicer v dveh ozirih. Pri obeh je dokaj očitno načelo samooskrbnosti, ki je ali v neznatnem obsegu ali pa enostransko izrinjeno s pojavi blagovne proizvodnje. Razen tega se pri obeh uveljavlja živinorejstvo s povdarkom na travni krmni bazi.

Naravne in ekonomsko-organizacijske razmere, povezane v funkcionalni odvisnosti podeljujejo obratoma sorodne poteze antropogenega izvora. Semkaj sodi predvsem razsežnost obratov. Oba sta razmeroma velika in sicer obsega Kozaršče 690.40 a in Preloge 500.64 a . Dalje je za oba značilna struktura zemljiške izrabe, saj odpade preko polovice celotne površine na travnata zemljišča (K. - 572.82 a , P. - 322.24 a). Končno je skupno, prav tako izvedeno svojstvo, ki se kaže v razmeroma majhni celotni ter povprečni oddaljenosti parcel od sedežev obratov, kar izpričuje bolj strnjeni zaselški in samnati tip kmetskega gospodarstva. Pri obratu Kozaršče dosega celokupna oddaljenost 4650 m in povprečna 465 m , pri obratu Preloge pa dosejata obe vrednosti 5642 m oziroma 300 m.

Nasproti tema dvema sta obrata Grušovlje in Šempeter. Oba tvorijo zemljišča, ki leže v ravninskem nižavskem svetu in zato razpolagata tudi s precej homogenimi lastnostmi večine naravnih činiteljev, ki so izkoriščani v procesu proizvodnje. Okoliščina

je vzpodbudno delovala na to, da je oboje gospodarstev v sorazmerno večji meri ojačalo blagovno proizvodnjo tako, da je načelo samo-oskrbnosti že občutneje zrahljano.

Mogli bi se nadejati da bodo zaradi označenih naravnih ter gospodarsko-organizacijskih potez teh dveh kmetij njuna svojstva antropogenega izvora tudi bolj ali manj spremenjena. Takšne spremembe dejansko obstajajo, toda ne tiste, katere bi pričakovali z ozirom na gospodarski značaj obratov. Spremembe se namreč formalno izražajo z nasprotjem stanja izvedenih tvorb oziroma lastnosti, kakršne smo opazili pri prvih dveh obratih. Pozornost vzbuja že manjša razsežnost, saj razpolagata obrat Grušovlje z 346.66 a in Šempeter z 301.18 a površine in prav tako bolj uravnoteženo razmerejemed travnatimi ter obdelanimi zemljišči; obrat G. ima 150.00 a travnikov, Š. pa 160.61 a. Še izraziteje pa se ločita od prvih po oddaljenosti parcel od sedežev obratov, kajti Grušovlje dosega skupno 15.442 m ali povprečno 1.396 m in Šempeter 10.565 m ali povprečno 990 m razdalje na parcelo, kar priča, da sta obrata sestavini vaških proizvajalnih enot s prevlado tipa gospodarstev, ki razpolagajo z izrazito fragmentiranimi in razpršenimi zemljišči.

Takšno stanje antropogenih svojstev očitno ni v skladu z naravnimi in gospodarsko-organizacijskimi značilnostmi obratov. Do določene mere bi za skladnejšo lahko smatrali edino strukturo zemljiške izrabe, ki opozarja na prednosti njivskega izkoriščanja zemljišč. Izvor neskladja smemo torej iskati samo v trdoživi inertnosti sistema zemljiške razkisanosti, ki je bil še v času naturalnega gospodarstva odločilen za formiranje kmetijskih gospodarstev.

Na podlagi zgornjih ugotovitev moremo zaključiti, da je faktor razdalje za gospodarsko-prostorsko strukturo obratov Grušovlje in Šempeter veliko važnejši ter tako tudi za gospodarsko poslovanje akutnejši kot pa je v primerih prvih dveh obratov. Ta zaključek je, kot bomo spoznali, zelo pomemben

in bo tudi potrjen zlasti v zvezi s komparativnim vrednotenjem gospodarsko-prostorskih struktur vseh proučevanih kmetijskih gospodarstev.

Ko smo tako predstavili kriterije za izbor obratov ter njihov pomen, moramo opozoriti še na korekturo, napravljenjo z namenom, da celotno proučevanje kolikor moči osredotočimo na razmotrivanje bistva problematike. Za vse štiri obrate upoštevamo namreč samo površino kmetijskega zemljišča in so torej pripadajoča jim gozdna zemljišča izključena. Motiva ki sta narekovala to korekturo sta dvojna. Prvi je ta, da se je izkazalo, kako ima izkoriščanje gozda pri vseh gospodarstvih vlogo dopolnilnega vira dohodkov in torej ni izključno namenjeno kritju lastnih potreb po ustreznih dobrinah. Drugi pa je ta, da delo v gozdu pade po večini v obdobje izven obdelovalne sezone, zavzema razmeroma malo delovnega časa pač pa zahteva veliko neproduktivno porabljenega časa zaradi običajno večje oddaljenosti gozdnih zemljišč od sedežev obratov. Te okoliščine skupaj bi, vpoštevaje da imamo pred očmi ggrarno proizvodn^o dejavnost, brez potrebe v večji ali manjši meri maličile gradivo, ki služi za doseg zastavljenega smotra. Razumljivo je seveda, da je vsled te korekture upoštevana tista celokupna površina obratov, ki je zamnjšana za areal, katerega zavzema pripadajoče ji gozdno zemljišče.

Ad 2/ V zvezi s postopkom določevanja strukture zemljiške površine obratov, ki sam po sebi ne terja posebnega tolmačenja, moramo upoštevati drugo korekturo, katere uvedba prav tako zahteva pojasnilo. Način izkoriščanja njivskih zemljišč ni povsod enak. Za nas so tukaj važni zlasti primeri strniščnih oziroma zaporednih kultur na isti njivi ter v isti sezoni. Vsaka izmed zaporednih njivskih kultur praktično zahteva enako ali vsaj zelo podobno količino poljskih opravil, kakršno bi zahtevala v primeru, ako bi bila izključno samostojno gojena. Zaradi tega je pri določevanju gospodarsko-prostorske strukture obratov ne le smiselno, ampak tudi nujno, da v vseh primerih zaporednega izkoriščanja njiv le-te upoštevamo dvakrat. V takšnih slučajih moramo torej

podvojiti vse ustrezne vrednosti in sicer: 1. število zadevnih njiv, 2. njihovo površino, 3. njihovo razdaljo od sedežev obratov.

Vsa ta povečanja so seveda zajeta v ustreznih sumarnih vrednostih, veljavnih za celotni obrat, zaradi česar se moramo zavedati razlik med katastrsko, za posamezni obrat veljavno sumarno vrednostjo števila njiv, površine celotnega obratnega zemljišča in skupne razdalje parcel od sedežev obratov ter realno sumarno vrednostjo teh veličin. Pri analizah uporabljamo samo te zadnje, realne vrednosti in v primerih, ko mislimo na katastrsko vrednost to izrecno navedemo.

Kot je razvidno iz zgornjega, je pri analizah gospodarsko-prostorskih struktur obratov zelo pomembno opredeljevanje faktorja: način izkoriščanja zemljišč glede na razlike med enkratno in dvakratno izrabo ene ter iste njivske parcele v sezoni. Mimo tega pa je bolj ali manj važno še ugotavljanje števila ter vrste vzporednih in vmesnih kultur na isti njivi. Ni vseeno ali služijo njive samo za gojenje ene kulture ali dveh in več kultur hkrati. V tem zadnjem primeru je treba še naprej ločiti vzporedne in vmesne kulture.

V zvezi z načinom izkoriščanja zemljišča prihaja končno v poštev tudi uporaba mehničnega delovnega orodja. Samo v enem od proučenih primerov prihaja do veljave traktorsko delo pri glavnih operacijah, to je zlasti pri oranju, žetvi in košnji, v drugem primeru pa v manjši meri še delo z ročno motorno kosilnico.

Ad 3 / Skupni sklad delovnega časa, s katerim razpolagajo posamezni obrati, je za doseg smotra, ki ga zasledujemo le posredno pomembna veličina. Dobimo ga tako, da tristo delovnih dni v letu pomnožimo s povprečnim dnevnim številom delovnih ur, ki jih ima na razpolago posamezni obrat. Povprečno število dnevnih delovnih ur je od primera do primera seveda različno, ker zavisi predvsem od števila delovnih moči na obratu, a tudi od razlik v povprečni dolžini delovnika. Le-ta je bil določen glede na odnošaje med angažiranjem delovne moči v toku proizvodjalne sezone, ko traja delovnik tudi do 16 ur in ven sezone, ko se znatno zniža.

Seveda je moralo biti obenem upoštevano trajanje sezone poljskih opravil, ki se tudi menjava, zavisno od proizvodnje organizacijskih in klimatskih razmer v predelih, katerim obrati pripadajo. Povpečno trajanje delovnika za eno delovno moč dosega pri obratu Kozaršče 8 ur, ne morda zaradi krajšega produkcijskega razdobja, ampak predvsem zaradi načina gospodarjenja, saj je povdarjeno tukaj travništvo, pri obratu Preloge in Grušovlje po 10 ur, pri obratu Šempeter pa 12 ur, ^{tako} zaradi močnega razširjenja produkcijskega razdobja pri dokaj ugodnih naravnih razmerah kot zaradi specifičnega usmerjenja v tržno gospodarstvo.

Ad 4/ Dokumentarij o času trajanja vseh v teku leta opravljenih delovnih operacij predstavlja gradivo za proučevanja in je torej najvažnejša, osnovna postavka, katero je veljalo pridobiti s posebno skrbnostjo in je zato terjalo tudi veliko napora,^x

Postopek za pridobitev dokumentarija se je začel z ugotavljanjem dolžine poti od sedeža obrata do sredine parcele. Nato so bili po koledarskem vrstnem redu zbrani podatki o številu poti na zemljiške parcele obrata, potrebnih za to, da je bila opravljena določena delovna operacija. Število poti se seveda ravna po zahtevani delovne operacije kot po številu v le-tej angažiranih delovnih moči. Seštevek poti za vse operacije na eni ter isti parceli v teku leta, pomnožen z dvakratno oddaljenostjo parcele od sedeža obrata pokaže dolžino vseh na parcelo opravljenih poti v letu. Tako smo dobili prvo uporabno samostojno veličino.

Istočasno z ugotavljanjem števila poti za določena opravila, je bilo treba snemati čas trajanja delovne operacije oziroma čas produktivnega dela, vloženega v obdelovanje. Količina časa produktivnega dela obsega seveda skupni delovni čas vseh pri posamezni operaciji angažiranih delovnih moči. Razumljivo, da so bila pri tem zajeta prav vsa opravila na zadevni parceli, od priprave

x Na tem mestu se moram zahvaliti diplomiranim ekonomistkam tov. Bratuš Štefaniji, Zajc Ivanki, Bizjak Normi, ki so z veliko prizadevnostjo zbrale gradivo, potrebno za gospodarsko-prostorsko analizo kot tudi za opis obravnavanih obratov.

zemljišča do spravila pridelka in priprave za prezimovanje. Niso pa bila v porabo časa všteta različna pripravljalna dela (čiščenje oziroma odbiranje semena, pripravljanje orodja itd.), ki so pred odhodom na polje izvršena doma, na samem sedežu obrata. S tem smo dobili drugo samostojno veličino, ki jo je moči uporabiti.

Zato, da bi obe samostojni veličini mogli razmotrivati v medsebojnih odnošajih, da bi ^{jih} lahko pretvorili v eno samo odnosno veličino, je bilo potrebno dolžino poti spremeniti v časovno veličino, izraziti jo torej s časovnim merilcem. Takšno pretvorbo dosežemo s pomočjo ugotovljene hitrosti gibanja pri hoji, vožnji z vprego in vožnji s kolesom od doma na parcelo in nazaj. Te hitrosti za ^{posamezne} obrate niso enake. Razlike so predvsem med obratoma v gorato-hribovitem svetu in tistima na ravnini, kot je razvidno iz sledeče preglednice:

Kozaršče: peš in vprega - 3.5 km/h, razen v enem primeru (Sabinka), ko znaša 3 km/h

Preloge : peš - 3.5 km/h, vprega (volovska)-2 km/h

Grušovlje: peš in vprega - 4 km/h, kolo - 11 km/h

Šempeter : peš - 3.5 km/h, vprega-4 km/h , kolo - 11 km/h

Razliko v hitrosti pešhaje pri obeh ravninskih obratih utemeljuje okoliščina, da na obratu Grušovlje prevladuje mlada delovna sila.

Posebnost predstavlja izračun časa za premagovanje razdalj pri traktorskih storitvah, ki so praktično realizirane samo na obratu Grušovlje. Delo opravljajo z združnimi stroji. Ker zadruga zaračunava za vsako svojo storitev s traktorjem, ne gelde na dolžino poti in za delo porabljeni čas, 15 minut premika, je bila torej za vsako operacijo, opravljeno s traktorjem upoštevano 15 minut ^{za} pot porabljenega časa.

Na opisani način dobimo jasno določene količine vseh kategorij delovnega časa na obratih, porabljenega za obdelovanje zemljišč. To so :

- a) količina časa celotnega realiziranega dela, ki zajema čas dela na parcelah in čas, porabljen za premagovanje poti,

b) količina časa produktivnega dela (čas dela na parceli)

c) količina časa neproduktivnega dela (čas poti)

Naslednja faza proučevanja obsega ugotavljanje ter analizo interne distribucije vseh pojavov, to je, samostojnih veličin (kategorij oziroma činiteljev) ter odnosnih veličin, ki so pomembni za razkrivanje značaja in posebnosti gospoarsko-prostorskih struktur obratov.

Ad 5/ Ugotavljanje distribucij s procentnimi deleži samostojnih veličin je enostaven postopek, ki ne zahteva tolmačenj. Po tem postopku pridobimo distribucijske serije za vse tri kategorije časa, za velikost parcel in za njihovo oddaljenost od sedežev obratov. Neka posebnost se nanaša na obrat Preloge. Tukaj je namreč dolžina opravljenih poti na sedem parcel različna pri hoji in pri vožnji. Z ozirom na to, da difference nismo mogli upoštevati, smo izračunali procentni delež oddaljenosti za aritmetično sredino obeh razdalj. Naj ponovno opozorimo da so za velikost parcel in oddaljenost odstotki izračunani od realne in ne od katastrske sumarne vrednosti. Opomnimo naj še, da so zaradi poenostavitve procenti popravljeni na 0 in 5 desetink.

Preglednici distribucijskih serij so dodani, poleg števila opravljenih poti še podatki o tenziteti ter kontinuiteti produktivnega dela ~~za~~ posamezne parcele in za obrate v celoti. Tenziteto, ki označuje količino časa produktivnega dela na eno uro poti, dobimo z merjenjem količine časa produktivnega dela s količino časa za delovno operacijo potrebnih poti. Kontinuiteto dela, ki označuje nepretrgano trajanje produktivnega dela na eno pot pa dobimo z merjenjem količine časa produktivnega dela s številom za določeno delovno operacijo opravljenih poti.

Ad 6 / Odnosne veličine, katere potrebujemo za naš namen, smo že predstavili v uvodnem poglavju in je tu kaj treba pojasniti samo postopek ugotavljanja njihovega merila, izraženega z količniki odstotnih deležev dveh samostojnih veličin.

Količnik izkoristka realiziranega časa (Qt) je $\frac{\% \text{ real. časa}}{\% \text{ časa poti}}$

Ako je distribucija procentnih deležev obeh veličin ravnotežna, ($Q_t = 1$) označuje to normalno stanje v odnosjih med realiziranim delom in porabo časa za poti in sicer bodisi pri posameznih parcelah ali pa celotnem obratu. Obdelovanje parcele oziroma obdelovanje celotnega obratnega zemljišča nista niti preobremenjena z neproduktivno izgubo časa, niti ne razpolagata s presežkom produktivnega delovnega časa. Seveda je idealno, zgolj matematično določena vrednost normalnega razmerja obeh veličin preveč shematična in je praktično tudi malokje ugotovljena. Zato je bilo potrebno uvesti korekturo in sicer v obliki razmaka vrednosti kvocientov, ki označujejo ravnotežno distribucijo samostojnih veličin torej normalno stanje najpravilnejšega razmerja. Pretresanje številnih primerov je pokazalo, da so takšne vrednosti kvocientov med 0.7 in 1.5.

Ako je količnik izkoristka realiziranega časa večji od 1 oziroma, v smislu korekcije, od 1.5 ($Q_t > 1$), pomeni to, da je delež časa poti manjši, kar gre v prid ekonomičnosti proizvodnje bodisi na parceli ali v celotnem obratu. Nasprotno stanje označuje vrednost količnika manjša od 1 oziroma od 0.7 ($Q_t < 1$). V tem slučaju je neravnotežje deležev obeh veličin znak nesorazmerno visoke potrebnje časa za neproduktivno delo premagovanja poti, kar seveda gospodarsko negativno učinkuje.

Količnik ekonomskega izkoristka parcele (Q_p) je $\frac{\% \text{ velik. parc.}}{\% \text{ časa prod. dela}}$

Od ravnotežne distribucije procentnih deležev ($Q_p = 1$) oziroma 0.7 do 1.5, ki označuje velikosti parcele sorazmerno količino vloženega produktivnega delovnega časa na njej, to je normalno stanje, se razlikujeta $Q_p > 1$ oziroma od 1.5 in $Q_p < 1$ oziroma 0.7. Vrednost kvocienta večja od 1.5 kaže, da je izkoriščanje parcele ali celotnega obratnega zemljišča delovno manj zahtevna in sicer bodisi zaradi tega, ker gojena kultura ne terja veliko obdelave (kot velja to zlasti za travnike) ali pa zato, ker je uporabljano mehanično obdelovanje zemljišča. Eno in drugo je z gospodarsko-prostorskega vidika pozitivna

postavka, ki ima ugodne učinke, saj je z manjšim trudom dosežen cilj proizvodnje. Od 0.7 manjša vrednost kvocienta pa kaže, da mora biti za dosego proizvodnega cilja vloženo dosti delovnega časa na parceli ali na vseh obratnih zemljiščih in sicer bodisi zaradi zahtevnosti gojene kulture ali zaradi neuporabe mehaničnega orodja. V vsakem primeru je to za gospodarsko-prostorsko strukturo negativna postavka, ki ima ustržno neugodne gospodarske učinke.

Količnik ekonomskega izkoristka razdalje (Q_d) je ~~procent~~ % oddaljenosti parcele % časa poti. Tudi vrednost kvocienta te odnosne veličine, ki se giblje okrog 1 (0.7 do 1.5) je izraz ravnotežne distribucije procentnih deležev, kar pomeni, da je vloženi čas za premagovanje poti premo sorazmeren oddaljenosti parcele od sedeža obrata: večja oddaljenost narekuje zvečano količino časa poti in obratno. Čim se vrednost količnika vzpne nad 1 oziroma 1.5 zvemo, da je trošeno nesorazmerno malo časa za premagovanje razdalje in to bodisi zaradi zmanjšanja frekvence opravljenih poti, ki nastane, kjer je gojena kultura delovno nezahtevna ali pa zato, ker so uporabljena hitrejša prometna sredstva, ki znižujejo količino neproduktivno porabljenega časa. Gospodarsko-prostorska struktura pridobi v obeh slučajih pozitivno postavko, ki deluje v prid gospodarskemu poslovanju obrata. Znižane vrednosti kvocienta pod 1 oziroma 0.7 pa označuje negativne razmere, kajti veliko neproduktivno vložena delovnega časa je potrebno za obdelovanje bodisi zaradi večjega števila opravljenih poti, ki ga narekuje način izkoriščanja parcele ali zaradi počasnega dostopa na parcele, opravljenega peš odnosno z živinsko vprego.

Izpovedanega je razvidno, da vse tri odnosne veličine niso sestavljene poljubno, marveč skladno z njihovo vsebinsko logiko. Le na ta način dobimo vrednosti zadevnih količnikov, ki kažejo pri večanju od 1 oziroma 1.5 navzgor določano pozitivno stanje, pri manjšanju pod 1 oziroma 0.7 pa določeno negativno stanje. V vseh treh odnosnih veličinah zajeta procentna distribucija kategorij in faktorjev omogoča tako ne le pridobitev številnih

kvocientnih vrednosti, ki so podrobni pokazovalci kakovostnega stanja gospodarsko-prostorskih struktur, ampak tudi določanje srednjih kvocientnih vrednosti a) za posamezne parcele, b) za posamezne odnosne veličine in c) za celotni obrat.

Srednje vrednosti količnikov ($Q \phi$), ki jih dobimo iz aritmetične sredine vsote posameznih kvocientnih vrednosti, sintetično prikazujejo kakovostno stanje gospodarsko-prostorskih struktur. Srednje vrednosti kvocientov za parcele (vertikalna smer) posredujejo vpogled v parcialne posebnosti prostorske strukture obrata, medtem ko srednje vrednosti kvocientov treh odnosnih veličin (horizontalna smer) prikazujejo splošni značaj te strukture. Le-tega pa izkazuje še en sam pokazovalec, to je tisti, čigar vrednost je enaka aritmetični sredini srednjih vrednosti kvocientov parcel oziroma aritmetični sredini vseh treh odnosnih veličin. Na ~~ta~~ način nam srednje vrednosti kvocientov posredujejo ugotavljanje pokazovalca (kvocient obrata), ki dobro služi za vrednostno klasifikacijo gospodarsko-prostorskih struktur več različnih kmetijskih obratov po enotnem kriteriju.

Ad 7/ Razpoznavanje značaja in posebnosti gospodarsko-prostorskih struktur neposredno iz vrednosti količnikov je vsled manjše preglednosti dokaj težavno. Zato je smotrno, da predhodno vse zadevne vrednosti količnikov predstavimo s pomočjo naslednjega točkovnega indeksa.

Vrednost kvocienta:	Točkovni indeks:
0.1 do 0.3	-3
0.4 do 0.6	-2
0.7 do 0.9	-1
1 do 1.2	0
1.3 do 1.5	+1
1.6 do 1.8	+2
1.9 do 2.1	+3
nađ 2.1	+4

V tej zvezi upoštevamo, da so v smislu zgoraj označene korekture indeksne vrednosti : -1, 0 in +1 označevalci normalnega stanja, medtem ko vse ostale negativne indeksne vrednosti pomenijo

izrazitejše odstopanje na slabše, pozitivne pa izrazitejše odstopanje na bolje.

Ad 8/ S pomočjo točkovnega indeksa izvedena gospodarsko - prostorska klasifikacija obratnih zemljišč in obratov v celoti daje čvrsto oporo analitskemu pretresanju diferenc, ki se javljajo bodisi med kategorijami zemljišč ali med parcelami posameznega obrata kot tudi diferenc med štirimi obravnavanimi obrati. Predvsem se vprašujemo o vzrokih nastopajočih razlik, katere pojasnjujejo obstoječe obratovalne razmere. Pojasnjevanje vzrokov stanja skupaj ~~za~~ ugotavljanjem učinkov že nakazuje pod kakšnim pogojem bi bilo mogoče doseči izboljšanje oziroma je v posameznih primerih že bilo doseženo to izboljšanje.

Največ pozornosti pri tem pretresanju zalsuži nédvomno kategorija njivskih zemljišč, ne samo zato, ker predstavlja najvažnejšo sestavino kmetijskih obratov, ampak tudi zato, ker je kolebanje prav tukaj najizrazitejše. Nasproti tej je kategorija travnih zemljišč, ki izkazuje pri vseh obravaavanih obratih dokaj enovito sliko, znamenje, da je z gospodarsko-prostorskega vidika najmanj problematična. Nekako vmesni položaj zavzemajo vinogradi in sadovnjaki.

III. OPIS ŠTIRIH KMETIJSKIH OBRATOV

Vsak izmed obravnavanih obratov pripada posebnemu vaškemu naselju po katerem obrat tudi poimenujemo. Ta naselja so: Kozaršče, Preloge, ki je sestavni del vasi Založe, Zgornje Grušovlje in Šempeter.

1. OBRAT KOZARŠČE

a) Označba agrarnega predela

Vas Kozaršče leži na južnem obrobju Tolminske kotline, v suhi dolini, ki se vleče od Volč mimo Čiginja naravnost na jug ter se pri Selu zopet strne s Soško dolino. Med suho Čiginjsko dolino in Soško dolino je dvoje osameljenih brd Bučenica ter Selski vrh, ki ju loči medgorje med Kozarščami ter Modrejci. Po teh vdolenjih sta speljani soška cestna magistrala ter cestna zveza Volče - Most na Soči.

Oblikovitost in kameňnska sestava dna suhih dolin se odlikujeta z očitnimi sledovi ledniškega delovanja, ki je z gotovostjo seglo tja do Sel. Tla v dnu dolin so ilovnata in peščena, reakcija tal je rahlo kislja in nevtralna. Podnebne razmere označujeta razmeroma velika namočensot (Most na Soči 2036 mm padavin) zlasti v kasni pomladi in jeseni ter trajanje toplega razdobja od zadnje dekade marca do konec novembra. Ekstremno trajanje snežne odeje je od 15. decembra do 20. februarja.

Kozaršče je gručasta vas, stisnjena ob vznožje hriba Mengore tako kot so k znožjem prislone vse tolminske vasi z namenom, da ostane kar največ ranvega sveta za obdelovanje. Danes šteje vas 27 domačij s 109 prebivalci. Od teh le dobra tretjina živi izključno od kmetijstva in se ostali zaposlujejo po bližnjih tolminskih ter soških industrijskih obratih.

Zemljiška površina k.o. Kozaršče obsega 251 ha 54 a in ima sledečo strukturo:

	%
Njive	6.93
Travniki	41.43
Vrtovi	0.09
Sadovnjaki	0.16
Pašniki	9.65
Gozdovi	32.70
Stavbišča	1.72
Nerodovitno	3.35
Davka prosto	3.97
Skupaj	100.00

Iz strukture zemljiške površine je razvidna pomembnost živino-reje na travni krmni osnovi. Travniki so v prisojnih pobočjih in v dnu dolin tam, kjer za njive, zaradi kislih in plitvih tal zemljišče ni prāmerno. Značilno je, da se v k.o. planšarstvo, ki je za Tolminsko značilno, ne javlja več. Drugi markantni delež imajo gozdna zemljišča, ki zavzemajo pobočne dele, razen v volne-je oblikovanih prisojaj, kjer so travniki. Njive so malo zastopa-^{le} ne in že po večini v dnu suhih dolin. Njivska površina je zelo razdrobljena v bloke ter delce. Še pred nedavnim so njive izko-riščali največ za gojenje žitaric, kar pa ni bilo smotrno, ker gospodarski razlogi in kakovost zemljišč ter klime govore bolj za prednost krmnih rastlin ter gomoljnic, zlasti krompirja. Danes so se gospodrastva že bolj začela usmerjati po tej poti, tako, da imata koruza ter krompir poglavitno mesto med njivskimi kulturami, medtem ko so pšenica ter druge zrnarice popolnoma izginile. Pomen so začele pridobivati krmne rastline, zlasti detelja. Slaba stran je še vedno močno uveljavljanje vmesnih njivskih kultur kot so fižol, pesa, korenje, repa, zelje in buče, ki bolj ali manj občutno znižujejo pridelok glavnih kultur.

b) Velikost, struktura in topografija obrata

Proučevani kmetijski obrat je posestvo, ki razpolaga skupaj z 11 ha 66 a in 26 m² zemljišča, razdeljenega na 15 parcel tako,

da odpade povprečno na eno parcelo 77 a 25 m² površine. Struktura zemljišča je naslednja:

	%
Njive	8.28
Travniki	42.14
Vrtovi	0.65
Pašniki	2.81
Gozdovi	45.42
Stavbišča	0.70
Skupaj	100.00

Strukturna preglednica obratnega zemljišča kaže isto sliko kot celotna k.o.. Tudi tukaj je izrazito poudarjena poleg gozdne travna površina in na njive ne odpade niti desetina zemljišča.

Za naš namen upoštevamo samo kmetijsko površino brez gozda v skupnem obsegu 6 ha 90 a 40 m². Na to površino mislimo, kadar v bodoče omenjamo velikost obrata.

Kmetijska površina je razdeljena na 10 parcel in sicer 5 njivskih ter 5 travniških.^x Njihovo velikost ter oddaljenost od sedeža obrata prikazuje naslednja razpredelnica:

Parcela	Oddaljenost	Velikost
Njiva Pri Kozlu	150 m	40 a 23 m ²
" Murovec	180 m	8 a 67 m ²
" Podsevšca	240 m	37 a 53 m ²
" Platiče	501 m	11 a 87 m ²
" Ogranjca	770 m	19 a 28 m ²
Travnik Mlaka	500 m	1 ha 71 a 16 m ²
" Murovec	180 m	35 a 25 m ²
" Platiče	500 m	58 a 19 m ²
" Ogranjca	770 m	1 ha 54 a 98 m ²
" Sabinka	860 m	1 ha 53 a 24 m ²

^x Travniško parcelo Brežca z zelo majhnim obsegom 2 a smo iz obravnave izključili, ker ne bi mogli z analizo priti do pomembnejših zaključkov.

Iz tabel⁶ ter prostorske razporeditve parcel, prikazane na posnetku zemljiške mape posestva je razvidno, da so njive nameščene v dolini ter najbližje sedežu obrata. Travniki so v splošnem bolj oddaljeni in zavzemajo deloma ravni svet v dolini, deloma pa pobočja Mengor.

c) Gospodarski značaj obrata

Kmetijski obrat nosi pečat samooskrbnega gospodarstva. Iztrženi so poleg lesa le manjši presežki proizvodnje mleka, nekaterih poljščin ter mlada goveja živina. Od poljščin prodajajo krompir ter stročji fižol, medtem ko presežke koruze zamenjujejo za pšenico. Pomemben in edini stalni vir dohodkov je od prodaje mleka, ki poteka neprekinjeno skozi vse leto. Ves preostali pridelek je potrošen za domače potrebe.

d) Človeška delovna moč in sklad delovnega časa

Kot velja to na splošno v zadevnem kmetijskem predelu, razpolaga tudi obravnavani obrat danes pretežno le s starejšo delovno silo, od katere prevladuje ženska. Na obratu delajo štirje ljudje, vsi preko 50 let starosti. Za polni delovni moči smemo smatrati samo dve ženski, medtem ko je en moški nad 70 let starosti ocenjen zapolovično moč, drugi moški, ki je z delom na kmetiji zavzet le v popoldanskem času po opravljenem delovniku izven kmetijstva, pa šteje za četrtno delovne moči. Skupaj imata torej obrat na razpolago dve in tričetrt delovne moči, kar da na leto pri 300 delovnih dneh ter povprečno osemurnem delovniku 6.600 delovnih ur. To je sklad delovnega časa obrata Kozaršče. Če ta fond primerjamo s količino delovnega časa ki je porabljen za obdelovanje njivskih in travnatih zemljišč ter za delo v gozdu, kar znese skupaj 2.816 ur, ugotovimo, da je razmerje med delovnim časom izven doma ter tistim na samem domu 42.66 proti 57.36. To razmerje ustreza normalnemu stanju, da se namreč 35% do 40% delovnega časa potroši za delo izven sedeža kmetijskega obrata^x. Mehanične delovne moči, namenjene obdelovanju zemljišč

obrat nima in je praktično, s prav neznatno izjemo, tudi ne uporablja.

e) Potek proizvodnje na zemljišču

Vzlic omejenemu vegetacijskemu razdobju delo na njivskih zemljiščih v teku leta nikoli povsem ne zamre. Pozimi vozijo na njive hlevski gnoj, aprila se začne oranje in setev, delovna konica pa je dosežena v maju in juniju ko je čas okopavanja ter osipanja glavnih kultur. Nato krivulja dela v Juliju upade in se zopet zviša koncem poletja ter jeseni ob spravilu pridelkov vmesnih in glavnih kultur ter pospravljanju njiv, kar vse postopno pojenjava tja v novembrski in decembrski čas.

Delo na njivah, ki ga opravljajo ročno in z vprežnim orodjem, je po večini razstavljeno na številne operacije, od katerih vsaka zahteva tudi posebne poti. Takšne stanje je nastalo zaradi značilnega izkoriščanja njiv za gojenje ene glavne kulture in številnih vmesnih kultur. Način izkoriščanja in obdelovanja njiv je najbolje razviden iz preglednic delovnih operacij po koledarskem razporedu, števila za posamezne operacije potrebnih poti ter porabe delovnega časa za določeno operacijo. Opozarjamo ponovno, da je tako število poti kot trajanje dela določeno na podlagi števila vseh, pri posameznih opravilih angažiranih delovnih moči.

Delo na travnikih je sicer bolj umirjeno kot tisto na njivah, vendar je značilno tudi zanje dokajšnja številnost delovnih operacij. Vzrok temu je več okoliščin. Predvsem je važno, da služijo travniki deloma gojenju sadnega drevja in tudi gozdnega drevja, dalje da je na dveh izmed njih senik za spravilo sena, katerega šele pozimi in spomladi zvozijo domov in končno zahtevajo nekateri travniki posebno obrambo ter čiščenje zaradi hudourniškega delovanja. Letna razporeditev dela na travnikih kaže, da je spomladi največ opravka s trebljenjem in čiščenjem, z vožnjo sena iz senika ter s sadnim drevjem. V juniju se krivulja

porabljenega delovnega časa močno vzpne zaradi prve košnje. Košnja otave v avgustu je manj zahtevna, ne samo zaradi manjšega pridelka, ampak posebej zato, ker ima travnik Sabinka po večini značaj senožeti in kosijo na njem otavo samo okrog senika, strmejše odseke pa pustijo nepokošene. Proti jeseni delo postopno ponehava, vendar se zaradi obiranja sadja, sečnje lesa, gnojenja in čiščenja zavleče še v zimo.

2. OBRAT PRELOGE

a) Označba agrarnega predela

Vas Založe leži na severnem gričevnatem obrobju Celjske kotline v tistem delu, ki ga oklepata dolini Ložnice in Trnava preden se iztečeta iz gričevja v kotlino. Del Založ, ki je najbolj pomaknjen proti severu v notranjost gričevja, je zaselek Preloge, ki ga sestavlja lo kmetij na okrog 120 ha površine.

Gričevje se vzpenja med 300 in 400 m nadm.v. in je zelo razčlenjeno. Gradijo ga terciarne odkladnine, na površju katerih se je stvorila plast težkih ilovnatih tal z neenakomerno debelino in prav tako neenakomerno stopnjo humizacije. Podnebje je še pod vplivom panonskega nižavja. Odlikujejo ga razmeroma visoke poletne temperature in razporeditev padavin z junijskim viškom. To je predel, kjer v prisojeh še uspe vinska trta in je primeren za gojenje hmelja.

Kmetijstvo predela deloma ilustrira struktura izrabe zemljišč občine Žalec. Od skupnih 35.213 ha, koliko znaša površina te občine, odpade na posamezne kategorije kulturnih zemljišč sledeči delež:

	%
Njive in vrtovi	15.3
Sadovnjaki	2.3
Vinogradi	0.2
Travniki	17.4
Pašniki	8.1
Trstičje in močvirje	0.5
Gozd	52.5
Nerodovitno	3.7
Skupaj	100.00

Pozornost vzbujajo visoki deleži travnikov, kar gre na rovaš travnih površin bodisi na ravnem vzdolž Ložnice, kjer so tla zamočena ali pa tistih v gričevantem zaledju, kamor spadajo tudi Preloge. Značilna je tudi struktura zasejanih površin žalske občine:

	%
Žitarice	34.4
Industrijske rast.	29.7
Vrtnine	13.0
Krmne rastline	21.8
Drevesnice, ostalo	1.1
Skupaj	100.00

Preglednica dobro zrcali važnost industrijskih rastlinskih kultur in s tem usmerjenost v blagovno poljedelko proizvodnjo. Praktično odpade od zadevne zemljiške kategorije vse na kulturo hmelja. Vzlic temu je še vedno precej njivske površine pod temeljnimi prehranskimi kulturami, zlasti žitnimi (največ pšenica in kuruza) a tudi pod vrtninami, zlasti krompirjem. Vrtnine imajo mimo hmelja edine pomembnejši tržni značaj, medtem ko žito ostaja kmetijskim gospodarstvom pretežno za domače potrebe. Gojenje hmelja je zaradi tržne konjunktore postalo tako popularno, da so ga osvojila kmetska gospodarstva domala povsod v predelu, ne oziraje se na to ali so celotni značaj proizvodnje usmerila v blagovno ali pa so staremu načinu proizvodnje za samooskrbo samo pripojili sektor proizvodnje za trg. Ali je in v koliko je ta drugi postopek, smeli bi reči adaptacije tradicijskega kmetijstva, zares rentabilna naložba, bo delno razvidno že iz rezultatov analize gospodarsko-prostorske strukture obrata Preloge.

b) Velikost, struktura in topografija obrata

Celotna zemljiška površina obravnavanega obrata Preloge tvori celek, ki zavzema rahlo na severno stran nagnjeni pobočni

svet ter dno dveh priležnih plitvih dolin. Ekspozicija na sever proti Šentandraški kotlini je neugodna ne toliko zaradi minimalne osojnosti kot zaradi učinka severn ga vetra, ki povzroča škodo zlasti v zgodnji spomladi njivskim kulturam ter sadju. Med njivami in okoli njiv je travnik, ki se razteza še v dno večje doline, medtem ko je v dnu manjše doline njiva. Vse skupaj je en sam kompleks izven katerega ležijo samo en travnik, vinograd ter dve gozdni parceli. Posestvo obsega 10 ha 53 a 85 m² površine, ki izkazuje naslednjo strukturo:

	%
Njive	16.1
Travniki	28.9
Vinograd	0.7
Pašniki	2.8
Gozdovi	47.9
Nerodovitno	3.6
Skupaj	100.0

Pozornost vzbuja velik delež travnikov, katerim je odmerjeno predvsem slabše zemljišče ter dolinsko dno, ki je orografsko pogojeno mrazišče. Zaradi takšnega stanja je vzlic gnojenju pridelak krme razmeroma slab. Živinorejstvo, važna veja kmetijskega obrata na takšni krmni osnovi ni moglo pridobiti večjega razmaha. Struktura izrabe njivskih površin je izražena takole:

	%
Pšenica	20.4
Hmelj	40.1
Koruza	14.3
Oves	5.8
Krompir	9.8
Detelja	8.4
Zelenjava	1.2
Skupaj	100.0

Izmed vseh njivskih kultur absolutno izstopa hmelj, ki s preko 40% -nim deležem prekaša povprečje v občini ter se bolj približuje deležu, katerega ima ta kultura v ravninskem delu ~~Beljske~~ kotline. Razlog za preferenčnost hmelja je v okoliščini, da vzlic slabšim pogojem pridelok konjunkturke kulture ne zaostaja dosti za tistim na ravnem. Razumljivo je seveda, da je njej odmerjena najboljša zemlja in so ostale kulture, katerih pridelok služi za domače rabo, gojene na slabših njivah, kar znižuje donos in je treba v slabih letinah moko kupovati.

Kmetijska površina obrata, torej tista brez gozda in nerodovitnega sveta, zavzema skupaj 5 ha 0 a 64 m² in je razdeljena na 13 njivskih parcel v skupni izmeri 169 a 64 m², vinograd 7 a 76 m² in na štiri travnike s skupno površino 323 a 24 m². Njivske parcele s samostojnimi kulturami so majhne, saj dosega povprečno komaj 13 a in so združene v 6 njivskih kosih, katerih povprečna velikost, razen ena izjeme, prav tako ni velika. Tako majhne parcele so nastale zaradi valovitosti terena in deloma zaradi tega, ker so vso slabšo zemljo za~~pravili~~ ter izorali za njive le boljša tla. Velikost parcel ter njihovo oddaljenost od sedeža obrata prikazuje sledeča tabela:

Parcela	Oddaljenost	Velikost
Njiva V dolini-hmelj	340 m	51 a 00 m ²
" " -oves	300 m	9 a 90 m ²
" " -detelja	285 m	14 a 30 m ²
" " -pšenica	207 m	8 a 00 m ²
" Nad studencem-pšen.	255 m	3 a 60 m ²
" " -koruza	250 m	11 a 20 m ²
" Za Bukovnikom-pšen.	355 m	11 a 46 m ²
" " -kromp.	340 m	9 a 52 m ²
" Za Petračevim-koruza	149 m	13 a 02 m ²
" " -pšenica	146 m	11 a 38 m ²

Parcela	Oddaljenost	Velikost
Njiva Groblje - krompir	110 m	7 a 02 m ²
" " - zelenjava	110 m	2 a 08 m ²
" doma - hmelj	82 m	17 a 16 m ²
Vinograd	1000 m	7 a 76 m ²
Travnik doma	99 m	100 a 00 m ²
" Med Njivami	335 m	87 a 21 m ²
" Za Petračevim	264 m	87 a 21 m ²
" V Loki	1015 m	48 a 82 m ²

Iz preglednice je razvidno, da sta obe največji parceli pod kulturo hmelja, kar je razumljivo, ako upoštevamo, da terja gojenje te kulture dosti dela ter investicij, ki so relativno manjše na večjih parcelah. To velja zlasti v primeru, ako je hmeljišče opremljeno z žičnico kot velja to za njivo v Dolini. Prvi hip preseneča, da je glavna njiva s hmeljem med najbolj oddaljenimi. Vzrok je pač ta, da je edino ta kos zemljišča zadosti primeren, saj sklenjeno zajema dobra tla, ki so rahlo nagnjena, tako, da je še moči postaviti mrežo žičnih opor.

c) Gospodarski značaj obrata

Kmetija ima samooskrbni značaj z enostranskim povdarkom v dodatno tržno proizvodnjo, ki jo izraža gojenje hmelja, katerega pridelek je namenjen izključno za prodajo. Mimo tega iztržijo delni pridelek živine, predvsem mladi priplod goveda ter svinj, medtem ko mleka zaradi prevelike oddaljenosti od potrošnih središč ne prodajajo. V dobrih letinah iztržijo tudi nekaj sadja.

d) Človeška delovna moč in sklad delovnega časa

Zaradi hribovitega terena je obdelovanje le delno mogoče z mehničnim delovnim orodjem. Večino poljskih del opravijo ročno in z vprežno živino (voli). Zadruga daje na razpolago samo motorno škropilnico za škropljenje hmelja in ročno motor-

no kosilnico za obe glavni košnji.

Vsega so na posestvu 4 delovne moči, dve mlajši, ena starejša in ena pomožna za delo v popoldanskem času. Ako štejemo prvi za dve polni delovni moči, starejšo za polovično in zadnjo za četrtinsko, dobimo skupaj dve in tričetrt delovne moči. Pri deseturnem delovniku in 300 delovnih dneh znese skupni sklad delovnega časa na posestvu 8.250 ur. Za obdelovanje zemljišč in za drugo delo izven sedeža obrata, vključno delo v gozdu je porabljenih skupno 3.560 ur ali 43% razpoložljivega sklada delovnega časa, kar se približuje normalnemu deležu izkoristka delovnega časa izven sedeža kmetijskega obrata.

e) Potek proizvodnje na zemljišču

Zaradi značaja reliefa je na obratu moči uporabiti samo lahko mehanizacijo predvsem pri travniških delih in le deloma na njivah. Zato pa je več skrbni posvečano racionalizaciji obdelovanja njiv z namenom, da bo porabljenega čim manj ročnega dela. Tako okopavine nasadijo v vrstah, ki omogočajo rahlanje zemlje z vprežnim okopalnikom, nakar okopavajo z motiko. Tudi osipavanje opravljajo s plugom - osipalnikom. Žanjejo s koso.

Delovne operacije na njivah, od katerih vsaka terja posebno pot, so razen v primeru hmelja razmeroma manj številne zato, ker je vsaka parcela namenjena gojenju predvsem ene kulture in so vmesne oziroma vzporedne kulture zastopane le redkokje. Vmesne kulture so samo na dveh njivah s koruzo, vendar ne zahtevajo posebno obremenitev ker jih je moči obdelovati skupaj z glavno kulturo.

Glede zahtevnosti gojenja izrazito izstopa pred drugimi kulturami hmelj, saj računajo, da terja 1 ha hmeljišča petkrat več časa za obdelavo kot 1 ha krompirišča. V nasadih je potrebno spomladi hmeljske šture odoravati in odkopavati, kasneje navijati mladice na oporo, v času vegetacije je treba zemljo večkrat rahljati in gnojiti, hmelj osipavati, uničevati zajedalce in potem ko neha rasti škropiti proti peronospori. Že vsa

ta opravila so številna in zahtevajo obilo ročnega dela. Največ le-tega pa je potrebno v času obiranja.

Prav tolikšna zahtevnost obdelovanja hmelja je nemara vzrok, da je delo na ostalih njivah kar najbolj poenostavljeno. To dobro potrjuje stanje na obeh obravnavanih obratih, ki imata vključena hmeljišča to je Preloge in Grušovlje in ki izkazujeta značilno razmerje med količino produktivnega delovnega časa na hmeljiščih ter na ostalih njivskih parcelah kot tudi nič manj značilno razmerje med številom poti, opravljenih na njive s hmeljem ter na ostale njive. Na obratu Preloge odpade od skupnih 2.162 delovnih ur na njivah 1.048 ur dela ali pičla polovica na hmeljišča. Od skupno 927 poti opravljenih na 17 njiv pa odpade na 2 njivi s hmeljem 345 ali več kot tretjina poti. Še izrazitejšo sliko daje obrat Grušovlje, kjer je od skupnih 1.827 ur dela na njivah vloženih v delo pri hmelju 1.336 ur oziroma dobri dve tretjini, medtem ko od 598 poti na 9 njiv odpade na 3 njive s hmeljem 396 poti ali prav tako dve tretjini.

Iz navedenih razmerij se dobro zrcali tudi razlika med gospodarskim značajem obeh obratov, na katerega smo že opozorili. Obrat Grušovlje je izraziteje usmerjen v blagovno proizvodnjo, medtem ko je pri obratu Preloge ta proizvodnja bolj dopolnilo bazičnemu samooskrbnemu gospodarstvu.

Dodana preglednica daje sliko načina izkoriščanja ter obdelovanja njiv na obratu Preloge in siđer na podlagi koledarskega razporeda delovnih operacij, števila zanje potrebnih poti in količine na njivah porabljenega delovnega časa. Ker sta na štirih njivah samostojno gojeni dve različni zaporedni kulturi, upoštevamo v preglednici ne 13 temveč 17 njivskih parcel.

Posestvo ima tudi vinograd, ki je manjši in razmeroma precej oddaljen od sedeža obrata, ker je bil kasneje dokupljen. Pridetek služi izključno domači rabi. Obdelovanje vinograda pa je vzlic majhnosti precej zahtevno.

Delo na travnikih je manj razčlenjeno kot na njivah in

obsega v glavnem čiščenje, gnojenje ter košnjo. Le na najbližjem travniku kose še posebej travo za svežo krmo, razen tega je na njem sadno drevje, kar vse prispeva zvečanju števila opravil. Kosijo z ročno motorno kosilnico.

III. OBRAT GRUŠOVLJE

a) Označba agrarnega predela

Vas Zgornje Grušovlje spada prav tako v občino Žalec, le da leži za razliko od Založ, na ravninskem delu Čeljske kotline med Podlogom ter Polzelo na notranjem obrobju vlažne aluvialne ravani, ki se vleče vzdolž Ložnice. Vas šteje 39 domačij, od katerih so 3 nekmetске. Obcestnemu značaju naselja se prilaga značilna zemljiška razdelitev na pretrgane proge deloma v kombinaciji z delci.

Nasutina, ki je dnu kotline ustvarila ravninsko oblikovitost, je dala dobro podlago za oblikovanje sloja lahkih, deloma peščenih tal, zadosti humiziranih, da so rodovitna in za obdelovanje zelo primerna. Težja, vlažna in kislá ilovnata tla ob Ložnici pa izkoriščajo za travništvo. Ostale naravne razmere so enake kot smo jih označili pri predhodnem obratu.

Splošne gospodarske razmere predela je moči še očitneje kot v prvem primeru razbrati iz strukture izrabe zemljišča ter izkoriščanja njivske površine občine Žalec. (gl. ^{str.} 30 in 31) Na ravninskem svetu ja namreč očitnejša usmerjenost v agrarno specializacijo in blagovno proizvodnjo, za kar so dani tudi boljši tehniško-organizacijski pogoji. Danes se s posredovanjem zadruga Žalec individualna kmetska gospodarstva uspešno poslužujejo sodobnih agrotehniških sredstev, med njimi mehanizacije, kar zvišuje predvsem ekonomičnost dela, ki bi sicer ob obstoječi tradicijski organizacijski osnovi obratovanja ter istočasnem usmerjanju v tržno proizvodnjo precej zaostajala, s čemer bi bila prizadeta tudi ekonomičnost tovrstnih gospodarstev.

b) Velikost, struktura in topografija obrata

Obrat Grušovlje je sestavni del vaške proizvodjalne enote in ima po vsem njenem ravninskem območju razložene njivske parcele. Le vinograd ter gozd so na severnem gričevnatem obrobju, medtem ko je travnikom odmerjeno vlažno zemljišče ob Ložnici. Skupno meri posest 6 ha 91 a 30 m² in je precej manj razdrobljena kot pri predhodno obravnavanem obratu. Povprečna velikost njivske parcele, ki služi gojenju samostojne kulture je namreč 23,93 a. Struktura zemljišča je naslednja:

	%
Njive	27.7
Travniki	21.6
Vinograd	0.7
Vrtovi	1.2
Pašniki	1.8
Gozdovi	46.0
Stavbišča	1.0
Skupaj	100.0

Struktura obratnega zemljišča v nekaterih primerih precej odstopa od tiste žalske občine. Zlasti vzbuja pozornost visok delež njivske površine, a tudi travniki so nadpovprečno zastopani. Prvo je značilno za ves osrednji ravninski del Celjske kotline in kaže na važno mesto, ki ga zavzema tukaj poljedelska veja kmetijstva. Vzrok drugemu pojavu pa je bolj že omenjena okoliščina, da zajema vaško zemljišče del zamočenega sveta vzdolž Ložnice, kjer so tla primerna predvsem za pridelovanje slabše krme.

Kmetijska površina obrata obsega 3 ha 46 a 66 m². To so njive z vrtom, vinograd in travniki. Njivsko zemljišče je bilo v obravnavanem letu izkoriščano kot prikazuje tabela:

	%
Pšenica	23.6
Hmelj	45.7
Koruza	15.5
Krompir	12.6
Pesa	2.6
Skupaj	100.0

Najbolj vzbuja pozornost visoki delež hmeljišč, ki dosegajo blizu polovice vse njivske površine. Takšno stanje je značilno za ravninski del okoliša in izpričuje jasno težnjo v blagovno usmerjenost poljedelske proizvodnje.

Katastrska kmetijska površina je razdeljena na 8 njivskih in 2 travniški parceli ter vinograd. Velikost parcel in oddaljenost od sedeža obrata prikazuje tabela:

Parcela		Oddaljenost	Velikost
Klančinica	- hmelj	1335 m	45 a 53 m ²
"	- pesa	1335 m	5 a 0 m ²
Ločiška njiva	- pšenica	1310 m	24 a 89 m ²
"	- hmelj	1310 m	22 a 77 m ²
Mala Dobrteška		1680 m	20 a 39 m ²
Dobrteška	- krompir	1775 m	24 a 04 m ²
"	- koruza	1775 m	29 a 66 m ²
Zg.grušovljaska	- hmelj	60 m	19 a 15 m ²
Vinograd		2600 m	5 a 23 m ²
Na Rajterjevim	- travnik	1208 m	66 a 0 m ²
Pod Divjakom	- "	1054 m	84 a 0 m ²

Tudi na tem obratu so gojenju hmelja namenjene večje njivske parcele, ki, razen ene, niso v bližini doma. Takšno neskladje s pravilom, da morajo biti kapitalno ter delovno zahtevne kulture na večjih površinah in v čim manjši oddaljenosti od sedeža obrata,

izvira iz obstoječe razloženosti zemljišč in ga zato v okviru obrata samega tudi ni mogoče odstraniti.

c.) Gospodarski značaj obrata

Že iz dosedanjih ugotovitev sledi, da je obrat Grušovlje precej usmerjen v blagovno proizvodnjo. Prodaja hmelja dominira v strukturi dohodka in ima iztržek za ostale dobrine, ki so namenjene pretežno domači porabi, podrejeno vlogo.

d.) Človeška delovna moč in sklad delovnega časa

Na posestvu delajo štiri osebe in sicer ena ves dan, dve v popoldanskih urah po delovniku v nekmetijski panogi in ena starejša. Samo prvo lahko smatramo za polno delovno moč, drugi dve sta četrtinski, zadnja pa polovična. Skupaj sta torej na obratu dve polni delovni moči, kar da pri 300 delovnih dneh in deseturnem delovniku sklad 6.000 ur na leto razpoložljivega delovnega časa.

e) Potek proizvodnje na zemljišču

Spoznali smo, da je obrat sicer na ravnini, toda zelo obremenjen z razpršenostjo zemljiških parcel v dokaj razsežnem prostoru, kar se odraža najbolj v znatni oddaljenosti parcel od doma. Ako še upoštevamo, da sta oddaljeni tudi dve njivi namenjeni gojenju hmelja, katerega zahtevnost že poznamo, je razumljiva težnja, da se delež neproduktivnega, za premagovanje razdalje vložene časa zniža na minimum. V ta namen zelo uporabljajo na obratu, poleg pešhoje in vožnje z vprego vožnjo s kolesom. Istemu namenu služi tudi uporaba traktorskih storitev, ki jih daje na razpolago zadruga in katerih gospodarski učinek se kaže predvsem v racionalizaciji postopka obdelovanja zemljišč. Učinkovito mehanično delo nadomesti večjo količino muskularnega produktivnega dela in obenem, zaradi zmanjšanja frekvenc poti, znižuje količino neproduktivnega dela. Statistični posnetki povedo, da je od skupaj 779 v teku leta na zemljiške parcele

opravljenih poti bilo pešpoti 148 , voženj s kolesom 400, voženj z vprego 197 in s traktorjem 34.

Ročnega oziroma muskularnega dela je na obratu razmeroma manj, ker je v kooperaciji z zadrugo zasnovana stopnja mehanizacije že precejšnja. Tako uporabljajo traktor za oranje in setev, kombanj za žetev, hmelj pa škropijo s traktorsko škropilnico. Domačo vprežno živino uporabljajo v glavnem za manjša poljska dela kot je brananje, kultivatranje in podobno ter za prevoz pridelkov oziroma reprodukcijskega materiala.

Pri njivskem obdelovanju je en sam primer dveh zaporednih kultur tako, da obsega preglednica poteka proizvodnje izven sedeža obrata devet njiv, namesto osem, kolikor znaša njihovo število po katastru.

Posestvu pripada tudi manjši vinograd, ki je precej oddaljen in leži v zalednem gričevju. Vzlic majhnosti terja obdelovanje p ecej delovnega časa, ker opravljajo delo ročno. Priderek je namenjen domačim potrebam.

Dva travnika služita izključno pridelovanju krme, zato poleg gnojenja in trebljenja opravijo na njih samo košnjo in sicer s traktorsko kosilnico.

IV. OBRAT ŠEMPETER

a.) Označba agrarnega predela

Naselje Šempeter leži ob vzhodnem obrobju Goriške ravnine, ki je nasipina Soče ter soških pritokov iz flišnega vipavskega sveta in se naslanja na nizke flišne gorice Šentmarka ter Stare gore s kopastimi vršinami in blago nagnjenimi pobočji. Tla v tem predelu so deloma na peščeni in prodnati, deloma na glinasti podlagi. Prva, ki zavzemajo na Šempeterskem polju precejšnji obseg so alkalna ali nevtralna ter , gnojena, zelo primerna za obdelovanje. Vrtnarska tradicija in skrbno gnojenje tal sta prispevala njihovi rodovitnosti. Tla na glinasti podlagi so bolj v južnem delu polja in so težka ter kislja, primerna predvsem

za travišča. Tla na lapornati podlagi flišnega gričevja so nevtralna ali slabo kislá, vendar še dosti rodovitna, primerna zlasti za vinsko trto in sadje, čemur najbolje ustreza tudi konfiguracija terena. Le-ta pa negativno učinkuje, ker vzbuja pojave zemljiške erozije. Podnebje je v tem predelu najugodnejše na vsem Goriškem. Poletja imajo že občutne mediteranske vplive, učinke zimskih vetrov od severa pa blažijo gorice tako, da je okoli Šempetra tudi v tem letnem času zatišen ter ima milejše vremenske razmere. Srednja temperatura vegetacijskega razdobja je 18.4°C , mraznih dni s srednjo temperaturo pod 0°C je okrog 36. Zadnja slana se javlja do 15. marca, izjemoma do 1. aprila, jeseni pa n stopa prva slana okrog 1. novembra. Snežnih dni je povprečno 4, sneg običajno sproti skopni in obleži le 1 do 2 dni. Padavin je 1520 mm na leto in so razporejene tako, da sta minima v februarju ter juliju, maksimum pa je v jesenskih mesecih. Nevarnost suše je v poletnih mesecih največja in je ne preprečujejo takrat običajne nalivne padavine. Ur s sončnim sevanjem je preko 2000 na leto.

Šempeter je izrazit predkraj Gorice z ustreznim gospodarskim značajem, ki se v kmetijstvu še posebno lepo odraža. Že sama parcelacija zemljišč opozarja, da je tukaj vrtnarska proizvodnja zelo pridobila na pomenu. Okrog naselja je zemljišče razkosano na majhne grude, medtem ko je v bolj oddaljenem ravninskem delu običajna delitev na ozke delce, v zalednih pobožjih pa na progaste grude. Vse to je prilagojeno pestri, zelo razvejani agrarni proizvodnji na temelju malih individualnih obratov, ki se ukvarjajo s poljedelstvom, vrtnarstvom, sadjarstvom ter vinogradništvom hkrati, medtem ko ima živinoreja bolj podrejeno vlogo in je omejena na obseg, katerega narekujejo potrebe domačij po živinorejskih pridelkih, gnojilu ter vprežni živini. Takšno stanje izraža tudi struktura zemljiške površine k.o. Šempeter, ki obsega 696 ha :

	%
Njive	20.6
Travniki	9.4
Vrtovi	1.0
Vinogradi	6.0
Pašniki	6.0 ⁷
Sadovnjaki	5.1
Gozdovi	43.0
Stavbišča	2.8
Nerodovitno	1.5
Davka prosto	3.9
Skupaj	100.0

Pozornost vzbuja še precejšen delež gozda, ki zavzema obila relativnih gozdnih tal in ne predstavlja pomembnejšega proizvodnega sklada tako, da bi ga kazalo marsikje izkrčiti za obdelovalno zemljišče. Precejšen delež imajo še stavbišča, nerodovitni ter davka prosti svet, kar opozarja na razmah urbanizacije naselja.

Bližina močnih potrošnih središč je narekovala usmerjanje v proizvodnjo blaga, zlasti zelenjave in drugih vrtnin ter sadja. Spričo sedanje državne razmejitve, je oslabil pomen nekdanjih odjemalcev tovrstnega blaga, to je , goriškega in tržaškega trga, in je predel dobil glede na potrošno območje osrednje Slovenije periferni blagovno-prometni položaj.⁴aradi nepopolnosti ustreznih storitev ta okoliščina ne učinkuje pospeševalno, ampak zavira intenzivnejši razvoj po zažrtani poti. Še važnejši zaviralni faktor je nestabilnost cen kmetijskih pridelkov, ki je veljala že prej, v kapitalistični dobi in je povzročala nesigurnost dohodka od iztrženega blaga. Zato so individualne kmetije v osnovi ohranile slej ko prej značaj samooskrbnih gospodarstev, ki poglavitne prehranske dobrine ter krmo pridelujejo doma. Tudi eventualno doseženi presežni dohodki niso služili krepitvi obstoječe glavnice ter s tem formiranjju čistih komercializiranih obratov.

Razmere so se začele spreminjati šele v prav zadnjih letih, ko sta pospešena urbanizacija ter krepitev arondiranih družbenih kmetijskih obratov navedla kmetovalce do prepričanja, da je na zmanjševanih obdelovalnih površinah vredno gojiti zares le visokovredne pridelke za prodajo. Zato nazaduje, naprimer, gojenje pšenice ter koruze, bolj pa se uveljavlja gojenje vrtnin kot so stročji fižol, grah, kapusnice, paradižnik, paprika, cvetača in druge, dalje sadja, zlasti češenj in breskev ter končno grozdja, torej blaga po katerem je vse večje povpraševanje na domačih in tujih trgih. V tem oziru ima okoliš še celo veliko prednost, kajti zaradi ugodnih pedoloških ter podnebnih razmer je proizvodno obdobje dolgo, pridelovanje nekaterih vrtnin pa takorekoč neprekinjeno skozi vse leto. Ker ni snežne odeje morejo tukaj rezati motovilec, špinačo in radič na polju tudi preko zime, nagla otoplitev spomladi pa omogoča pridelok zgodnjega sadja.

b.) Velikost, struktura in topografija obrata

Kmetijski obrat obsega 4 ha 5 a 28 m² površine in ima svoj sedež v zaselku ob cesti Šempeter - Volčja draga na prisojnem pobočju ene izmed kopastih goric. Samo manjši del zemljišča je v terasirani obliki razporejen po brežini takoj za domom, medtem ko je ves ostali del raztresen v razmeroma večji oddaljenosti bodisi po Šempetrskem polju ali po valovitem svetu vzhodno od doma. Strukturo zemljišča prikazuje sledeča tabela:

	%
Njive	23.8
Travniki	4.7
Vinogradi	4.8
Pašniki	30.9
Sadovnjaki	2.6
Gozdovi	31.8
Stavbišča	0.2
Nerodovitno	1.2
Skupaj	100.0

Visoki delež pašnikov, izkazan po katastru, gre na rovaš okoliščine, da so to slaba travišča, ki jih izkoriščajo kot travnike. Upoštevaje to okoliščino je očitno, da ima obrat pretežno poljedelski značaj. Samo kmetijsko zemljišče posestva, ki ga pri analizi upoštevamo, zavzema skupaj 3 ha 1 a 18 m² in je razdeljeno na 4 njivske parcele, 2 vinograda, 3 sadovnjake ter 3 travnike. Tabela prikazuje velikost in oddaljenost teh parcel od doma.

Parcela	Oddaljenost	Velikost
← Njiva doma	70 m	18 a 0 m ²
" Preserje	1150 m	34 a 40 m ²
" Ograda	1500 m	15 a 67 m ²
" Živinska	1625 m	39 a 10 m ²
Vinograd doma	70 m	20 a 0 m ²
" Ograda	1500 m	1 a 50 m ²
Sadovnjak doma	70 m	9 a 10 m ²
" Preserje	1150 m	1 a 60 m ²
" Ograda	1500 m	1 a 20 m ²
Travnik doma	70 m	21 a 56 m ²
" Stari dom	535 m	21 a 40 m ²
" Vidov hrib	1325 m	1 ha 17 a 65 m ²

Pripomniti je treba, da razmejitev med posameznimi kategorijami zemljiške izrabe ni tako očitna kot prikazuje posnetek zemljiške mape. To velja za Njivo doma, kjer sta vinska trša ter sadje med njivskimi kulturami in za njivi Ograda ter Preserje, kjer je podobna razporeditev kultur. Okoliščina je važna zato, ker opozarja na približnost katastrske izmere sadovnjakov ter vinograda v Ogradi. Vanje je, kot bomo spoznali kasneje, nasproti njihovi razmeroma majhni površini vložena precej dela. Količino vložena

dela se dejansko nanaša na večje površine sadovnjakov in vinograde kot jih izkazuje katastr. To nesorazmerje povzroča tudi nekoliko nejasnosti pri določevanju distribucij procentnih deležev zadevnih faktorjev ter ustreznih odnosnih veličin oziroma količnikov.

c.) Gospodarski značaj obrata

Proučevani obrat ima vse tipične poteze agrarnega okoliša, ki smo jih spoznali. Iz prvotno čistega samooskrbnega gospodarstva se je razvil v dokaj komercializirani obrat, na katerem se ukvarjajo prvenstveno s proizvodnjo zelenjadnih vrtnin, s sadjarstvom ter vinogradništvom z namenom, da precejšen del pridelka prodajo na trgu. Proizvodnja na podlagi izkoriščanja njiv ima prednost, kar dobro ilustrira tudi preglednica strukture približno določenega bruto dohodka obrata:

Zemljiške kategorije	Površina v %	Bruto dohodek v %
Njive	24.09	75.0
Travniki	36.10	5.0
Vinogradi	4.83	14.5
Sadovnjaki	2.67	4.0
Gozdovi	32.31	1.5
Skupaj	100.00	100.0

Najbolj izstopa visok dohodek, ki ga dajejo njive, čeprav zavzemajo komaj četrtno vse obratne površine in je vanje vloženega samo nekako dve tretini vsega na posestvu realiziranega dela izven sedeža obrata. Preglednica hkrati opozarja, kako nizek delež pri stvarjanju dohodka imajo travna ter gozdna zemljišča, ki zavzemajo vsako blizu ali celo preko tretine posestva. Dohodek od vinograde je navidezno visok napram izkazani, premajhni, velikosti. Z ozirom na veliko količino vloženega dela je namreč ta dohodek slaboten, kar ne preseneča, ako

upoštevamo, da je način obdelovanja zastarel in se zato na obratu javlja težnja za opuščanjem oziroma zmanjševanjem gojenja vinske trte, ki bi se moralo vzpeti na višjo tehniško raven, da bi postalo zares rentabilno.

d.) Človeška delovna moč in sklad delovnega časa

Obrat ima dve stalni delovni moči in dve priložnostni, ki delata le pol delovnega dne in jih zato smatramo za eno polno delovno moč. Vsega so torej na razpolago tri moči, ki dado pri dvanajsturnem delovniku v 300 dneh skupaj 10.800 delovnih ur. Za delo izven sedeža obrata je bilo realiziranih 5.311 ur delovnega časa ali 48.6 % razpoložljivega časovnega sklada. Razmeroma visok delež delovnega časa izven sedeža obrata smemo pripisati prav načinu proizvodnje na zemljiščih, ki je posledica usmerjenosti v blagovno gospodarstvo.

e.) Potek proizvodnje na zemljišču

Delo na zemljišču teče domalega neprekinjeno skozi vse leto. Zaradi prostorske strukture obratnega zemljišča, predvsem majhnosti in razpršenosti parcel ter tudi zaradi načina izkoriščanja njivskih površin, je mehanizacijo dela praktično nemogoče izvesti. Obrat je navezan na ročno delo in delo z volovsko ter konjsko vprego. To ima poleg slabe še dobro stran in sicer zato, ker povečuje elastičnost obdelovanja oziroma izrabe zemljišča. Takoj za pravilom enih pridelkov posejejo ali posade naslednjo kulturo, kar si neredko sledi v teku enega samega dne.

Način izkoriščanja njiv narekuje izredno veliko število delovnih operacij. Semkaj ne sodijo le obdelovalna dela v ožjem pomenu ampak tudi zelo pogostno sprotno nabiranje zlasti vrtninarskega pridelka, ki zahteva veliko število poti, čeprav razmeroma manj dela. Ne preseneča, da terjajo zelenjavne kulture znatno več delovnega časa za pospravljanje kot navadni njivski pridelki. Tako odpade, postavimo, za pospravljanje koruze ter koruzne slame 45% vsega v obdelovanje vloženga delovnega časa, medtem ko terja to opravilo pri bučah 84% , pri radiču 81%

in pri pitniku 94% celotnega delovnega časa. Število poti za pobiranje pridelka in zelenjave pa je še mnogo bolj nesorazmerno tistemu, ki je potrebno za spravilo navadnih njivskih pridelkov. Zelenjava ne dozoreva vsa naenkrat, razen tega so tudi možnosti prodaje spremenljive in končno je zelenjava takšno blago, ki se zaradi lahke pokvarljivosti najbolje proda, ako je zares sveža postavljena na trg. Ako k temu še dodamo, da velja zaradi zamudnosti neobhodnega čiščenja pridelka brati le manjše količine zelenjave naenkrat, je docela umljiva ugotovitev, da od vsega za delo na njivah vložnega časa odpade preko polovice samo za pospravljanje pridelka. Edino v trah mesecih in sicer v marcu, maju ter v novembru se delež časa za pospravljanje zniža pod polovico, v ostalih mesecih se giblje med polovico do tričetrt vsega delovnega časa.

Opisano stanje nujno vede do tega, da je neproduktivni, za premagovanje razdalj oziroma za poti potrebni čas zelo važna postavka, zlasti če imamo pred očmi veliko oddaljenost parcel od sedeža obrata. Spoznali bomo, da se učinki izražajo že z razlikami med pos meznimi njivami, ki so sicer vse oddaljene toda so ~~neenako~~ izkoriščane. Njive s kulturami, ki zahtevajo pogosto branje pridelka in zato več poti, izkazujejo precej slabše mesto v lestvici parcialnih posebnosti gospodarsko-prostorske strukture obrata, kot tiste njive, na katerih poteka normalno obdelovanje. Takšno stanje velja vzlic naporom, da se učinek razdalje s pomočjo uporabe vožnje s kolesom kar najbolj zniža.

V podrobnejši sliki o poteku delovnih operacij na obratu je prav tako upoštevano realno in ne katastrsko število njiv. Na treh njivah se namreč kulture izmenjajo dvakrat v teku leta in je zato obstoječe število 12 parcel povečano na 15.

Posestvo ima dva vinograda, od katerih je glavni in večji v neposredni bližini doma. Kljub bližini porabijo pri njegovi obdelavi razmeroma dosti časa, največ na rovaš zastarelega načina obdelovanja. Tako, na primer, pri škropljenju trte sproti

odhajajo polnit izpraznjene škropilnice domov in podobno.

Tudi najvažnejši sadovnjak je neposredno pri domu. ^{Nasplošno} je delo v sadovnjakih manj zahtevno, toda dosti zamudno ob konicah, ki jih kaže njihova letna krivulja dela. Le-ta je izrazito razčlenjena na dva viška in sicer v zgodnji spomladi, ko je čas čiščenja in škropljenja ter ~~v~~ maju ko je čas obiranja češenj - glavne sadne kulture.

Travniki so namenjeni izključno pridelovanju krme, čemur ustreza tudi enostavnost delovnih operacij.

- . -

Temeljno dokumentarno gradivo za vse štiri obrate, to je koledarsko zaporedni potek delovnih operacij, število zanje potrebnih poti in količina ~~w~~anje vložnega produktivnega delovnega časa, je razvidno iz dodanih preglednic. Posnetki katastrsko-mapnih skic posameznih obratov pa olajšujejo razvid prostorske razmeščenosti obratnih zemljišč.

K O Z A R S Ć E

1.) N j i v a P r i k o z l u

Glavna kultura: krompir

vmesne kulture: fižol, zelje, korenje, repa, pas detelje in trave,
sadje

Delovne operacije	mesec	štev. poti	čas dela ur minut
1. Vožnja hlevskega gnoja	jan.-marec	21	1
2. Trebljenje travnega pasu	marec	1	3
3. Obrezovanje in škropljenje jabl.	marec	1	3
4. Škropljenje plevela	april	1	2
5. Trosenje hlevskega gnoja	april	2	6
6. Oranje	april	5	16
7. Brananje	april	2	2
8. Sajenje krompirja	april	7	14 30
9. Postavljanje fižolovk	april	4	10
10. Sajenje fižola	maj	4	8
11. Pletje z brano	maj 2	2	2
12. Ročna pletje	maj	15	50
13. Prva košnja trave	maj	10	10
14. Osipanje krompirja in sajenje korenja	maj	8	24
15. Osipanje krompirja s plugom	maj	4	5
16. Sajenje zelja	junij	4	9
17. Škropljenje krompirja	junij	2	3
18. Košnja in spravljanje detelje v kozolec	junij	6	12
19. Spravljanje detelje iz kozolca	julij	6	6
20. Oranje deteljišča	julij	2	2
21. Brananje in setev repe	julij	2	3
22. Drugo škropljenje krompirja	julij	2	3
23. Obiranje fižola za prodajo	avgust	15	45
24. Obiranje zelja za pitanje	julij-okt.	24	6
25. Izkop krompirja za dom	julij-avg.	6	1
26. Druga košnja trave in spravljanje v kozolec	avgust	5	10 30
27. Izkop zgodnjega krompirja	avgust	8	26
28. Okopavanje in pletev repe	avgust	8	32
29. Redčenje repe	avgust	4	3
30. Izoravanje krompirja	september	4	4
31. Pobiranje krompirja in prekopa- vanje krompirišča	september	10	60
32. Košnja trave za svežo krmo	september	1	1
33. Pospravljanje fižola	september	7	9
34. Pobiranje fižolovk	september	1	- 30
35. Obiranje jablan	september	2	12
36. Pospravljanje korenja	november	4	6
37. Pospravljanje repe	november	2	3
38. Pospravljanje zelja	november	12	3
Skupaj		225	420 30

2.) N j i v a P o d s e v š c a

Glavna kultura: kuruza

Vmesna kultura: zelje, visoki in nizki fižol, buče, pas trave

Delovne operacije:	meseč	štey. poti	čas dela ur minut
1. Vožnja hlevskega gnoja	marec-april	27	2
2. Trosenje gnoja	maj	4	9
3. Pletje plevela pred oranjem(ročno)	maj	4	16
4. Oranje (s traktorjem)	maj	2	2
5. Črtanje njive za sajenje kuruze	maj	1	2
6. Brananje njive	maj	2	4
7. Popravljanje njive na konceh po oranju	maj	1	2
8. Sajenje kuruze	maj	7	12
9. Sajenje nizkega fižola	maj	2	1
10. Prva košnja trave za svežo krmo	maj	2	1 30
11. Postavljanje fižolovk in sajenje visokega fižola	maj	2	4
12. Prvo pletje kuruze s plugom	maj	2	4
13. Ročno pletje kuruze	konec maja začetek junija	35	70
14. Drugo pletje kuruze s plugom	junij	2	5
15. Drugo ročno pletje kuruze	junij	35	70
16. Sajenje zeljnatih sadik	junij	6	18
17. Osipavanje kuruze(s plugom)	junij	5	12
18. Redčenje kuruze	junij	8	8
19. Obiranje zelja za pitanje	julij, avgust, sept., okt.	36	9
20. Obiranje stročjega fižola za prodajo	avgust	9	27
21. Druga košnja trave za svežo krmo	avgust	2	1
22. Pospravljanje buč	avg.-sept.	16	-
23. Pospravljanje nizkega fižola	avgust	2	1 30
24. Pospravljanje visokega fižola	september	2	6
25. Obiranje kuruze	oktober	12	36
26. Pospravljanje koruzne slame	november	9	54
27. Pospravljanje zelja	nov.-dec.	10	2 30
Skupaj		245	379 30

3.) N j i v a O g r a n j c a

I. Prva košnja detelje:	junij		
1) košnja detelje (ročno)	junij	4	16
2) trosenje rezin	junij	2	2
3) obračanje detelje	junij	4	18
4) spravljanje detelje v kopice in vožnja v kozolec	junij	8	7

Delovna operacija:	meseč	štev. poti	čas dela ur minut
II. Druga košnja detelje:	avgust		
1) košnja	avgust	4	14
2) trosenje detelje	avgust	2	2
3) obračanje detelje	avgust	4	4
4) spravljanje detelje v kopice	avgust	3	8
5) spravljanje suhā detelje domov	avgust	4	2
III. Tretja košnja detelje:	september		
1) košnja za svežo krmo	september	3	10
2) spravljanje detelje domov	september	4	6
Skupaj		42	89

4.) N j i v a P l a t i č e

Glavna kultura: koruza

Vmesna kultura: buče

1. Vožnja hlevskega gnoja	februar	6	1
2. Trosenje gnoja	maj	1	3
3. Oranje	maj	3	6
4. Popravljanje koncev in brananje njive	maj	1	1
5. Sajenje koruze	maj	3	4
6. Prva ročna pletev koruze	maj	2	8
7. Sajenje buč	maj	1	- 15
8. Pletev koruze s plugom	junij	2	1
9. Druga ročna pletev koruze	junij	3	8
10. Osipavanje koruze s plugom	junij	3	2 15
11. Redčenje koruze	junij	2	1
12. Pospravljanje buč	avg., sept., oktober	5	1 15
13. Pospravljanje koruznih storžev	oktober	3	9
14. Pospravljanje koruzne slame	november	2	9
Skupaj		37	54 45

5.) N j i v a M u r o v e c

Glavna kultura: koruza

Vmesne kulture: zelje, visoki in nizki fižol

1. Vožnja hlevskega gnoja	febr.-apr.	7	1
2. Trosenje hlevskega gnoja	maj	2	3
3. Oranje	maj	4	5
4. Črtanje njive za sejanje koruze	maj	1	- 30
5. Sajenje koruze	maj	4	2
6. Postavljanje fižolovk	maj	2	2 30
7. Sajenje fižola	maj	1	1 30

Delovna operacija:	mesec	štev. poti	čas dela ur minut
8. Prva ročna pletev koruze	maj	5	8
9. Druga pletev koruze s plugom	junij	2	- 30
10. Druga ročna pletev koruze	junij	4	7
11. Osipavanje koruze s plugom	junij	3	1 30
12. Redčenje koruze	junij	2	1
13. Sajenje zeljnatih sadik	junij	2	2
14. Obiranje stročjega fižola	julij-avgust	14	2 15
15. Pospravljanje nizkega fižola	avgust	2	1 30
16. Pospravljanje visokega fižola	september	2	1
17. Obiranje zelja za pitanje	julij, avg. sept. okt.	13	2
18. Pospravljanje koruznih storžev	oktober	3	7 30
19. Pospravljanje koruzne slame	november	2	8
20. Pospravljanje zelja	nov.-dec.	3	1 30
Skupaj		78	58 45

1.) Travnik O g r a n j c a

1. Trebljenje travnika	marec	4	16
2. Obrezovanje jablan	marec	1	4
3. Prva košnja	junij	38	106
4. Košnja za svežo krmo	julij	5	10
5. Druga košnja	avg.-sept.	29	78
6. Obiranje jablan	oktober	3	6
7. Napravljanje stelje	oktober	6	44
8. Vožnja gnoja in gnojenje	november	6	1
9. Sečnja lesa	december	4	15
Skupaj		96	280

2.) Travnik M l a k a

1. Odstranjevanje hudorniških nanos.	februar	1	5
2. Vsakoletno popravilo senika	marec	1	5
3. Trebljenje travnika	april	4	20
4. Gnojenje z gnojnico	april	5	-
5. Prva košnja	junij	89	220
6. Druga košnja	avgust	67	149
7. Obiranje sadja	september	2	3
8. Pripravljanje stelje	september	2	16
9. Jesenska paša živine	oktober	14	42
10. Gnojenje s pepelom	november	3	2
11. Gnojenje s hlevskim gnojem	december	8	2 40

Delovna operacija	mesec	štev. poti	čas dela ur	minut
12. Vožnja sena iz senika	december	20	20	
13. Čiščenje hudournika	december	2	16	
14. Sečnja lesa	december	2	4	
Skupaj		220	504	40

3.) Travnik P l a t i č e

1. Trebljenje travnika	marec	2	10	
2. Gnojenje z gnojnico	april	6	-	
3. Košnja za svežo krmo	maj	10	20	
4. Prva košnja	junij	20	63	
5. Druga košnja	september	19	49	30
6. Sečnja lesa	december	2	8	
Skupaj		59	150	30

4.) Travnik M u c r o v e c

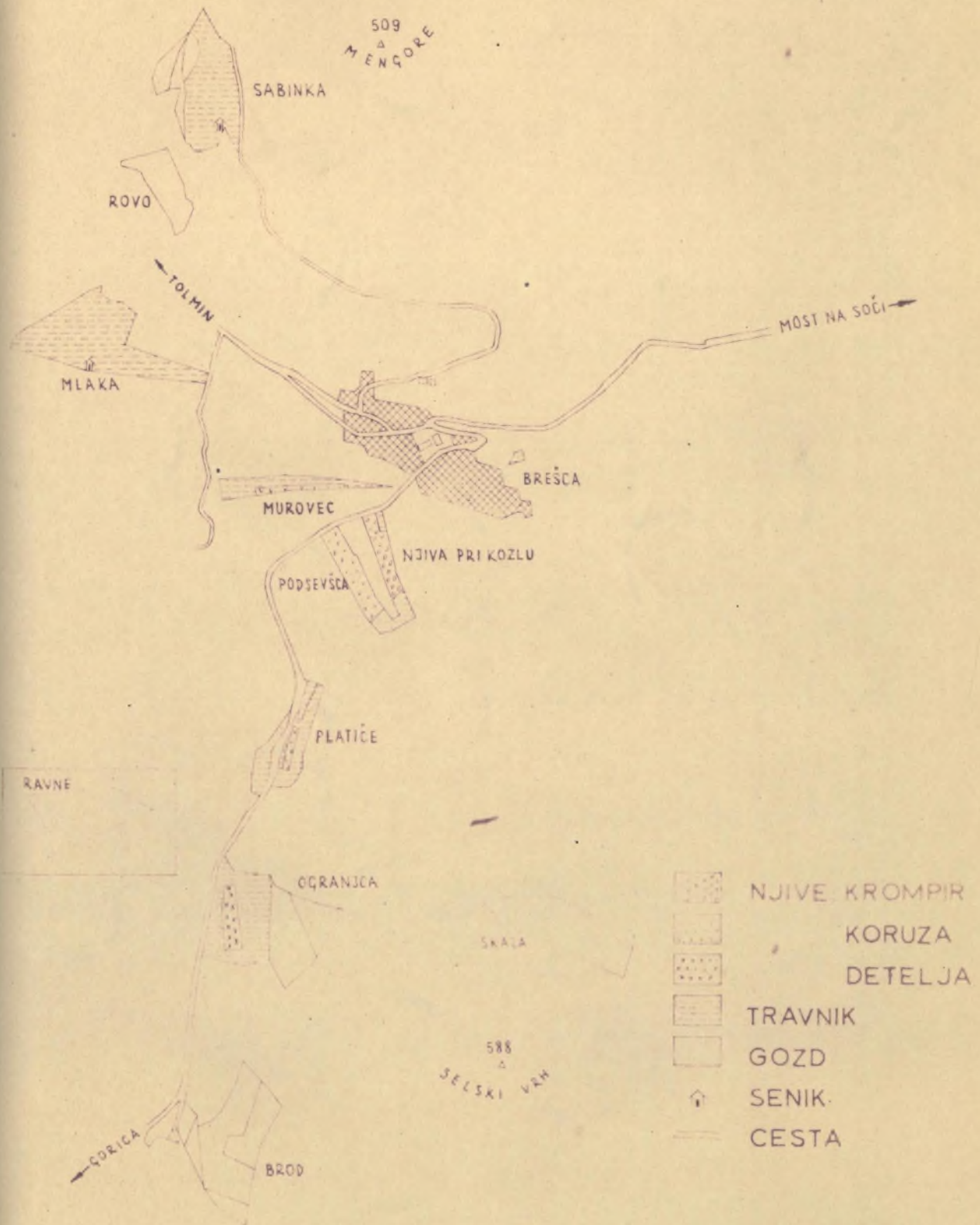
1. Obrezovanje jablan	februar	2	8	
2. Trebljenje travnika	marec	2	6	
3. Gnojenje z gnojnico	marec	7	-	
4. Škropljenje jablan	marec	2	8	
5. Košnja za svežo krmo	maj	16	12	
6. Prva košnja	junij	9	18	15
7. Košnja otave za svežo krmo	julij	12	9	
8. Druga košnja	september	7	14	30
9. Obiranje sadja	september	6	25	
10. Tretja košnja za svežo krmo	oktober	3	2	30
11. Gnojenje travnika s pepelom	november	2	-	30
Skupaj		72	103	45

5.) Senožet S a b i n k a

1. Sečnja lesa	januar	2	12	
2. Trebljenje senožeti	april	5	24	
3. Vožnja sena iz senika	april	11	22	
4. Obrezovanje jablan	april	1	2	
5. Prva košnja	julij	25	124	
6. Druga košnja	september	16	60	
7. Obiranje jablan	september	1	3	
Skupaj		61	247	

PROSTORSKA STRUKTURA OBRATA KOZARŠČE

M 1:10000

P R E L O G E

1.) N j i v a V d o l i n i - oves

Delovna operacija	mesec	štev. poti		čas dela v urah
		peš	z vozom	
1. Vožnja hlevskega gnoja	marec	-	3	0.75
2. Trosenje gnoja	marec	1	-	1.50
3. Oranje	marec	1	1	6.00
4. Gnojenje z nitrofoskalom	marec	-	-	1.00
5. Brananje njive in setev ovsa	marec	1	-	2.00
6. Plevelenje ovsa	april	1	-	4.00
7. Setev detelje	april	1	-	0.50
8. Žetev ovsa (s koso)	avgust	4	-	12.00
9. Nalaganje ovsenih snopov in vožnja domov	avgust	4	2	1.00
Skupaj		13	6	29.25

2.) N j i v a V d o l i n i - detelja

1. Trebljenje detelje	marec	2	-	4.00
2. Košnja z motorno koso	maj	1	-	1.00
3. Obračanje detelje	maj	2	-	2.00
4. Zgrabljanje, nalaganje in vožnja detelje	maj	3	2	9.00
5. Košnja z motorno koso	julij	1	-	1.00
6. Obračanje detelje	julij	2	-	2.00
7. Zgrabljanje, nalaganje ter vožnja domov	julij	3	2	9.00
8. Košnja z motorno koso	september	1	-	1.00
9. Obračanje detelje	september	2	-	2.00
10. Zgrabljanje, nalaganje ter vožnja domov	september	3	2	9.00
Skupaj		20	6	40.00

3.) N j i v a V d o l i n i - pšenica

1. Vožnja hlevskega gnoja	oktober	-	3	0.75
2. Trosenje gnoja	oktober	1	-	1.50
3. Oranje za pšenico	oktober	1	1	5.00
4. Vožnja nitrofoskala in semena ter trosenje	oktober	-	1	1.00
5. Brananje njive	oktober	1	-	2.25
6. Setev pšenice	oktober	-	-	0.25

Delovna operacija:	mesec	štev.poti		čas dela v urah
		peš	z vozom	
7. brananje njive	oktober	1	-	2.00
8. plevelje zeli v pšenici	maj	1	-	5.00
9. gnojenje s kalkamonom	junij	1	-	0.50
10. žetev pšenice (s koso)	julij	4	-	8.00
11. nalaganje pšeničnih snopov in vožnja domov	julij	4	2	3.00
Skupaj		14	7	29.25

4.) N j i v a V d o l i n i - pesa (po pšenici)

1. Vožnja hlevskega gnoja	julij	-	3	0.75
2. Trosenje gnoja	julij	1	-	1.50
3. Oranje njive za peso	julij	1	1	5.00
4. Brananje	julij	1	-	2.00
5. Črtanje za setev pese	julij	1	1	0.50
6. Sajenje pese	julij	4	-	20.25
7. Gnojenje s kalkamonom	september	-	1	0.50
8. Kultiviranje pese	september	1	1	4.00
9. Okopavanje pese	september	2	-	6.00
10. Nabiranje pese za svežo krmo	oktober	10	-	1.66
11. Pospravljanje pese z njive	oktober	2	-	10.00
12. Nalaganje pese in vožnja domov	oktober	-	8	4.00
Skupaj		22	14	56

5.) N j i v a Z a Bukovnikom - pšenica

1. Vožnja hlevskega gnoja	september	-	6	1.50
2. Trosenje gnoja	september	1	-	2.50
3. Oranje njive za pšenico	september	2	1	8.00
4. Vožnja nitrofoskala in semena	september	-	1	-
5. Trosenje gnoja in brananje njive	september	-	-	4.50
6. Setev pšeničnega semena	september	1	-	0.66
7. Brananje njive	september	1	-	3.00
8. Gnojenje s kalkamonom	december	1	-	1.00
9. Setev korenja	februar	2	-	3.00
10. Plevelje zeli iz pšenice	maj	6	-	30.00
11. Umetno gnojenje	junij	1	-	0.50
12. Žetev pšenice (s koso)	julij	5	-	16.00
13. Nalaganje pšeničnih snopov in vožnja domov	julij	8	4	6.00
Skupaj		28	12	76.66

6.) N j i v a Z a B u k o v n i k o m - korenje (po pšenici)

Delovna operacija:	mesec	štev.poti		čas dela v urah
		peš	z vozom	
1. brananje za korenje	julij	1	-	1,50
2. grabljenje po korenju	julij	2	-	8,00
3. kultivatranje korenja	avgust	1	1	6,00
4. okopavanje korenja	avgust	8	-	40,00
5. kultivatranje korenja	september	1	1	5,00
6. izkopavanje korenja	september	5	-	24,00
7. pospravljanje korenja iz njive	oktober	9	-	40,00
8. nalaganje korenja in vožnja	oktober	10	5	7,50
Skupaj		37	7	132,00

7.) N j i v a Z a B u k o v n i k o m - krompir

1. vožnja hlevskega gnoja	maj	-	4	1,00
2. trosenje gnoja	maj	1	-	2,00
3. oranje in sejanje krompirja	maj	3	1	16,00
4. gnojenje z nitrofoskalom in brananje njive	maj	-	1	3,00
5. kultivatranje krompirja	junij	1	1	4,00
6. okopavanje krompirja	junij	4	-	16,00
7. škropljenje proti koloradskemu hrošču z motorno škropilnico	junij	3	-	0,75
8. gnojenje s kalkamonom	junij	-	1	1,00
9. osipanje krompirja s plugom	junij	1	-	4,00
10. popravljanje z motiko	junij	2	-	2,00
11. škropljenje proti koloradskemu hrošču z motorno škropilnico	julij	3	-	2,00
12. košnja krompirjavke	september	1	-	5,00
13. izoravanje krompirja s plugom	september	4	1	30,00
14. pobiranje krompirja in vožnja	september	4	3	25,00
15. brananje in pobiranje krompirja	september	1	1	1,00
Skupaj		27	12	110,50

8.) N j i v a N a d s t u d e n c e m - pšenica

1. vožnja hlevskega gnoja	oktober	-	5	1,00
2. trosenje gnoja	oktober	1	-	2,00
3. oranje za pšenico	oktober	1	1	8,00
4. vožnja umetnega gnoja in semena ter trosenje umetnega gnoja	oktober	-	1	0,50
5. brananje njive	oktober	-	-	3,00

Delovna operacija:	mesec	štév. poti		čas dela v urah
		peš	z vozom	
6. setev pšenice	oktober	-	-	0.50
7. brananje njive	oktober	1	-	3.00
8. umetno gnojenje	december	1	-	0.50
9. plevelje zeli iz pšenice	maj	1	-	5.00
10. umetno gnojenje	junij	1	-	0.50
11. žetev pšenice (s koso)	julij	4	-	12.00
12. nalaganje pšeničnih snopov in vožnja domov	julij	6	3	2.00
Skupaj		16	10	38.00

9.) N j i v a N a d s t u d e n c e m - repa (po pšenici)

1. vožnja hlevskega gnoja	avgust	-	5	1.25
2. trósenje gnoja	avgust	1	-	2.00
3. oranje za repo in setev	avgust	2	1	9.00
4. brananje njive	avgust	-	1	2.00
5. kultivatranje repe	september	1	1	4.00
6. okopavanje repe	september	4	-	15.00
7. pospravljanje repe z njive	november	2	-	5.00
8. nalaganje repe na voz in vožnja domov	november	5	5	5.00
Skupaj		15	13	43.25

10.) N j i v a N a d s t u d e n c e m - kuruza
vmesne kulture - fižol, buče, sončnice

1. vožnja hlevskega gnoja	april	-	5	1.00
2. trosenje hlevskega gnoja	april	1	-	2.00
3. oranje in sajenje kuruze	april	3	1	16.00
malica		1	-	-
4. brananje njive	april	1	-	3.00
5. sajenje buč	april	1	-	1.00
6. sajenje nizkega in visokega fižola	maj	2	-	2.00
7. postavljanje fižolovih prekelj	maj	1	1	1.00
8. kultivatranje kuruze	maj	1	1	4.00
9. okopavanje kuruze	maj	5	-	24.00
10. umetno gnojenje kuruze	junij	1	-	1.00
11. kultivatranje kuruze	junij	2	-	4.00

Delovna operacija:	mesec	štev. poti		čas dela v urah
		peš	z vozom	
12. okopavanje koruze	junij	5	-	20.00
13. osipanje koruze z obsipalnikom	junij	1	1	4.00
14. popravlanje z motiko	junij	2	-	2.00
15. Pospravljanje fižola z njive	september	1	-	2.00
16. trgiranje koruznih storžev	oktober	3	-	7.50
17. vožnja domov	oktober	2	2	2.00
18. žetev koruzne slame	oktober	2	-	4.00
19. nalaganje in vožnja slame domov	oktober	4	2	3.00
20. spravilo buč in fižola	oktober	2	2	2.00
Skupaj		41	15	105.50

11.) N j i v a z a P e t r a č e v i m - koruza
vmesne kulture-fižola, buče, sončnice

1. vožnja hlevskega gnoja	april	-	6	1.50
2. trosenje hlevskega gnoja	april	1	-	2.00
3. oranje njive in sajenje koruze	april	4	1	20.00
4. nasekavanje brazd	april	2	-	2.00
5. brananje njive	april	1	-	3.00
6. sajenje buč	april	1	-	1.00
7. postavljanje fižolovih prekelj	maj	1	1	1.00
8. sajenje fižola	maj	1	-	3.00
9. kultivatiranje koruze	maj	1	1	5.00
10. okopavanje koruze	maj	5	-	20.00
11. umetno gnojenje koruze	junij	2	-	2.00
12. kultivatiranje koruze	junij	1	1	5.00
13. okopavanje koruze	junij	5	-	16.00
14. osipanje koruze z osipalnikom	junij	1	1	4.00
15. popravlanje z motiko	junij	1	-	2.00
16. pospravljanje nizkega fižola	september	1	-	2.00
17. trgiranje koruznih štokov	oktober	3	-	6.00
18. nalaganje koruznih štokov in vožnja domov	oktober	-	2	1.00
19. žetev koruzne slame	oktober	1	-	5.00
20. nalaganje slame in vožnja domov	oktober	4	2	3.00
21. pospravljanje buč in visokega fižola	oktober	2	2	4.00
Skupaj		38	17	108.50

12.) N j i v a Z a P e t r a č e v i m - pšenica

1. vožnja hlevskega gnoja	september	-	5	1.25
2. trosenje gnoja	september	1	-	2.00
3. oranje njive za pšenico	september	2	1	8.00
4. vožnja umetnega gnoja in pšeničnega semena ter trosenje	september	-	1	1.00
5. brananje njive	september	1	-	3.00
6. setev pšenice (ročno)	september	1	-	0.50
7. brananje njive	september	1	-	3.00
8. gnojenje z nitrofoskalom ⁴	december	1	-	1.00
9. setev korenja na pšenično njivo	februar	2	-	3.00
10. plevelenje pšenice (ročno)	maj	5	-	20.00
11. gnojenje s kalkamonom	junij	1	-	0.50
12. žetev pšenice (s koso)	julij	4	-	12.00
13. nalaganje pšeničnih snopov in vožnja	julij	6	3	2.75
Skupaj		24	10	58.00

13.) N j i v a Z a P e t r a č e v i m - korenje (po pšenici)

1. brananje njive za korenje	julij	-	1	1.00
2. grabljanje po korenju	julij	3	-	6.00
3. kultivatiranje korenja	avgust	2	-	6.00
4. okopavanje korenja	avgust	8	-	36.00
5. kultivatiranje korenja	september	2	-	4.00
6. okopavanje korenja	september	4	-	20.00
7. pospravljanje korenja z njive	oktober	8	-	30.00
8. nalaganje in vožnja korenja	oktober	8	4	3.00
Skupaj		35	5	106.00

14.) G r o b l j e - zelenjava

1. vožnja hlevskega gnoja	maj	-	5	1.00
2. trosenje gnoja	maj	1	-	2.50
3. oranje njive	maj	1	1	3.00
4. brananje njive	maj	-	1	1.00
5. nasekavanje grud	maj	2	-	4.00
6. črtanje njive	maj	-	-	0.50
7. sajenje sadik in semena	maj	2	-	16.00
8. postavljanje fižolovih prekelj	maj	-	1	1.00
9. umetno gnojenje	maj	1	-	1.00
10. okopavanje zelja	maj	2	-	10.00

Delovna operacija:	mesec	štev.poti		čas dela v urah
		peš	z vozom	
11.plevenje zeli na čebuli	junij	1	-	2.00
12.okopavanje zelja	junij	2	-	8.00
13.plevenje zeli na čebuli	julij	1	-	2.00
14.obsipanje zelja z motiko	julij	2	-	7.00
15.pospravljanje čebule in česna	september	2	-	1.00
16.nabiranje fižola	avgust	15	-	4.00
17.pospravljanje ostale zelenjave	september	2	1	3.00
18.obiranje zelja za krmo	oktober	30	-	5.00
19.pospravljanje zelja z njive	november	2	-	2.00
20.vožnja zelja domov	november	-	1	-
21.sekanje zelnatih štorov	november	1	-	1.00
22.nalaganje štorov in vožnja	november	1	1	1.00
Skupaj		68	11	76.00

15.) G r o b l j e - krompir

1. vožnja hlevskega gnoja	maj	-	4	1.00
2. trosenje gnoja	maj	1	-	2.00
3. oranje njive in sajenje kromp.	maj	3	1	16.00
4. gnojenje z nitrofoskalom	maj	-	-	0.50
5. brananje njive	maj	1	-	2.00
6. kultiviranje krompirja	junij	1	1	3.00
7. okopavanje krompirja	junij	4	-	12.00
8. škropljenje krompirja proti kolorad.hrošču z mot.škropil.	junij	3	-	0.75
9. vožnja umetnega gnoja in trosenje	junij	-	1	1.00
10.obsipanje krompirja z osipaln.	junij	2	-	3.00
11.popravljanje z motik,	junij	2	-	2.00
12.škropljenje proti kolorad.hrošč.	julij	3	-	0.75
13.pospravljanje krompirjevka	september	1	-	4.00
14.izoravanje krompirja	september	4	-	24.00
15.pobiranje krompirja in vožnja	september	3	2	20.00
16.brananje njive in pobiranje krompirja	september	1	1	2.00
Skupaj		29	10	94.00

16.) N j i v a V d o l i n i - h m e l j

Delovna operacija:	mesec	štev.poti		čas dela v urah
		peš	z vozom	
1. vožnja umetnega gnoja	februar	-	1	-
2. umetno gnojenje	februar	1	-	4.00
3. vožnja hlevskega gnoja	april	-	12	1.33
4. trosenje hlevskega gnoja, odkopavanje in rezanje sadežev	april	41	-	145.00
5. napeljevanje vodilne žice	maj	15	-	60.00
6. kultivatranje hmelja	maj	-	2	4.00
7. vožnja umetnega gnoja	maj	-	1	-
8. umetno gnojenje	maj	1	-	4.00
9. čiščenje poganjkov	maj	21	-	64.00
10. košnja trave na koncu njive	maj	1	1	1.00
11. privezovanje hmelja na žico	maj	1	-	6.00
12. kultivatranje hmelja	maj	-	2	4.00
13. privezovanje hmelja na žico	maj	1	-	3.00
14. prašenje hmelja proti mrčesu	maj	1	-	3.00
15. čiščenje zalistkov	maj	12	-	42.00
16. vožnja kalkamona	junij	-	1	-
17. trosenje kalkamona	junij	1	-	3.00
18. obsipanje hmelja	junij	2	2	12.00
19. kultivatranje hmelja	junij	-	2	4.00
20. čiščenje zalistkov	junij	2	-	12.00
21. škropljenje proti peronospori	junij	4	-	6.00
22. vožnja kalkamona	junij	-	1	-
23. umetno gnojenje	junij	-	-	4.00
24. košnja trave na koncu njive	junij	1	1	1.00
25. obsipanje hmelja	junij	4	-	12.00
26. kultivatranje hmelja	junij	-	2	6.00
27. škropljenje pred cvetom	julij	4	-	8.00
28. prvo škropljenje v cvetu	julij	4	-	8.00
29. drugo škropljenje v cvetu	avgust	4	-	8.00
30. škropljenje v kobulah	avgust	4	-	8.00
31. obiranje hmelja	avgust	50	-	270.00
32. merjenje nabranega hmelja in vožnja domov	avgust	-	33	11.00
33. rezanje hmeljevine	oktober	2	-	10.00
34. sežiganje hmeljevine	november	1	-	5.00
35. odstranjevanje stare žice	november	1	-	1.00
36. odoravanje hmelja	november	4	-	16.00
Skupaj		178	61	773.33

17.) H m e l j d o m a

Delovna operacija:	mesec	štev.poti		čas dela v urah
		peš	z vozom	
1. vožnja umetn.gnoja in trosenje	februar	1	1	1.50
2. vožnja hlevskega gnoja	april	-	12	1.33
3. gnojenje s hlev.gnojem, odkopavanje in rezanje hemlj.sadežev	april	8	-	45.00
4. postavljanje hmeljev	maj	4	-	22.00
5. kultivatranje hemelja	maj	1	-	2.00
6. gnojenje s kalijevim superfosf.	maj	-	1	1.50
7. čiščenje poganjkov	maj	3	-	16.00
8. privezovanje hmelja	maj	1	-	6.00
9. košnja trave na koncu njive	maj	1	1	0.75
10. kultivatranje hmelja	maj	1	-	2.00
11. privezovanje hmelja	maj	1	-	6.00
12. prašenje proti mrčesu	maj	1	-	1.00
13. čiščenje zalistkov	junij	2	-	12.00
14. gnojenje s kalkamonom	junij	-	1	1.50
15. obsipanje hmeljev	junij	2	-	6.00
16. kultivatranje hmelja	junij	1	-	2.00
17. čiščenje zalistkov	junij	1	-	6.00
18. škropljenje proti peronospori	junij	4	-	2.00
19. umetno gnojenje	junij	1	-	1.50
20. košnja trave na koncu njive	junij	1	1	0.75
21. obsipanje hmelja	junij	2	-	6.00
22. kultivatranje hmelja	junij	1	-	2.00
23. škropljenje hmelja pred cvetom	julij	4	-	4.00
24. škropljenje hmelja v cvetu	julij	4	-	4.00
25. škropljenje hmelja v kobulah	avgust	4	-	4.00
26. drugo škropljenje v kobulah	avgust	4	-	4.00
27. obiranje hmelja	september	15	-	81.00
28. merjenje hmelja in vožnja	september	-	12	4.00
29. postavljanje hmeljev v kopice in odoravanje hmelja	september	4	-	15.00
30. zažiganje hmeljevine	november	2	-	2.00
31. odoravnaje hmelja	november	2	-	4.00
Skupaj		77	29	268.83

V i n o g r a d - vinska trta

1. vožnja hlevskega gnoja s trakt.	januar	-	10	3.50
2. rezanje trte	marec	6	-	30.00
3. ostrenje kolov	marec	3	-	15.00
4. raznašanje hlevskega gnoja	marec	2	-	10.00
5. kopanje vinograda	april	20	-	100.00

Delovna operacija:	meseč	štev. poti peš z vozom	čas dela v urah
6. vezanje mladice	maj	2 -	10.00
7. kopanje prahe v vinogradu	maj	8 -	48.00
8. čiščenje in privezovanje mladice	junij	6 -	42.00
9. okopavanje v tretje	julij	7 -	49.00
10. pripravlanje stiskalnice	oktober	2 -	7.00
11. trgatav in stiskanje grozdja	oktober	8 -	40.00
12. stiskanje grozdja	oktober	9 -	18.00
Skupaj		73 10	372.50

1.) T r a v n i k o k o l i d o m a

1. gnojenje s Thomasovo žlindro	december	1 -	3.00
2. trebljenje travnika	marec	6 -	30.00
3. čiščenje sadnih dreves	febr.-marec	8 -	49.00
4. škropljenje sadja	april	3 -	9.00
5. košnja za svežo krmo	maj-junij	54 -	27.00
6. košnja trave z motorno kos.	avgust	1 -	4.00
7. popravlanje z ročno koso	avgust	1 -	4.00
8. prvo obračanje trave	avgust	3 -	6.00
9. drugo obračanje, zgrabljanje in platenje	avgust	3 -	21.00
10. trosenje kupov-plastov	avgust	2 -	4.00
11. prvo obračanje	avgust	3 -	5.30
12. drugo obračanje	avgust	3 -	5.30
13. nalaganje sena in vožnja	avgust	3 2	5.90
14. košnja otave s koso	september	1 -	4.00
15. košnja otave s koso	september	3 -	8.00
16. trosenje in obračanje	september	3 -	3.00
17. košnja otave s koso	september	1 -	3.00
18. obračanje otave	september	1 -	2.00
19. obračanje, zgrabljanje ter plast.	september	5 -	18.00
20. vožnja plastov na sončno stran	september	2 -	2.00
21. trosenje otave-plastov	september	2 -	2.00
22. obračanje otave - prvič	september	2 -	1.00
23. obračanje otave - drugič	september	2 -	1.00
24. nalaganje na voz in vožnja	september	1 2	6.00
25. obiranje sadnega drevja	oktober	12 -	36.00
Skupaj		126 4	159.50

2.) Travnik Za Petračevim

Delovna operacija:	mesec	štev. poti peš z vozom		čas dela v urah
1. trebljanje travnika	marec	2	-	10.00
2. vožnja gnojnice	april	-	16	-
3. košnja trave z motorno kos.	junij	1	-	3.00
4. popravlanje s koso	junij	1	-	3.00
5. prvo obračanje trave	junij	3	-	5.50
6. drugo obračanje, zgrabljanje in plastenje	junij	3	-	18.00
7. trosenje plastvo	junij	2	-	4.00
8. prvo obračanje	junij	3	-	3.00
9. drugo obračanje	južij	3	-	3.00
10. nalaganje sena na voz in vožnja	junij	3	3	9.00
11. košnja otave z mot. kosilnico	september	1	-	3.00
12. popravlanje z ročno koso	september	1	-	3.00
13. prvo obračanje	september	3	-	5.50
14. drugo obračanje, zgrabljanje in plastenje	september	3	-	18.00
15. trosenje kupov	september	2	-	3.00
16. prvo obračanje	september	3	-	3.00
17. drugo obračanje	september	3	-	3.00
18. nalaganje otave na voz in vožnja	september	3	2	6.00
Skupaj		40	21	103.00

3.) Travnik Med njivami

1. trebljenje travnika	marec	2	-	10.00
2. vožnja gnojnice	maj	-	16	-
3. košnja sena z motorno koso	junij	1	-	3.00
4. popravlanje s koso	junij	1	-	3.00
5. obračanje trave	junij	3	-	5.50
6. obračanje, zgrabljanje in plastenje	junij	3	-	18.00
7. trosenje plastov	junij	2	-	4.00
8. obračanje prvič	junij	3	-	3.00
9. obračanje drugič	junij	3	-	3.00
10. nalaganje sena in vožnja domov	junij	3	3	9.00
11. košnja otave z motorno kosilnico	avgust	1	-	3.00
12. popravlanje s koso	avgust	1	-	3.00
13. prvo obračanje	avgust	3	-	5.50
14. drugo obračanje in plastenje	avgust	3	-	18.00

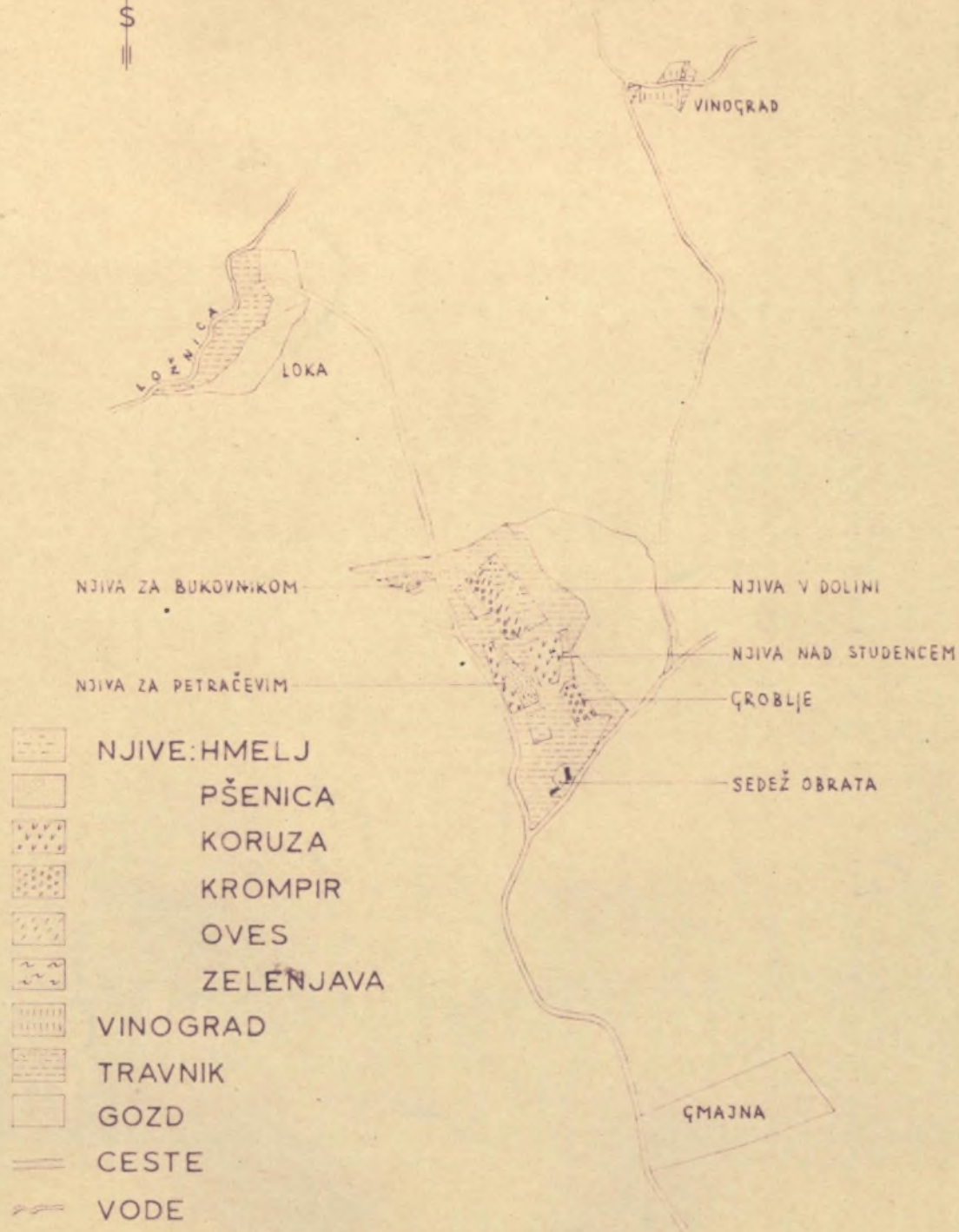
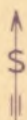
Delovna operacija:	mesec	štev.poti		čas dela
		peš	z vozom	v urah
15.trosenje kupov	avgust	2	-	3.00
16.prvo obračanje	avgust	3	-	3.00
17.drugo obračanje	avgust	3	-	3.00
18.nalaganje otave na voz in vožnja	avgust	3	2	6.00
Skupaj		40	21	103.00

4.) T r a v n i k V L o k i

1. vožnja in trosenje umetn.gnoja	februar	-	1	4.00
2. trebljenje travnika	marec	3	-	30.00
3. vožnja listja domov	marec	-	1	-
4. košnja sena z motorno kosilnico	junij	1	-	3.50
5. popravlanje s koso	junij	1	-	3.50
6. prvo obračanje trave	junij	3	-	6.00
7. obračanje, zgrabljanje in plastenje	junij	3	-	21.00
8. trosenje plastov	junij	2	-	4.00
9. prvo obračanje	junij	3	-	5.50
10.drugo obračanje	junij	2	-	4.00
11.nalaganje sena in vožnja domov	junij	1	4	6.00
12.košnja otave z motorno kosiln.	september	1	-	3.50
13.popravlanje s koso	september	1	-	3.50
14.obračanje otave	september	3	-	6.00
15.obračanje, zgrabljanje in plastenje	september	3	-	21.00
16.trosenje plastov	september	2	-	3.00
17.prvo obračanje	september	3	-	3.00
18.drugo obračanje	september	3	-	3.00
19.nalaganje otave in vožnja domov	september	-	2	4.00
Skupaj		35	8	134.50

PROSTORSKA STRUKTURA OBRATA PRELOGE

M 1:10000

GRUŠOVLJE

1) Klančnica - hmelj

Delovna operacija:	mesec	število poti			čas dela
		peš	kolo	voz trakt.	v urah
1. vožnja hlevskega gnoja	december	-	-	4	1.00
2. razvažanje in trosenje gnoja, odoravanje hmelja	marec	-	2	1	10.00
3. odkopavanje in rezanje hmelja	april	-	20	-	80.00
4. vožnja in trosenje umet. gnoja	april	-	2	1	4.50
5. postavljanje hmeljavk	maj	-	14	-	60.00
6. kultivatranje hmelja	maj	-	-	1	4.00
7. čiščenje poganjkov	maj	-	14	-	68.00
8. privezovanje hmelja	maj	-	8	-	30.00
9. vožnja kalija in trosenje	maj	-	2	1	4.50
10. kultivatranje hmelja	maj	-	-	1	4.00
11. privezovanje hmelja	maj	-	4	-	15.00
12. čiščenje zalistkov	junij	-	5	-	32.00
13. vožnja kalija in trosenje	junij	-	2	1	3.00
14. obsipanje hmelja s konjem	junij	-	-	1	4.00
15. kultivatranje hmelja	junij	-	-	1	4.00
16. košnja trave na koncu njive	junij	-	2	1	5.00
17. privezovanje hmelja in čiščenje zalistkov	junij	-	8	-	30.00
18. vožnja kalkamona in trosenje	julij	-	2	1	4.00
19. obsipanje hmelja	julij	-	-	1	4.00
20. kultivatranje hmelja	julij	-	-	1	4.00
21. postavljanje od vetra podrtih hmeljev	julij	-	2	-	10.00
22. škropljenje predsvetom	julij	-	-	-	2.00
23. škropljenje v cvetu	julij	-	-	-	2.00
24. postavljanje podrtih hmeljev	julij	-	2	-	10.00
25. prvo škropljenje v kobulah	avgust	-	-	-	2.00
26. drugo škropljenje v kobul.	avgust	-	-	-	2.00
27. košnja trave na koncu njive	avgust	-	2	1	5.00
28. kultivatranje hmelja	sr. avg.	-	-	1	4.00
29. obiranje hmelja	avgust	23	-	-	223.00
30. merjenje in vožnja nabranega hmelja	avgust	-	-	23	11.33
31. odoravanje hmelja	avgust	3	-	1	8.00
32. postavljanje hmeljavk v kopice	avgust	16	-	-	32.00
33. rezanje hmeljavine in vožnja domov	novemb.	-	2	1	15.00
Skupaj		42	94	43	8 697.33

2.) L o č i š k a n j i v a - hmelj

Delovna operacija:	mesec	število poti			čas dela v urah	
		peš	kolo	voz trak.		
1. vožnja hlevskega gnoja	november	-	-	2	0.50	
2. razvažanje in trosenje gnoja	marec	-	1	1	5.00	
3. odkopavanje in rezanje hmelja	april	-	10	-	40.00	
4. vožnja umet.gnoja in tros.	april	-	-	1	2.25	
5. postavljanje hmeljev	maj	-	7	-	30.00	
6. kultivatranje hmelja	maj	-	-	1	2.60	
7. čiščenje poganjkov	maj	-	8	-	34.00	
8. privezovanje hmelja	maj	-	4	-	15.00	
9. vožnja umet.gnoja in trosenje	maj	-	-	1	2.25	
10. kultivatranje hmelja	maj	-	-	-	2.00	
11. privezovanje hmelja	maj	-	3	-	8.00	
12. čiščenje panog	junij	-	5	-	16.00	
13. vožnja kalija in trosenje	junij	-	-	1	1.50	
14. obsipanje hmelja	junij	-	-	-	2.00	
15. kultivatranje hmelja	junij	-	-	1	2.00	
16. košnja trave na koncu njive	junij	-	1	1	3.00	
17. privezovanje hmelja in čiščenje zalistkov	junij	-	3	-	18.00	
18. vožnja kalkmona in trosenje	julij	-	-	1	1.50	
19. obsipanje hmelja	julij	-	-	-	2.00	
20. kultivatranje hmelja	julij	-	-	1	2.00	
21. postavljanje podrutih hmeljev	julij	-	2	-	5.00	
22. škropljenje hmelja pred cvetom	julij	-	-	-	2	1.00
23. škropljenje hmelja v cvetu	julij	-	-	-	2	1.50
24. postavljanje podrutih hmeljev	julij	-	2	-	5.00	
25. škropljenje hmelja v kobul.	avgust	-	-	-	2	1.50
26. drugo škropljenje v kobulah	avgust	-	-	-	2	1.50
27. košnja trave na koncu nj.	avgust	-	1	-	3.00	
28. kultivatranje hmelja	avgust	-	-	1	2.00	
29. obiranje hmelja	avgust	12	-	-	120.00	
30. merjenje in vožnja nabranega hmelja	avgust	-	-	12	6.00	
31. odoravanje hmelja	avgust	3	-	1	4.00	
32. postavljanje hmeljev v kopice	avgust	16	-	-	16.00	
33. rezanje hmeljevine in vožnja	december	-	2	1	8.00	
Skupaj		31	49	26	8	363.50

3.) Z g. g r u š e v l j s k a n j i v a - hmelj

Delovna operacija:	mesec	število poti				čas dela v urah
		peš	kolo	voz	trakt.	
1. vožnja hleyskega gnoja	december	-	-	2	-	0.50
2. razvažanje in trosenje gnoja, odoravanje hmelja	marec	2	-	-	-	4.00
3. odkopavanje in rezanje hmelja	april	6	-	-	-	33.00
4. vožnja umet.gnoja in trosenje	april	1	-	1	-	1.50
5. postavljanje hmeljevk	april	4	-	-	-	25.00
6. kultivatranje hmelja	maj	-	-	1	-	1.50
7. čiščenje poganjkov	maj	5	-	-	-	28.50
8. privezovanje hmelja	maj	2	-	-	-	12.00
9. vožnja kalkamona, trosenje	maj	-	-	-	-	1.75
10. kultivatranje hmelja	maj	-	-	1	-	1.50
11. privezovanje hmelja	maj	1	-	-	-	6.00
12. čiščenje zalistkov	junij	2	-	-	-	7.00
13. vožnja kalkamona, trosenje	junij	1	-	1	-	1.25
14. obsipanje hmelja	junij	-	-	1	-	1.50
15. kultivatranje hmelja	junij	-	-	1	-	1.50
16. košnja trave na koncu njive	junij	1	-	1	-	3.00
17. privezovanje hmelja in čiščenje zalistkov	junij	2	-	-	-	12.00
18. vožnja kalkamona in trosenje	julij	1	-	1	-	1.25
19. obsipanje hmelja	julij	-	-	1	-	1.50
20. kultivatranje hmelja	julij	-	-	1	-	1.50
21. postavljanje podrutih hmeljevk	julij	2	-	-	-	4.00
22. škropljenje hmelja pred cvetjem	julij	-	-	-	2	0.75
23. škropljenje hmelja v cvet.	julij	-	-	-	2	0.75
24. postavljanje podrutih hmeljevk	julij	2	-	-	-	4.00
25. škropljenje hmelja v kobulah	avgust	-	-	-	2	0.75
26. drugo škropljenje v kobulah	avgust	-	-	-	2	0.75
27. košnja trave na koncu njive	avgust	1	-	1	-	3.00
28. kultivatranje hmelja	avgust	-	-	1	-	1.50
29. obiranje hmelja	avgust	9	-	-	-	90.00
30. merjenje nabranega hmelja in vožnja domov	avgust	-	-	9	-	4.50

Delovna operacija:	mesec	število poti			čas dela
		peš	kolo	voz	trak. v urah
31.odoravanje hmelja	avgust	4	-	-	1.50
32.postavljanje hmeljevk v kopice	avgust	16	-	-	13.00
33.rezanje hmeljevine in vožnja	november	2	-	1	5.00
Skupaj		63	-	24	8 275.00

4.) Dobrteška njiva -krompir

1. rahljanje zemlje	novemb.	-	-	-	1	2.00
2. vožnja in trosenje um.gnoja	april	-	1	1	-	2.00
3. oranje za kromp. s traktorjem	april	-	-	-	1	2.00
4. brananje njive in vožnja krom.	april	-	-	1	-	2.00
5. sajenje krom. s traktorjem	april	-	2	-	1	3.00
6. kultivatiranje krompirja	maj	-	-	1	-	2.00
7. okopavanje kromp. z motiko	maj	-	3	-	-	21.00
8. vožnja in trosenje kalkamona	maj	-	1	1	-	2.00
9. košnja trave na mejah njive	junij	-	1	1	-	2.50
10.obsipanje krompirja	julij	-	-	1	-	2.00
11.prašenje proti kolor.hrošču	julij	-	-	-	1	0.50
12.prašenje proti kolor.hrošču	julij	-	-	-	1	0.50
13.košnja trave na mejah njive	avgust	-	1	-	-	2.50
14.izoravanje kromp. s traktorjem	oktober	-	-	-	1	1.00
15.pobiranje krompirja	oktober	-	7	-	-	36.00
16.vožnja krompirja domov	oktober	-	-	2	-	-
17.brananje njive in pobiranje krompirja	oktober	-	2	1	-	6.00
Skupaj		-	18	9	6	87.00

5.) Dobrteška njiva - kuruza

1. vožnja hlevskega gnoja	april	-	-	4	-	1.00
2. trosenje gnoja	april	-	1	-	1	2.00
3. oranje njive s traktorjem	april	-	-	-	1	1.00
4. brananje njive	april	-	-	1	-	2.00
5. črtanje njive	april	-	-	-	-	0.50
6. vožnja in postavljanje fižolovih prekel	april	-	-	2	-	2.00
7. sajenje kuruze in fižola z motiko	april	-	2	-	-	10.00
8. kultivatiranje kuruze	maj	-	-	1	-	1.50

Delovna operacija:	mesec	število poti			čas dela
		peš	kolo	voz	trakt. v urah
9. okopavanje koruze z motiko	maj	-	4	-	20.00
10. vožnja in trosenje umet. gnoja	junij	-	1	1	2.00
11. kultiviranje koruze	junij	-	-	1	1.50
12. okopavanje koruze	junij	-	5	-	20.00
13. košnja trave na mejah njive	junij	-	1	-	2.50
14. obsipanje koruze in popravljanje z motiko	junij	-	1	1	2.00
15. košnja trave na mejah njive	avgust	-	1	1	2.50
16. trgiranje koruznih štokov	oktober	-	2	-	10.00
17. nalaganje in vožnja kor. štok.	oktober	-	2	2	4.00
18. pospravljanje ostalih kultur	oktober	-	4	-	20.00
19. nalaganje in vožnja	oktober	-	-	1	1.00
20. pospravljanje koruzne slame	oktober	-	4	-	20.00
21. nalaganje in vožnja koruzne slame	oktober	-	2	2	4.00
Skupaj		-	28	19	113.50

6.7 Mala Dobrteška njiva - pšenica

1. vožnja in trosenje nitrofoskala	oktober	-	-	1	2.00
2. oranje njive s traktorjem	oktober	-	-	-	1.00
3. brananje njive	oktober	-	-	-	2.00
4. setev pšenice s traktorjem	oktober	-	-	-	0.50
5. vožnja in trosenje kalkamona	december	-	-	1	1.00
6. vožnja kalkamona in trosenje	marec	-	-	1	1.00
7. plevelje pšenice (ročno)	april	-	2	-	10.00
8. vožnja kalkamona in trosenje	april	-	-	1	1.00
9. košnja trave na mejah njive	junij	-	2	1	4.00
10. žetev pšenice s kombanjem	julij	-	-	-	1.00
11. nalaganje pšenice in slame ter vožnja domov	julij	-	2	2	8.00
12. vožnja hlevskega gnoja	julij	-	-	-	6
13. trosenje hlevskega gnoja	julij	-	2	-	4.00
14. oranje njive s traktorjem	julij	-	-	-	1
15. brananje njive in setev rdeče detelje	julij	-	-	1	2.50
16. košnja trave na mejah njive	avgust	-	2	1	4.00
Skupaj		-	10	10	10
					44.50

7.) L o č i š k a n j i v a - pšenica

889

Delovna operacija:	mesec	število poti			čas dela v urah
		peš	kolo	voz trakt.	
1. vožnja in trosenje nitrofoskala	oktober	-	-	1	2.00
2. oranje njive s traktorjem	oktober	-	-	1	1.00
3. brananje njive	oktober	-	-	1	2.00
4. setev pšenice s traktorjem	oktober	-	-	1	0.50
5. vožnja in trosenje kalkamona	decemb.	-	-	1	1.00
6. vožnja in trosenje kalkamona	marec	-	-	1	1.00
7. plevelje pšenice (ročno)	april	-	2	-	10.00
8. vožnja in trosenje kalkamona	april	-	-	1	1.00
9. košnja trave na mejah njive ⁴	junij	-	1	-	2.00
10. žetev pšenice s kombanjem	julij	-	-	1	1.00
11. nalaganje pšenice ter slame in vožnja	julij	-	2	2	8.00
Skupaj		-	5	7	3 29

8.) L o č i š k a n j i v a - pesa (po pšenici)

1. vožnja hlevskega gnoja	julij	-	-	3	1.50
2. trosenje gnoja	julij	-	2	-	2.00
3. oranje njive in sajenje pese	julij	-	4	1	30.00
4. okopavanje pese z motiko	avgust	-	5	-	30.00
5. vožnja in trosenje kalkamona	avgust	-	-	1	2.00
6. kultiviranje pese	avgust	-	-	1	2.00
7. okopavanje pese	avgust	-	4	-	20.00
8. košnja trave na mejah njive	avgust	-	1	-	2.00
9. puljenje pese za svežo krmo svinj	po 15. sept.	-	9	-	0.75
10. pospravljanje pese z njive	novemb.	-	4	-	20.00
11. nalaganje in vožnja pese domov	zač.nov.	-	-	2	3.00
Skupaj		-	29	8	113.25

9.) K l a n č ű i c a - pesa

1. vožnja hlevskega gnoja	april	-	-	-	2	0.50
2. trosenje hlev.gnoja	april	-	2	-	-	2.00
3. oranje njive s konji	april	-	-	1	-	3.00
4. brananje njive	april	-	-	1	-	1.00
5. črtanje njive	april	-	1	-	-	0.50
6. sajenje pesinega	april	-	2	-	-	3.00
7. sajenje visokega fižola, vožnja in postavljanje fiž.prekelj	april	-	1	1	-	3.00

Delovna operacija:	mesec	število poti			čas dela
		peš	kolo	voz	trakt. v urah
8. okopavanje pese	maj	-	8	-	30.00
9. vožnja in trosenje umet.gnoja	konec maja	-	-	1	1.50
10.kultivatiranje pese	konec maja	-	1	1	4.00
11.okopavanje pese	maj	-	4	-	20.00
12.vožnja in trosenje kalkamona	po 5.avg.-	-	-	1	1.50
13.okopavanje pese	po 5.avg.-	-	4	-	20.00
14.pospravljanje pese z njive	konec okt.	-	2	-	10.00
15.nalaganje in vožnja pese	konec okt.	-	2	2	4.00
16.pospravljanje vmesnih kultur	novemb.	-	1	1	3.00
Skupaj		-	28	9	2 107.00

1.) V i n o g r a d - vinska trta

1. vožnja hlevskega gnoja	januar	-	-	2	-	0.50
2. rezanje trte	po 15.febr.	-	4	-	-	16.00
3. pobiranje obrezane trte	febr.	-	4	-	-	6.00
4. ostrenje kolov	marec	-	2	-	-	10.00
5. raznašanje hlevskega gnoja	marec	-	2	-	-	4.00
6. kopanje vinograda	marec	-	10	-	-	50.00
7. vezanje mladice	april	-	1	-	-	6.00
8. kopanje prahe	maj	-	5	-	-	30.00
9. čiščenje in privezovanje mladice	april	-	1	-	-	6.00
10.kopanje trkije	junij	-	5	-	-	30.00
11.privezovanje mladice	julij	-	3	-	-	18.00
12.vožnja in trosenje kalkamona	julij	-	1	1	-	2.00
13.umivanje sodov	oktober	-	1	-	-	5.00
14.trganje in stiskanje grozdja	oktober	-	5	-	-	25.00
15.stiskanje grozdja	oktober	-	4	-	-	8.00
Skupaj		-	48	3	-	228.50

T r a v n i k n a R a j t r j e v i m

1. vožnja in trosenje hlev.gnoja	decemb.	-	-	5	-	2.50
2. vožnja in trosenje Thom.žlind.	marec	-	1	1	-	4.75
3. brananje travnika	marec	-	-	1	-	1.75
4. trebljenje travnika	marec	-	2	-	-	8.00
5. košnja trave s Fergusonom	junij	-	-	-	1	1.00
6. prvo obračanje trave	junij	-	4	-	-	9.00

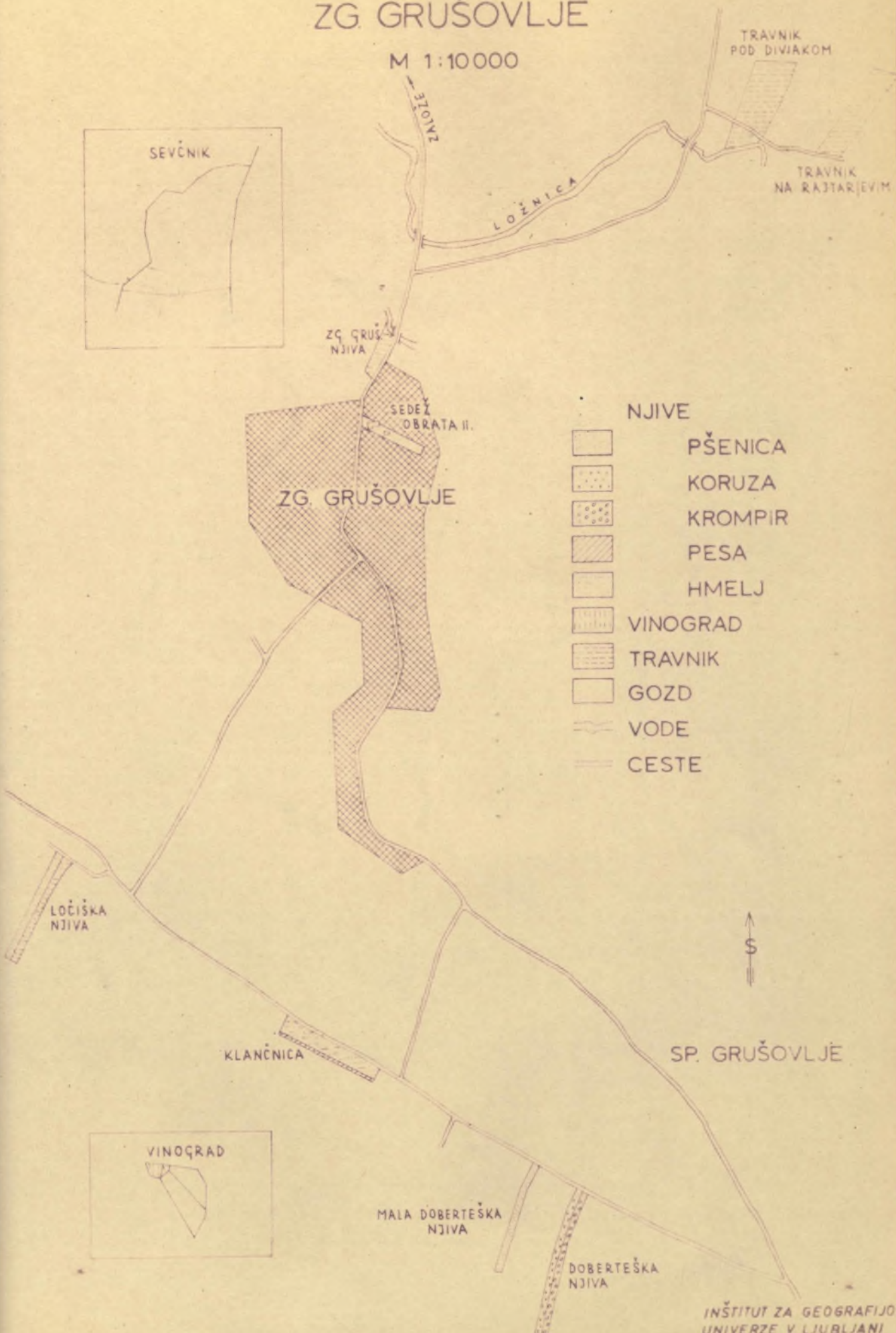
Delovna operacija:	mesec	število poti			čas dela
		peš	kolo	voz	trakt. v urah
7. drugo obračanje in zgrabljanje	junij	-	4	-	16.00
8. obračanje sena drugi dan	junij	-	4	-	7.00
9. drugo obračanje in nalaganje	junij	4	4	2	12.50
10. košnja otave s Fergusonom	sept.	-	-	-	1.00
11. prvo obračanje otave	sept.	-	4	-	9.00
12. drugo obračanje in zgrablj.	sept.	-	4	-	16.00
13. obračanje drugi dan	sept.	-	4	-	7.80
14. obračanje in nalaganje otave	sept.	-	4	2	12.50
Skupaj		-	35	11	2 108.00

2.) Travniki Pod Divjakom

1. vožnja hlev.gnoja in trosenje	december	-	-	6	-	3.00
2. umetno gnojenje	marec	-	1	1	-	6.00
3. brananje travnika	marec	-	-	1	-	2.00
4. trebljanje travnika	marec	-	2	-	-	10.00
5. košnja sena s Fergusonom	junij	-	-	-	1	1.50
6. prvo obračanje trave	junij	-	4	-	-	12.00
7. drugo obračanje in zgrabljanje	junij	-	4	-	-	20.00
8. obračanje drugi dan	junij	-	4	-	-	8.00
9. obračanje in nalaganje	junij	-	4	2	-	30.00
10. košnja otave s Fergusonom	sept.	-	-	-	1	1.50
11. prvo obračanje otave	sept.	-	4	-	-	12.00
12. drugo obračanje in zgrabljanje	sept.	-	4	-	-	20.00
13. obračanje drugi dan	sept.	-	4	-	-	8.00
14. obračanje otave in nalaganje	sept.	-	4	2	-	30.00
Skupaj		-	35	12	2	164.00

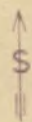
PROSTORSKA STRUKTURA OBRATA ZG. GRUŠOVLJE

M 1:10000

NJIVE

- PŠENICA
- KORUZA
- KROMPIR
- PESA
- HMELJ
- VINOGRAD
- TRAVNIK
- GOZD
- VODE
- CESTE

SEMPETER

N J I V E

1.) N j i v a d o m a

Delovna operacija:	mesec	štev.poti		čas dela v urah in min.
		peš	z vozom	
I. kultura: kuruza - radič (12 leh)				
1. oranje s plugom	april	-	2	3
2. gnojenje	april	2	2	2
3. brananje	april	-	1	1
4. sejanje kuruze	april	-	1	45
5. brananje	maj	-	2	1
6. okopavanje s plevcem	maj	-	2	2
7. pletje in redčenje kuruze	maj	-	2	4
8. umetno gnojilo	maj	-	1	45
9. osipavanje s plugom	maj	-	2	2
10. sejanje radiča	maj	-	1	45
11. branje kuruze in vožnja	septem.	2	2	8
12. rezanje koruzne slame	septem.	-	2	4
13. vezanje koruzne slame	septem.	-	1	45
14. nakladanje in vožnja domov	septem.	1	-	45
15. branje radiča	od nov. do marca	-	20	40
Skupaj		5	41	70 45

II. kultura: pitnik (5 leh)

1. gnojenje	junij	1	1	1
2. oranje	junij	-	2	1
3. brananje	junij	-	-	30
4. sejanje pitnika	junij	-	1	30
5. brananje	junij	-	2	30
6. umetno gnojilo	avgust	-	1	30
7. košnja pitnika	decem.	-	10	10
	jan.	-	30	30
	febr.	-	25	25
Skupaj		1	72	69

III. kultura: buče (6 leh)

1. oranje	april	-	2	1 30
2. brananje	april	-	1	30
3. gnojenje	april	1	1	1
4. zaoravanje	april	-	2	1 30

Delovna operacija:	mesec	štev. poti		čas dela	
		z vozom	peš	ur	min.
5. brananje	april	-	-		30
6. sajenje buč z motiko	april	-	2	4	
7. okopavanje	maj	-	2	1	30
8. pletje	maj	-	2	6	
9. umetno gnojilo	maj	-	1		45
10. prilivanje gnojnice	maj	1	1	2	
11. osipavanje	maj	-	2	1	30
12. pobiranje buč	junij	-	8	16	
	julij	-	15	30	
	avg.	-	15	30	
	sept.	-	10	20	
	okt.	-	8	16	
	Skupaj	2	72	132	45

IV. kultura: paprika-motovilec (6leh)

1. oranje	maj	-	2	1	15
2. gnojenje s hlevskim gnojem	maj	2	-	1	
3. brananje	maj	-	1		30
4. zaoravanje	maj	-	1	1	15
5. brananje z brano in ročno	maj	-	1	4	30
6. sajenje paprike	maj	-	2	4	30
7. zalivanje	maj	1	1	2	
8. prvo okopavanje in pletje	junij	-	2	4	
9. umetno gnojilo	junij	-	1	1	
10. drugo okopavanje in pletje	julij	-	2	4	
11. umetno gnojilo	julij	-	1	1	
12. tretje okopavanje in pletje	avgust	-	2	4	
13. sejanje motovilca	avgust	-	-	1	30
14. branje paprike	julij	-	4	6	
	avgust	-	10	15	
	september	-	8	12	
	oktober	-	3	4	
15. pletje motovilca	novemb.	-	3	12	
16. branje motovilca	decemb.	-	4	8	
	januar	-	4	8	
	februar	-	3	6	
	marec	-	2	4	
	Skupaj	3	57	105	30

Delovna operacija:	mesec	števil.poti z vozom peš	čas dela ur min.
--------------------	-------	----------------------------	---------------------

V.kultura: radič za žeti (4 lehe)

1. oranje	marec	- 2	1
2. brananje (ročno)	marec	- 2	4
3. sejanje radiča	marec	- 1	45
4. brananje (ročno)	marec	- 1	2
5. zalivanje	marec	- 10	10
6. žetev radiča	april	- 6	12
7. umetno gnojilo	april	- 1	30
8. žetev radiča	april	- 6	12
9. umetno gnojilo	april	- 1	30
10. žetev radiča	maj	- 4	12
11. branje radiča za prašiče	maj	- 8	4
	junij	- 8	4
	julij	- 8	4
12. umetno gnojilo	julij	- 1	30
13. žetev radiča	avgust	-6 6	12
	spet.	- 6	12
14. branje radiča za prašiče	oktober	- 8	4
	novemb.	- 8	4
	decemb.	- 8	4
	Skupaj	- 95	103 15

2.) N j i v a P r e s e r j e - I

Delovna operacija:	mesec	števil.poti voz kolo	čas dela ur minut
--------------------	-------	-------------------------	----------------------

I. kultura: čebula in časen (3 gredice)

1. oranje	marec	2 -	1 30
2. gnojenje s hlevskim gnojem	marec	- -	1
3. brananje z leseno brano	marec	- -	45
4. zaoravanje	marec	- -	1 30
5. brananje	marec	- -	45
6. sajenje čebule in česna	marec	- 2	8
7. prvo okopavanje s plevnikom	april	2 -	1 30
8. pletje (ročno)	april	- -	2
9. umetno gnojilo	april	- -	2
10. drugo okopavanje	maj	2 -	1 30
11. pletje	maj	- -	2
12. umetno gnojilo	maj	- -	2
13. tretje okopavanje	julij	2 -	1 30
14. pletje	julij	- -	2

Delovna operacija:	mesec	štev.poti z vozom kolo		čas dela ur minut
15.pobiranje česna	avgust	2	-	3
16.pobiranje čebule	avgust	2	-	4
	Skupaj	12	2	35

II.kultura: paprika

1. oranje	maj	2	-	1
2. gnojenje	maj	2	-	1
3. brananje	maj	-	-	30
4. zaoravanje	maj	-	-	1
5. brananje z brano in ročno	maj	-	-	4
6. sajenje paprike	maj	-	2	4
7. zalivanje	maj	2	-	2
8. prvo okopavanje in pletje(ročno)	junij	-	2	4
9. umetno gnojilo	junij	-	-	1
10.drugo okopavanje in pletje	julij	-	2	4
11.umetno gnojilo	julij	-	-	1
12.branje paprike	julij	3	-	6
	Skupaj	9	6	29 30

III.kultura: fižol (nizki in visoki)

1. oranje	april	2	-	3
2. gnojenje	april	4	-	1 30
3. brananje	april	-	-	1
4. zaoravanje	april	-	-	3
5. brananje	april	-	-	1
6. sajenje fižola z motiko	april	-	1	4
7. okopavanje s plevnikom	maj	2	-	3
8. pletje	maj	-	2	6
9. umetno gnojilo	maj	-	-	2
10.osipavanje s plugom	maj	-	-	3
11.kobičenje visokega fižola	maj	2	-	8
12.branje fižola	junij	1	-	4
	julij	5	-	20
	avgust	4	-	16
	sept.	3	-	12
	oktob.	2	-	7
	oktob.	2	-	8
13.pospravljanje količevja				
	Skupaj	27	3	102 30

Delovna operacija:	mesec	štev.poti	čas dela	z vozom s kol.	ur minut
--------------------	-------	-----------	----------	----------------	----------

IV. kultura: grah (8 leh)

1. oranje	febr.	2	-	2	
2. gnojenje s hlevskim gnojem	febr.	2	-	1	
3. brananje	febr.	-	-		45
4. sejanje graha	febr.	-	-	1	
5. pokrivanje z železn.grabljami	febr.	-	-	4	
6. pletje	marec	-	2	4	
7. umetno gnojilo	marec	-	-	1	
8. osipavanje s plugom	marec	2	-	2	
9. količenje	marec	-	-	4	
10.pobiranje graha	maj	2	2	12	
	junij	3	3	18	
	Skupaj	11	7	49	45

V. kultura: krompir (pozni) (4 lehe)

1. oranje	marec	2	-	1	30
2. gnojenje	marec	-	-	1	
3. brananje	marec	-	-		45
4. sajenje krompirja	marec	-	1	1	
5. zaoravanje	marec	-	-	1	30
6. brananje	april	2	-		45
7. umetno gnojilo	april	-	-		30
8. okopavanje	april	2	-	1	30
9. pletje	april	-	-	2	
10.umetno gnojilo	april	-	-		45
11.osipavanje	april	-	-	1	30
12.prašenje proti kolorad.hrošču	maj	-	1		20
	junij	-	1		20
	julij	-	1		20
13.oranje krompirja	avgust	2	-	1	
14.branje krompirja	avgust	-	1	5	
	Skupaj	8	5	19	45

VI.kultura: kumarice (4 lehe)

1. oranje	marec	2	-	1.	30
2. gnojenje	marec	-	-	1	
3. brananje	marec	-	-		45
4. zaoravanje	marec	-	-	1	30

Delovna operacija:	mesec	štev.poti z vozom s kol.		čas dela ur minut	
5. brananje	marec	-	-		45
6. sajenje kumaric z motiko	marec	-	1	3	
7. okopavanje	april	2	-	1	30
8. pletje	april	-	1	4	
9. umetno gnojilo	april	-	-		45
10. prilivanje gnojnice	april	2	-	1	30
11. osipavanje	april	-	-	1	30
12. branje kumaric	junij	5	-	10	
	julij	8	-	16	
	avgust	8	-	16	
	septemb.	3	-	6	
	Skupaj	30	2	65	45

VII.kultura: buče (6 leh)

1. oranje	marec	2	-	1	45
2. brananje	marec	-	-		45
3. gnojenje	marec	-	-	1	
4. zaoravanje	marec	-	-	1	45
5. brananje	marec	-	-		45
6. sajenje buč z motiko	marec	-	1	4	
7. okopavanje	april	2	-	1	45
8. pletje	april	-	2	6	
9. umetno gnojilo	april	-	-	1	
10. prilivanje gnojnice	april	2	-	2	
11. osipavanje	april	-	-	1	45
12. pobiranje buč	od srede				
	maja	6	-	12	
	junij	12	-	24	
	julij	12	-	24	
	avgust	10	-	20	
	Skupaj	46	3	102	30

VIII.kultura: paradižnik (5 leh)

1. oranje	maj	2	-	1	30
2. gnojenje	maj	-	-	1	
3. zaoravanje	maj	-	-	1	30
4. brahanje	maj	-	-		45
5. sajenje paradižnikov	maj	-	2	5	
6. zalivanje	maj	2	-	4	
7. pletje	maj	-	2	10	

Delovna operacija:	mesec	štev.poti	čas dela z vozom s kol.	ur minut
8. osipavanje	maj	-	2	5
9. umetno gnojilo	maj	-	-	1
10. količenje	maj	2	-	8
11. vezanje paradižnika in obrezov.	maj	-	2	6
	junij	-	4	16
12. pobiranje paradižnika	od srede			
	julija	3	-	6
	avgust	8	-	16
	septemb.	8	-	16
	oktober	3	-	6
13. pospravljanje količevja	oktober	2	-	8
	Skupaj	30	12	111 45

IX. kultura: zelje (3 lehe)

1. oranje	marec	2	-	45
2. gnojenje	marec	-	-	45
3. zaoravanje	marec	-	-	45
4. brananje	marec	-	-	30
5. sajenje zelja	marec	-	1	2
6. zalivanje	marec	1	-	2
7. pletje	april	-	2	5
8. osipavanje	april	1	-	45
9. umetno gnojilo	april	-	-	45
10. branje zelja	od srede			
	maja	2	-	4
	junij	4	-	8
	julij	2	-	4
	Skupaj	12	3	29 15

X. kultura: krompir (pozni) (5 leh)

1. oranje	marec	2	-	1 30
2. gnojenje	marec	-	-	1
3. brananje	marec	-	-	45
4. sajenje krompirja	marec	-	1	1 15
5. zaoravanje	marec	-	-	1 30
6. brananje	april	2	-	45
7. umetno gnojilo	april	-	-	30
8. okopavanje	april	2	-	1 30

Delovna operacija:	mesec	štev.poti z vozom s kol.	čas dela ur minut
8			
9. pletje	april	-	2
10. umetno gnojilo	april	-	45
11. osipavanje	april	-	1 30
12. prašenje proti kolorad.hrošču	maj	-	1 20
	junij	-	1 20
	julij	-	1 20
13. oranje krompirja	avgust	2	1 15
14. branje krompirja	avgust	-	1 6
	Skupaj	8	5 21 15

XI. kultura: pitnik (6 leh)

1. preoravanje	decemb.	2	-	3 30
2. brananje z železno brano	maj	2	-	1
3. gnojenje	maj	2	-	1 30
4. oranje	maj	-	-	1 30
5. brananje	maj	-	-	45
6. sejanje pitnik	maj	-	-	1
7. brananje	maj	-	-	45
8. umetno gnojilo	avgust	-	1	1
	Skupaj	6	1	11

3.) N j i v a P r e s e r j e - II

I. kultura: motovilec (po čebuli)

1. gnojenje	avgust	2	-	1
2. preoravanje	avgust	-	-	1 30
3. brananje	avgust	-	-	45
4. sejanje motovilca	avgust	-	-	1
5. brananje	avgust	-	-	45
6. pletje	novemb.	-	4	16
7. branje motovilca	december	1	2	6
	januar	1	2	6
	februar	-	2	4
	marec	-	1	2
	Skupaj	4	11	39

Delovna operacija:	mesec	štev.poti	čas dela	z vozom s kol.	ur minut
--------------------	-------	-----------	----------	----------------	----------

II. kultura: motovilec (po papriki)

1. okopavanje in pletje	avgust	-	2	4	
2. sejanje motovilca	avgust	-	-	1	30
3. pletje motovilca	novemb.	-	3	12	
	decemb.	-	3	6	
	januar	-	2	4	
	februar	-	2	4	
	marec	-	1	2	
Skupaj	18		13	69	30

III. kultura: radič (po fižolu)

1. sejanje radiča	maj	-	1	4	
2. branje radiča	od novem. do konca marca	5	10	30	
Skupaj	5		11	34	

IV. špinača (po grahu)

1. gnojenje	avgust	2	-	1	
2. oranje	avgust	2	-	2	
3. brananje	avgust	-	-		45
4. sejanje špinače	avgust	-	-	1	
5. brananje	avgust	-	-		45
6. pletje plevela	septemb.	-	5	24	
7. umetno gnojilo	septemb.	-	1	1	30
8. branje špinače	novemb.	-	3	6	
	decemb.	2	4	12	
	januar	1	5	12	
	februar	-	4	6	
	marec	-	1	2	
Skupaj	7		23	69	

V. kultura: spomladanska svetača (po krompirju in kumaricah)

1. oranje	septemb.	2	-	2	30
2. gnojenje	septemb.	2	-	1	30
3. brananje	septemb.	-	-	1	
4. zaoravanje	septemb.	-	-	2	30
5. brananje	septemb.	-	-	1	
6. sajenje svetače	septemb.	-	2	8	

Delovna operacija:	mesec	štev.poti	čas dela z vozom s kol.	ur minut
7. zalivanje	septemb.	2	-	4
8. okopavanje	oktober	2	-	2 30
9. pletje	oktober	-	2	8
10. umetno gnojilo	oktober	-	-	1 30
11. osipavanje	oktober	-	-	2 30
12. pobiranje cvetače	februar	4	-	8
	marec	4	-	8
	april	4	-	8
	maj	2	-	4
	Skupaj	22	4	63

VI. kultura: solata (po bučah, paradižniku in zelju)

1. oranje	novemb.	2	-	3
2. ročno delo gredic(z lopato)	novemb.	-	5	30
3. ravnanje z grabljami	novemb.	-	1	4
4. sajenje solate	novemb.	2	10	60
5. zalivanje	novemb.	18	-	30
6. prvo okopavanje	febr.	-	10	40
7. umetno gnojilo	febr.	-	1	6
8. drugo okopavanje	marec	-	10	40
9. prilivanje gnojnice	marec	6	-	12
10. nabiranje solate	od začetka			
	aprila	44	-	66
	do začetka			
	maja	10	-	15
	Skupaj	82	37	306

VII. kultura: ohrovt (po krompirju)

1. gnojenje	avgust	2	-	1
2. oranje	avgust	-	-	1 30
3. brananje	avgust	-	-	45
4. zaoravanje	avgust	-	-	1 30
5. brananje	avgust	-	-	45
6. sajenje ohrovta	avgust	-	1	4
7. zalivanje	avgust	2	-	3
8. okopavanje	septemb.	2	1	1 30
9. pletje	septemb.	-	2	6
10. umetno gnojilo	septemb.	-	-	45
11. prilivanje gnojnice	septemb.	2	-	3

Delovna operacija:	mesec	štev. poti	čas dela z vozom s koles.	ur minut
12. osipavanje s plugom	septemb.	-	-	1 30
13. branje ohrovta	okt.	2	-	2
	novemb.	5	-	10
	decemb.	6	-	12
	zač. febr.	1	-	3
	Skupaj	27	3	62 15

VIII. kultura: pitnik (spravilo pridelka)

1. košnja pitnika	novemb.	30	-	30
	decemb.	20	-	20
	Skupno	50	-	50 30

4.) N j i v a O g r a d a - I

I. kultura: beluše

1. odpiranje grede z motiko in lopato	marec	-	4	20
2. trosenje hlevskega gnoja	marec	2	1	2
3. ročno zasipavanje	marec	-	-	20
4. pobiranje beluš	april	-	5	4 30
	maj	-	31	31
	junij	-	15	12
	Skupaj	2	56	89 30

II. kultura: solata (2 lehi)

1: oranje	novemb.	2	-	1 30
2. ročno delo gredic z lopato	novemb.	-	1	14
3. ravnanje z grabljami	novemb.	-	-	2
4. sajenje solate	novemb.	-	6	24
5. zalivanje	novemb.	6	-	10
6. prvo okopavanje solate	febr.	-	4	16
7. trosenje umetnega gnojila	febr.	-	-	2
8. drugo okopavanje	marec	-	4	16
9. prilivanje gnojnice	marec	2	-	4
10. nabiranje solate	april	16	-	24
	maj	4	-	6
	Skupaj	30	15	119 30

Delovna operacija:	mesec	štev.poti		čas dela z vozom s koles.ur minut	
--------------------	-------	-----------	--	--------------------------------------	--

III.kultura: zelje (2 lehi)

1. oranje	marec	2	-	1	30
2. gnojenje s hlevskim gnojem (1 voz)	marec	-	-	1	
3. zaoravanje	marec	-	-	1	30
4. brananje	marec	-	-		45
5. sajenje zelja	marec	-	2	4	
6. zalivanje	marec	2	-	4	
7. pletje plevela	april	-	2	8	
8. osipavanje	april	2	-	1	30
9. umetno gnojilo	april	-	-	1	
10.branje zelja	maj	2	-	4	
	junij	4	-	8	
	julij	2	-	4	
Skupaj		14	4	39	15

IV.kultura: krmna pesa (2 lehi)

1. oranje	marec	2	-	1	30
2. gnojenje s hlevskim gnojem	marec	-	-	1	
3. zaoravanje	marec	-	-	1	30
4. brananje	marec	-	-		45
5. sajenje pese	marec	-	2	4	
6. zalivanje	marec	2	-	4	
7. prvo pletje plevela	april	-	2	6	
8. umetno gnojilo	april	-	-	1	
9. drugo pletje plevela	junij	-	2	6	
10.umetno gnojilo	junij	-	-	1	
11.tretje pletje plevela	septemb.	-	1	4	
12.pobiranje pese	od konca oktobra do srede dec.	4	-	8	
Skupaj		8	7	38	45

V. kultura: koruza (3 lehe)

1. oranje	april	2	-	2	
2. gnojenje s hlevskim gnojem	april	-	-	1	
3. brananje	april	-	-		45
4. sejanje koruze	april	-	-		30
5. brananje	april	2	-	1	
6. okopavanje	maj	2	-	1	30

Delovna operacija:	mesec	štev.poti	čas dela z vozom s koles.	ur minut
7. pletje in redčenje koruze	maj	-	-	2
8. umetno gnojilo	maj	-	-	30
9. osipavanje s plugom	maj	-	-	1 30
10. branje koruze in vožnja domov	septemb.	2	-	4
11. rezanje koruzne slame	septemb.	2	-	2
12. vezanje koruzna slame	septemb.	-	-	30
13. nakladanje in vožnja domov	septemb.	-	-	30
Skupaj	10	-	17	45

VI. kultura: krompir (2 lehi)

1. oranje	marec	2	-	1 30
2. gnojenje s hlevskim gnojem	marec	-	-	1
3. brananje	marec	-	-	45
4. sajenje krompirja	marec	-	1	1
5. zaoravanje	marec	-	-	1 30
6. brananje	april	2	-	45
7. umetno gnojilo	april	-	-	30
8. okopavanje s plevnikom	april	2	-	1 30
9. pletje plevela	april	-	-	2
10. umetno gnojilo	april	-	-	45
11. osipavanje s plugom	april	-	-	1 30
12. prašenje proti kolorad. hrošču	maj	-	1	20
	junij	-	1	20
	julij	-	1	20
13. oranje krompirja	avgust	2	-	1
14. branje krompirja	avgust	-	1	5
Skupaj	8	5	19	45

5.) N j i v a O g r a d a - II

I. kultura: motovilec (po belušah)

1. ročno okopavanje in pletje plev.	julij	-	3	20
2. ročno okopavanje in pletje plev.	avgust	-	2	20
3. sejanje motovilca	avgust	-	1	1
4. nabiranje motovilca	decemb.	1	2	6
	januar	1	2	6
	februar	-	2	4
	marec	-	1	2
Skupaj	2	13	59	

Delovna operacija:	meseč	štev.poti	čas dela z vozom s koles.ur	minut
--------------------	-------	-----------	--------------------------------	-------

II. kultura: paradižnik (po solati)

1. oranje	maj	2	-	1	30
2. trosenje gnoja	maj	-	-	1	
3. zaoravanje	maj	-	-	1	30
4. brananje	maj	-	-		45
5. sajenje paradižnikov	maj	-	2	4	
6. zalivanje	maj	2	-	4	
7. pletje plevela	konec maja	-	2	8	
8. osipavanje	konec maja	-	2	1	
9. količenje	konec maja	2	-	8	
10. umetno gnojilo	konec maja	-	-	1	
11. vezanje paradižnikov in obrezovanje	konec maja	-	2	6	
12. pobiranje paradižnika	od srede jul.	3	-	6	
	avgust	8	-	16	
	septemb.	7	-	14	
	oktober	2	-	6	
13. pospravljanje količevja	oktober	2	-	8	
	Skupaj	28	12	105	45

III. kultura: špinača (po zelju)

1. gnojenje s hlevskim gnojem	avgust	2	-	1	
2. oranje	avgust	-	-	1	30
3. brananje	avgust	-	-		45
4. sejanje špinače	avgust	-	-	1	
5. brananje	avgust	-	-		45
6. pletje plevela	septemb.	-	4	20	
7. umetno gnojilo	septemb.	-	1	1	
8. branje špinače	novemb.	-	2	4	
	decemb.	1	3	8	
	januar	-	3	6	
	februar	-	2	4	
	marec	-	1	2	
	Skupaj	3	16	50	

IV. kultura: motovilec (po pesi)

1. sejanje motovilca	septemb.	-	1	4	
2. pletje plevela	novemb.	-	4	20	
3. branje motovilca	december	-	3	6	
	januar	-	2	4	
	februar	-	2	4	
	marec	-	1	2	
	Skupaj	-	13	40	30

Delovna operacija:	mesec	štev.poti	čas dela z vozom s koles.ur minut
--------------------	-------	-----------	--------------------------------------

V.kuštura: radič (po koruzi)

1. sejanje radiča	maj	-	1	30
2. branje radiča	od nov. do konca marca	-	9	20
Skupaj		-	10	20. 30

VI.kultura: špinača (po krompirju)

1. gnojenje s hlevskim gnojem	avgust	2	-	1
2. preoravanje	avgust	-	-	2
3. brananje	avgust	-	-	1
4. sejanje špinače	avgust	-	-	1
5. brananje	avgust	-	-	1
6. pletje	septemb.	-	4	20
7. umetno gnojilo	septemb.	-	1	1
8. branje špinače	novemb.	-	2	4
	decemb.	-	4	8
	januar	1	2	6
	februar	-	2	4
	marec	-	1	2
Skupaj		3	16	51

6.) N j i v a Ž i v i n s k a - I

Kultura: krompir (rani)

1. preoravanje s plugom	decemb.	2	1	20
2. brananje z leseno brano	marec	2	-	4
3. oranje	marec	-	-	8
4. trošenje hlevskega gnoja	marec	5	-	10
5. trosenje umetnega gnojila	marec	-	1	2
6. brananje z leseno brano	marec	2	-	2
7. sajenje krompirja	marec	-	2	10
8. zaoravanje	marec	-	-	8
9. brananje z leseno brano	marec	2	-	4
10. umetno gnojilo	marec	-	1	2
11. okopavanje krompirja s plevnikom	april	2	-	8
12. ročno pletje plevela	april	-	5	20
13. umetno gnojilo	april	-	2	4

Delovna operacija:	masec	štev.poti z vozom s kol.		čas dela ur minut
14.osipavanje s plugom	april	2	-	8
15.prašenje proti kolorad.hrošču	maj	-	1	3
	junij	-	1	3
16.oranje krompirja	junij	2	-	8
17.pobiranje krompirja	junij	-	16	72
18.vožnja krompirja domov	junij	6	-	-
19.brananje in pobiranje krompirja	junij	3	-	6
	Skupaj	28	30	202

7.) N j i v a Ž i v i n s k a - II

Kultura: koruza (po krompirju)

1. sajenje koruze	junij	-	1	4
2. okopavanje koruze s plevnikom	julij	2	-	8
3. redčenje koruze	julij	-	2	8
4. ročno pletje plevela	julij	-	5	20
5. umetno gnojilo	julij	-	1	3
6. osipavanje s plugom	julij	2	-	8
7. sejanje radiča	julij	-	1	2
8. pobiranje koruze in vožnja domov	septemb.	8	-	24
9. rezanje koruzne slame	septemb.	-	4	16
10.vezanje koruzne slame	septemb.	-	1	4
11.nkladanje in vožnja domov	septemb.	2	-	3
	Skupaj	14	15	100

T R A V N I K I

I. T r a v n i k d o m a

Delovna operacija:	mesec	štev.poti		čas delur
		z vozom	peš	
1. čiščenje travnika	februar	-	1	3
2. umetno gnojilo	februar	-	1	1
3. 1.košnja	junij	-	4	16
4. trosenje sena	junij	-	1	2
5. obračanje	junij	-	1	2
6. grabljenje, spravljanje v kopice	junij	-	2	6
7. trosenje	junij	-	1	2
8. obračanje	junij	-	1	2
9. grabljenje, spravljanje na voz	junij	1	1	6
10.2.košnja	septemb.	-	4	14
11.trosenje	septemb.	-	1	2
12.obračanje	septemb.	-	1	2
13.grabljenje, spravljanje v kopice	septemb.	-	2	5
14.trosenje	septemb.	-	1	2
15.obračanje	septemb.	-	1	2
16.spravljanje na voz, grabljenje	septemb.	1	1	6
Skupaj		2	24	73

II. S t a r i d o m

1. čiščenje travnika	februar	-	1	3
2. umetno gnojilo	februar	-	1	1
3. 1.košnja	junij	-	2	8
4. trosenje	junij	-	1	2
5. obračanje	junij	-	1	2
6. grabljenje, spravljanje v kopice	junij	-	1	2
7. trosenje	junij	-	1	2
8. obračanje	junij	-	1	2
9. grabljenje, spravljanje na voz	junij	2	-	6
10.2.košnja	sept.	-	2	8
11.trosenje	sept.	-	1	2
12.obračanje	sept.	-	1	2
13.grabljenje, spravljanje v kopice	sept.	-	2	6
14.trosenje	sept.	-	1	2
15.obračanje	sept.	-	1	2
16.grabljenje, spravljanje na voz	sept.	2	-	6
Skupaj		4	18	60

III. V i d o v h r i b

Delovna operacija:	mesec	štev.poti z vozom s koles.	čas dela ur
1. čiščenje travnika	febr.	- 3	16
2. umetno gnojilo	febr.	- 2	8
3. 1.košnja	junij		
3. 1.dan: košnja polovice travnika	junij	- 2	10
4. 1.dan: trosenje	junij	- 1	6
5. 1.dan: grabljenje v kopice	junij	- 4	12
6. 2.dan: trosenje prve polovice	junij	- 1	6
7. 2.dan: košnja druge pol.travnika	junij	- 2	10
8. 2.dan: trosenje druge polovice	junij	- 2	6
9. 2.dan: obračanje prve polovice	junij	- -	6
10.2.dan: spravljanje v kopice	junij	- 6	24
11.3.dan: trosenje	junij	- 4	12
12.3.dan: obračanje	junij	- 4	12
13.3.dan: spravljanje v kopice	junij	- 4	12
14.3.dan: spravljanje na voz	junij	4 -	12
15.4.dan: trosenje	junij	- 2	6
16.4.dan: obračanje	junij	- 2	6
17.4.dan: spravljanje na voz	junij	4 4	12
18.2.košnja (enako prvi)	sept.	8 38	152
Skupaj		16 81	328

V I N O G R A D I

1.) V i n o g r a d d o m a

Delovna operacija:	mesec	štev.poti peš	čas dela ur
1. okopavanje trt	februar	30	90
2. obrezovanje trt	marec	15	50
3. količenje in vezanje trt	april	15	50
4. čiščenje trt	maj	15	50
5. 1.škropljenje trt	maj	30	10
6. čiščenje in spodvezovanje	junij	15	50
7. 2.škropljenje	junij	30	10
8. okopavanje	junij	30	90
9. 3.škropljenje	julij	30	10

Delovna operacija:	mesec	štev. poti peš	čas dela ur
10. 4. škropljenje	julij	30	10
11. trgatev	septemb.	42	112
12. odnašanje grozdja domov	septemb.	76	-
Skupaj		358	532

II. O g r a d a

Delovna operacija:	mesec	štev. poti z vozom s koles.	čas dela ur
1. okopavanje	febr.	- 2	7
2. obrezovanje trt	marec	- 1	4
3. količenje in vezanje trt	april	- 1	4
4. čiščenje trt	maj	- 1	4
5. 1. škropljenje trt	maj	1 -	1
6. čiščenje trt in spodvezovanje	junij	- 1	4
7. 2. škropljenje trt	junij	1 -	1
8. okopavanje	junij	- 2	7
9. 3. škropljenje	julij	1 -	1
10. 4. škropljenje	julij	1 -	1
11. trgatev	sept.	1 2	9
Skupaj		5 10	43

S A D O V N J A K I

I. S a d o v n j a k d o m a

Delovna operacija:	mesec	štev. poti peš	čas dela ur minut
20 češenj			
1. čiščenje sadnega drevja	febr.	6	20
2. 1. škropljenje	febr.	1	2 30
3. 2. škropljenje	marec	1	2
4. 3. škropljenje	maj	1	2
5. branje češenj	maj	80	150
6 jablan			
1. čiščenje sadnega drevja	februar	2	6
2. 1. škropljenje	februar	1	1
3. 2. škropljenje	marec	1	1
4. 3. škropljenje	maj	1	1

Delovna operacija:	mesec	štev. poti peš	čas dela ur min.
5. branje jabolk	julij	8	6
	avgust	8	6
	septemb.	4	3
	oktober	4	3
10 hrušk			
1.čiščenje sadnega drevja	febr.	2	5
2.1.škropljenje	febr.	1	1
3.2.škropljenje	marec	1	1
4.3.škropljenje	maj	1	1
5.branje hrušk	junij	4	3
	avgust	16	12
	septemb.	16	12
	oktober	4	3
5 sliv			
1.čiščenje sadnega drevja	febr.	1	2 30
2.branje sliv	avgust	4	10
	septemb.	6	16
20 kaki dreves			
1.čiščenje sadnega drevja	febr.	2	10
2.branje kakijev	novemb.	20	30
	decemb.	10	30
Skupaj		206	340

II. P r e s e r j e

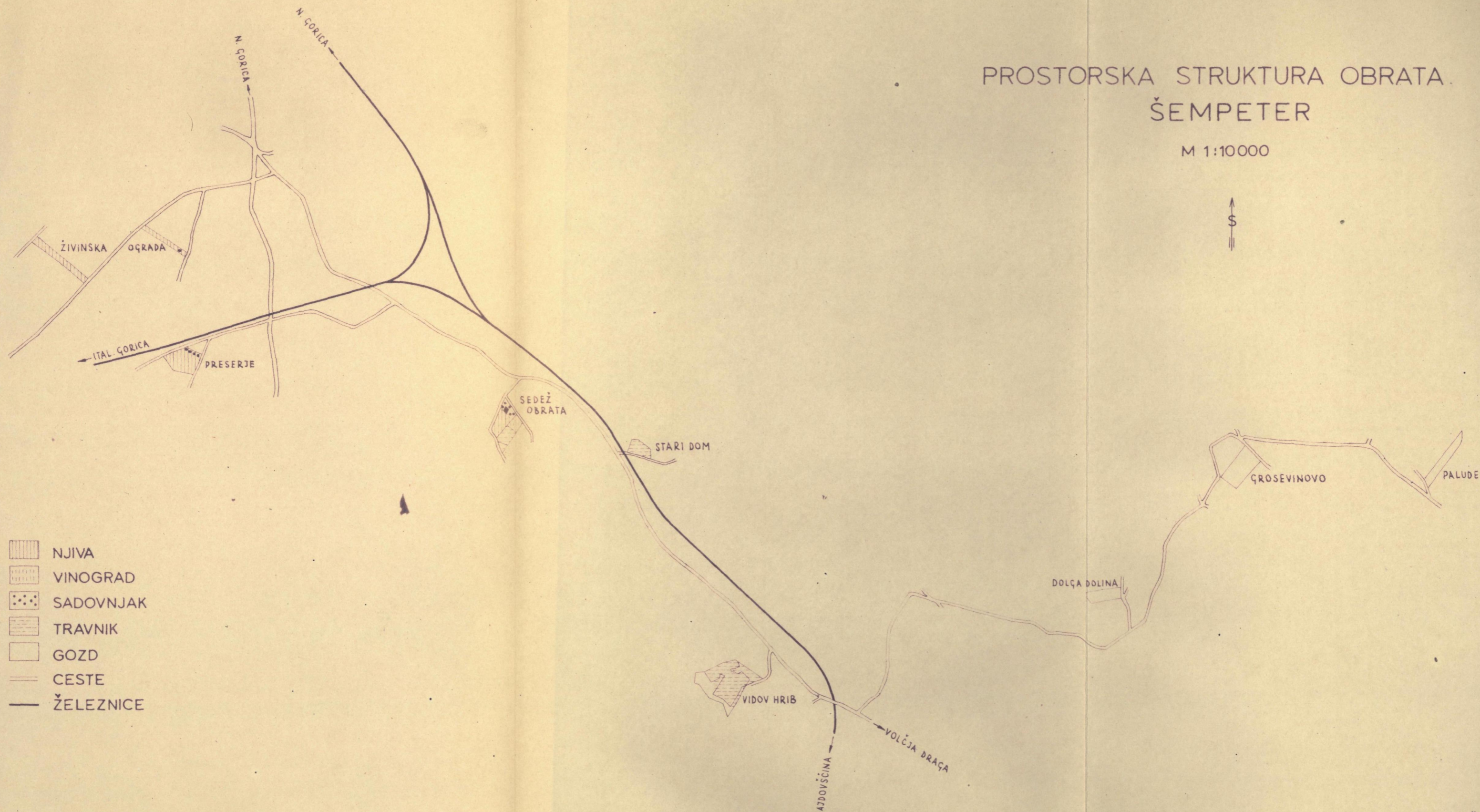
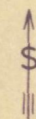
Delovna operacija:	mesec	štev. poti z vozom s koles.	čas dela ur minut
1. čiščenje sadnega drevja	febr.	- 1	8
2. 1.škropljenje	febr.	1 -	1 20
3. 2.škropljenje	marec	1 -	1 20
4. 3.škropljenje	maj	1 -	1 20
5. branje češenj	maj	16 -	48
Skupaj		19 1	60

III. O g r a d a

1.čiščenje sadnega drevja	febr.	- 1	6
2. škropljenje 3X	febr.,marec,maj	3 -	3
3. branje češenj	maj	12 -	36
Skupaj		15 1	45

PROSTORSKA STRUKTURA OBRATA ŠEMPETER

M 1:10000

- NJIVA
- VINOGRAD
- SADOVNJAK
- TRAVNIK
- GOZD
- CESTE
- ŽELEZNICE

IV. DISTRIBUCIJA GOSPODARSKO-PROSTORSKIH KATEGORIJ IN ČINITELJEV ŠTIRIH KMETIJSKIH OBRATOV

Parcelam obratnega zemljišča pripadajoči odstotni deleži vseh samostojnih veličin, katere upoštevamo pri analizi prikazujejo njihovo distribucijo po območju posameznih obratov. Kakšno je stanje v tem oziru najbolje prikazujejo niže navedeni tabelarični pregledi. (Tab. 1, 2, 3, 4) Ugotovitve procentnih deležev same po sebi za smotr, katerega zasledujemo niso pomembne ter služijo izključno le določevanju vrednosti odnosnih veličin oziroma njihovih količnikov, o čemer bomo razpravljali v naslednjem poglavju.

Pozornost zaslužijo tabelam distribucijskih serij dodani podatki o tenziteti ter kontinuiteti produktivnega dela.

Količina časa produktivnega dela na 1 uro poti ali tenziteta dela je pri večini obratov precej enaka in dosega 7,8 in 9 ur. Izjema je obrat Preloge, pri katerem se občutneje dvigne na 12 ur. Pojav ne preseneča, ako upoštevamo zemljiško strnjenost tega obrata, njegovo relativno najmanjšo obremenjenost s premagovanjem razdalj. Skladnost s takšnim stanjem mora izpričati tudi pokazovalec izkoristka celokupnega realiziranega dela po obratih, izražen z razmerjem med procentnim deležem produktivnega delovnega časa in procentnim deležem časa poti. Razvrstitev obratov na podlagi obeh pokazovalcev, izkoristka in tenzitete, (Tabela 5) kaže, da je v najboljšem položaju obrat Preloge, v najslabšem pa obrat Šempeter. Že vemo, da bi bila tovrstna osnova za klasifikacijo obratov po vrednosti njihovih gospodarsko-prostorskih struktur primerna samo tedaj, če bi obstajala med obrati homogenost proizvodnje, parcelne velikosti in notranjega transporta. Spoznali bomo, da povzročajo vsi ti faktorji, ki so od obrata do obrata različni, popolnoma drugačno kakovostno opredeljevanje gospodarsko-prostorskih struktur in se skladno s tem tudi razvrstitev vseh štirih obratov ne ujema z navedeno.

DISTRIBUCIJA GOSPODARSKO PROSTORSKIH KATEGORIJ IN ČINITELJEV OBRATA KOZARŠČE

Zemljiške parcele	Realizirani časur	%	čas poti ur	%	čas dela ur	%	velik. parc. a m ²	%	odda- ljen. parc. m	%	tenzi- teta dela	štev. poti	konti- nuiteta dela
1. Pri Kozlu	440	17.5	19	8.0	421	18.5	40 23	6.0	150	3.5	22	225	1.9
2. Podslovšca	413	16.0	34	13.5	380	16.5	37 5 3	5.5	240	5.5	11	245	1.7
3. Ogranjca	107	4.0	18	7.0	89	4.0	19 28	3.0	770	15.5	5	42	2.0
4. Platiče	66	2.5	11	4.0	55	2.5	11 87	2.0	500	10.5	5	37	1.5
5. Murovec travnik	67	2.5	8	3.0	59	2.5	8 67	1.5	180	4.0	7	78	0.7
6. Ogranjca	322	13.0	42	16.0	280	12.0	154 98	22.0	770	16.5	7	96	3.0
7. Mlaka	568	22.0	63	25.0	505	22.0	171 16	25.0	500	10.5	8	220	2.3
8. Platiče	167	7.0	17	6.5	150	6.5	58 19	8.0	500	10.5	9	59	2.5
9. Murovec	111	4.5	8	3.0	104	4.5	35 25	5.0	180	4.0	13	72	1.4
10. Sabinka	282	11.0	35	14.0	247	11.0	153 24	22.0	860	18.5	7	61	4.0
Vse zemljišče	2542	100	255	100	2290	100	690 40	100	4650	100	9	1135	2

DISTRIBUCIJA GOSPODARSKO PROSTORSKIH KATEGORIJ IN ČINITELJEV OBRATA P r e l o g e

Z e m l j i š k e p a r c e l e	Reali- zirani čas ur	%	čas poti ur	%	čas dela ur	%	velik. parc. a m ²	%	odda- ljen. parc. m	%	tenzi- teta dela	štev. poti	konti- nuiteta dela
15.Groblje - kromp.	97	3.0	3	1.0	94	3.0	7 02	1.5	110	2.0	31	39	2.4
16.Hmelj doma	281	8.0	6	2.5	275	9.0	17 16	3.0	82	1.5	46	106	2.6
17.Hmelj V dolini	827	24.5	54	21.0	773	25.0	51 00	10.0	340	5.0	14	239	3.2
18.Vinograd	424	12.0	52	20.0	372	12.0	7 76	1.5	1000	15.0	7	83	4.4
19.Travnik doma	267	7.5	7	3.0	260	8.0	100 00	19.0	99	1.5	37	130	2.0
20.Za Petračevim	115	3.5	12	4.5	103	3.5	87 21	16.5	264	4.0	9	61	1.7
21.Med njivami	118	3.5	15	5.5	103	3.5	87 21	16.5	335	5.0	7	61	1.7
22.V Loki	161	5.0	26	10.0	135	4.5	48 82	9.0	1015	15.0	5	43	3.0
Vse zemljišče	3383	100	259	100	3135	100	535 08	100	6605	100	12	1305	2.4

DISTRIBUCIJA GOSPODARSKO PROSTORSKIH KATEGORIJ IN ČINITELJEV OBRATA P r e l o g e

Z e m l j i š k e p a r c e l e	Reali- zirani čas ur	%	čas poti ur	%	čas dela ur	%	velik. parc. a m ²	%	odda- ljen. parc. m	%	tenzi- teta dela	štev. poti	konti- nuiteta dela
1. V dolini - oves	33	1.0	3	1.0	29	1.0	9 90	2.0	300	3.5	9	19	1.5
2. V dolini-detelja	45	1.5	5	2.0	40	1.0	14 30	2.5	285	4.0	8	26	1.5
3. V dolini-pšen.	32	1.0	3	1.0	29	1.0	8 00	1.5	207	3.0	9	21	1.4
4. V dolini - pesa	62	2.0	6	2.5	56	1.5	8 00	1.5	207	3.0	9	36	1.6
5. Za Bukovnikom- pšenica	86	2.5	9	3.5	77	2.5	11 46	2.0	355	5.0	9	40	1.9
6. Za Bukovnikom- korenje	143	4.0	11	4.0	132	4.0	11 46	2.0	355	5.0	12	44	3.0
7. Za Bukovnikom- krompir	120	3.5	9	3.5	111	3.5	9 52	1.5	340	5.0	12	39	2.9
8. Nad Studencem- pšenica	43	1.5	5	2.0	38	1.0	3 60	0.5	255	4.0	7	26	1.5
9. Nad Studencem- repa	49	1.5	6	2.5	43	1.5	3 60	0.5	255	4.0	7	28	1.5
10. Nad Studencem- krompir	115	3.5	9	3.5	106	3.5	11 20	2.0	250	4.0	12	56	2.0
11. Za Petračevim- koruza	115	3.5	6	2.5	109	3.5	13 02	2.5	149	2.5	18	55	2.0
12. Za Petračevim- pšenica	61	2.0	3	1.0	58	1.5	11 38	2.0	146	2.5	19	34	1.7
13. Za Petračevim- korenje	110	3.0	4	1.5	106	3.5	11 38	2.0	146	2.5	26	40	2.5
14. Groblje-zelenj.	81	2.5	5	2.0	76	2.5	2 08	0.5	110	2.0	15	79	1.0

DISTRIBUCIJA GOSPODARSKO PROSTORSKIH KATEGORIJ IN ČINITELJEV OBRATA Grušovlje

Zemljiške parcele	Realizirani čas ur	%	čas poti ur	%	čas dela ur	%	velik. parc. a m ²	%	odda- ljen. parc. m	%	tenzi- teta dela	štev. poti	konti- nuiteta dela
1. Klančica - hmelj	777	30.0	80	28.0	697	30.0	45 53	12.5	1335	8.0	9	187	3.7
2. Ločiška - hmelj	413	16.0	49	17.0	364	15.0	22 77	6.0	1310	8.0	7	114	3.0
3. Zg. Grušoveljska hmelj	278	10.0	3	1.0	275	12.0	19 15	5.0	60	0.5	91	95	3.0
4. Doberteška - krom.	102	4.0	15	5.5	87	4.0	24 04	6.5	1775	10.5	6	33	2.7
5. Doberteška - koruza	140	5.5	26	9.0	114	5.0	29 66	8.0	1775	10.5	4	48	2.4
6. Mala Doberteška	58	2.0	14	5.0	45	2.0	20 39	5.0	1680	10.0	3	30	1.5
7. Ločiška - pšenica	35	1.5	6	2.0	29	1.0	24 89	6.5	1310	8.0	5	15	2.0
8. Ločiška - pesa	125	5.0	12	4.5	113	5.0	24 89	6.5	1310	8.0	9	37	3.0
9. Klančnica - pesa	121	4.5	14	5.0	107	4.5	5 00	1.5	1335	8.0	8	39	2.7
10. Vinograd Travnik	268	10.0	39	13.0	229	10.0	5 23	1.5	2600	15.5	6	51	4.5
11. Na Rajtarjevim	123	5.0	15	5.5	108	4.5	66 00	18.0	1208	7.0	7	48	2.2
12. Pod Divjakom	177	6.5	13	4.5	164	7.0	84 00	23.0	1054	6.0	12	49	3.3
Vse zemljišče	2617	100	286	100	2331	100	371 55	100	16752	100	8	746	3.1

DISTRIBUCIJA GOSPODARSKO PROSTORSKIH KATEGORIJ IN ČINITELJEV OBRATA Š e m p e t e r

Z e m l j i š k e p a r c e l e	Reali- zirani čas ur	%	čas poti ur	%	čas dela ur	%	velik. parc. a m ²	%	odda- ljen. parc. m	%	tenzi- teta dela	štev. poti	konti- nuiteta dela
1.Njiva doma	495	10.0	14	2.5	481	11.5	18 00	4.5	70	0.5	34	348	1.4
2.Preserje I	708	15.0	130	23.0	578	14.0	34 40	8.5	1150	8.0	4	248	2.3
3.Preserje II	844	17.5	151	26.5	693	16.5	34.40	8.5	1150	8.0	5	317	2.2
4. Ograda I	400	8.5	76	13.5	324	7.5	15 67	4.0	1500	10.0	4	160	2.0
5.Ograda II	374	8.0	48	8.5	326	7.5	15 67	4.0	1500	10.0	6	115	2.8
6.Živinska-krompir	234	5.0	32	5.5	202	5.0	39 10	10.0	1625	11.0	6	58	3.5
7.Živinska-koruza	116	2.5	16	2.5	100	2.5	39 10	10.0	1625	11.0	6	29	3.4
8.Vinograd doma	546	11.5	14	2.5	532	12.5	20 00	5.0	70	0.5	37	358	1.5
9.Vinograd Ograda	50	1.0	7	1.5	43	1.0	1 50	0.5	1500	10.0	6	15	3.0
10.Sadovnjak doma	348	7.5	8	1.5	340	8.0	9 10	2.5	70	0.5	42	206	1.7
11.Sadov.Preserje	72	1.5	12	2.0	60	1.5	1 60	0.5	1150	8.0	5	20	3.0
12.Sadov.Ograda	56	1.0	11	2.0	45	1.0	1 20	0.5	1500	10.0	4	16	3.0
13.Travnik doma	74	1.5	1	0.5	73	2.0	21 56	5.5	70	0.5	73	26	2.8
14.Travn.Stari dom	64	1.5	4	0.5	60	1.5	21 40	5.5	535	3.5	15	22	2.9
15.Travn.Vidov hrib	370	8.0	42	7.5	328	8.0	117 65	30.5	1325	8.5	8	97	3.3
Vse zemljišče	4751	100	566	100	4186	100	390 35	100	14840	100	7	2035	2.1

IZKORISTEK REALIZIRANEGA DELA IN TENZITETA DELA OBRATOV

O b r a t	Izkoristek real.dela	Tenziteta dela
1. Preloge	92.4 : 7.6	12
2. Kozaršče	90 : 10	9
3. Grušovlje	89.1 : 10.9	8
4. Šempeter	88.1 : 11.9	7

Ob tej ugotovitvi bi mogli izraziti pomislek, da je ugodno stanje pri obratu Preloge samo navidezno, nastalo zaradi načina obdelovanja, ki terja tuč kaj razmeroma več zamudnega ~~amuskularnega~~ dela. Toda to ne velja, kar najbolje dokazujejo podatki o kontinuiteti dela za obrat Preloge. Le-ti pričajo, da se stanja v tem oziru ne razlikuje bistveno od stanja pri ostalih obratih. Kontinuiteta dela dosega namreč pri obratu Preloge 2.4, medtem ko znaša pri obratu Kozaršče 2, Grušovlje 3.1 in Šempeter 2.1. Trajanje dela na eno opravljeno pot je torej precej enako v vseh štirih primerih, saj se giblje povsod med dvema in tremi urami.

Izkoristek realiziranega dela in tenziteta dela očitno nista podlaga za določevanje kakovosti gospodarsko-prostorskih struktur kmetijskih obratov. Zato pa sta dobra opora razmotrivanju nekega drugega vprašanja, ki zadeva gospodarsko poslovanje individualnih kmetijskih obratov. Pozornost vzbuja namreč okoliščina, da razlike ki obstajajo med obrati v pogledu razmestitve zemljišč ter njihove oddaljenosti od doma niso adekvatne razlikam v izkoristku realiziranega delovnega časa. Le-te so občutno manjše kot bi pričakovali. Nedvomno je učinkovanje drugih faktorjev, to je načina proizvodnje, velikosti parcel ter notranjega transporta modificirano in prilagojeno tako, da je učinek razdalje čim bolj zmanjšan. Iz tega sledi da načelo ekonomičnosti obratovanja narekuje optimum izkoristka realiziranega časa dela na kmetijskih obratih. Vprašujemo se torej kakšen je optimalni izkoristek pri obdelovanju zemljišč realiziranega

delovnega časa ?

Ako bi imeli na rappolago rezultate analiz večjega števila obratov, bi optimalni izkoristek realiziranega časa lahko ugotovili s precejšnjo sigurnostjo. Obravnavani štiri primeri dovoljujejo vsaj nakazovanje optimalnosti izkoristka, ki mora biti nekje med razmerji 89 : 11 in 93 : 7 . To se pravi, da mora biti na kmetijsah nekako $\pm \frac{9}{10}$ celokupnega za obdelovanje zemljišč potrebnega delovnega časa izkoriščenega za produktivno delo, medtem ko je ostala desetina potrošena za premagovanje poti.

Bistveno odstopanje od tega razmerja nedvoumno kaže na bodisi prenizko ali pretirano visoko storilnost delovne moči, kar oboje znižuje ekonomičnost obrata. V prvem primeru je delovni čas premalo izkoriščen, v drugem je delovna moč skrajno naprezana za dosego gospodarskega smotra. Kazno je, da imamo marsikje na Slovenskem kmetije, ki izkazujejo takšna odstopanja od optimalnega izkoristka delovnega časa, o čemer bi nas prepričalo proučevanje večjega števila individualnih kmetijskih obratov.

Ne kaže prezreti še nekaterih pojavov na katere opozarja primerjalni pregled tenzitet in kontinuitete dela po posameznih obratih.

Za nadaljnje razmotrivanje je važno zlasti očitno kolebanje tenzitet dela med bližnjimi ter oddaljenimi parcelami. Ugodno učinkovanje majhne razdalje med domom in zemljiškimi parcelami je izraženo s povečano tenzitetno delo analogno, kot smo to zgoraj ugotovili za obrate v celoti. Glede kontinuitete dela pa kažejo podatki prav obratno sliko. Božj ko je parcela oddaljena od doma, več ur dela na eno pot izkazuje, kar je prav tako utemeljeno. Pojav namreč izpričuje težnjo, da se na kmetijah čim bolj racionalno izkoristi na večjo razdaljo opravljena pot s čemer je dosežen prihranek stroška za neproduktivni trud.

V. KOLIČNIKI ODNOSNIH VELIČIN KMETIJSKIH OBRATOV

Že nagel pregled tabel 6,7,8,9 pokaže, da so vrednosti kvocientov obravnavanih odnosnih veličin tako za posamezne parcele kot tudi tiste za obrate v celoti zelo neenake. Okoliščina dokazuje, kako je v konkretnih razmerah gospodarsko-prostorska struktura zavisna od sprememb vseh nastopajočih faktorjev ter spremenljivosti njihovih odnošajev in ne samo od formalno prostorske strukture obratov, to je razmestitve zemljišč ter njihove oddaljenosti od doma.

V tej zvezi je še prav posebno značilno, da so pri parcelah obdelanega zemljišča blizu doma zelo občutne razlike med količnikom izkoristka delovnega časa in ostalima dvema količnikoma. To kažejo primeri, postavimo, bližnjih njiv s hmeljem obratov Preloge in Grušovlje, njive Pri Kozlu obrata Kozaršče, na obratu Šempeter pa primeri njive, vinograda in sadovnjaka pri domu. V vseh teh primerih je, kot kažejo tabele, izredno velika tenzитета dela, kar se ujema z visoko vrednostjo Q_t , medtem ko izkazujeta razmerja deleža časa dela nasproti deležu velikosti teh parcel (Q_p) ter deleža časa poti nasproti deležu oddaljenosti parcel (Q_d) dokaj nizke vrednosti. Takšne nesorazmerne vrednosti kvocientov in še posebno nizka vrednost Q_d nasproti visoki vrednosti Q_t pričajo o obstoju okoliščine, ki jo moramo kvalificirati docela drugače kot smo opredelili učinek majhne razdalje parcele od doma na podlagi izključno enega pokazovalca to je Q_t oziroma tenzিতে dela. Primerjava treh vrednosti kvocientov namreč dokazuje, da je na bližnjih parcelah vseh obratov porabljenega še veliko zamudnega muskularnega dela, ki obenem narekuje obilno frekventnost poti. Oboje je negativna gospodarska postavka, ki potrjuje, da imajo vsi obravnavani obrati v temelju še vedno prevladujoči samooskrbni značaj. V kolikor se nagibljejo, eni bolj drugi manj, v blagovno proizvodnjo, gre to precej na rovaš delovne in ne kapitalne

KOLIČNIKI ODNOSNIH VELIČIN OBRATA K o z a r š č e

P a r c e l e	K o l i č n i k i			
	Qt	Qp	Qd	Q ϕ
1.Njiva Pri Kozlu	2,2	0.4	0.4	1
2.Podsevšca	1.2	0.3	0.4	0.6
3.Ogranjca	0.6	0.7	2.3	1.2
4.Platiče	0.6	0.8	2.6	1.3
5.Murovec	0.8	0.6	1.3	0.9
Vse njive ϕ	1.1	0.5	1.4	1
6.Travnik Ogranjca	0.8	1.8	1	1.2
7.Mlaka	0.9	1.1	0.4	0.8
8.Platiče	1.1	1.2	1.6	1.3
9.Murovec	1.5	1.1	1.3	1.3
10.Sabinka	0.8	2	1.3	1.4
Vsi travniki ϕ	1	1.4	1.1	1.2
Vse zemljišče ϕ	1	1	1.3	1.1

KOLIČNIKI ODNOSNIH VELIČIN OBRATA P r e l o g e

P a r c e l e	K o l i č n i k i			
	Qt	Qp	Qd	Qφ
1.Njiva V Dolini (oves)	1	2	4.5	2.5
2.V Dolini (detelja)	0.7	2.5	2	1.7
3.V Dolini (pšenica)	1	1.5	3	1.8
4.V Dolini (pesa)	0.8	1	1.2	1
5.Za Bukovnikom(pšen.)	0.7	0.8	1.4	0.9
6.Za Bukovnikom(koruza)	1	0.5	1.2	0.9
7.Za Bukovnikom(krompir)	1	0.4	1.4	0.9
8.Nad Studencem (pšenic.)	0.7	0.5	2	1.1
9.Nad Studencem (repa)	0.6	0.3	1.6	0.8
10.Nad Studencem(koruza)	1	0.6	1.1	0.9
11.Za Petračevim (kor.)	1.4	0.7	1	1
12.Za Petračevim (pšen.)	2	1.3	2.5	1.9
13.Za Petračevim (koren.)	2	0.6	1.7	1.4
14.Groblje (zelenjava)	1.2	0.2	1	0.8
15.Groblje (krompir)	3	0.5	2	1.8
16.Dorna (hmelj)	3.2	0.3	0.6	1.3
17.V Dolini (melj)	1.1	0.4	0.2	0.5
Vse njive φ	1.3	0.8	1.7	1.2
18.Vinograd	0.6	0.1	0.7	0.5
19.Travnik doma	2.4	2.4	0.5	1.8
20.Za Petračevim	0.8	4.7	0.9	2.2
21.Međ njivami	0.6	4.7	0.9	2
22.V Loki	0.5	2	1.5	1.3
Vsi travniki φ	1.1	3.4	1	1.8
Vse zemljišče φ/	1.2	1.3	1.5	1.3

KOLIČNIKI ODNOSNIH VELIČIN OBRATA Grušovlje

Parcela	Količniki			
	Qt	Qp	Qd	Q ϕ
1.Klančnica (hmelj)	1.1	0.4	0.3	0.6
2.Ločiška (hmelj)	0.9	0.4	0.5	0.6
3.Zg.Grušoveljska (hmelj)	1.0	0.4	0.5	3.6
4.Doberteška (krompir)	0.7	1.6	2	1.6
5.Doberteška (koruza)	0.6	1.6	1.2	1.1
6.Mala Dobrteška	0.4	2.5	2	1.6
7.Ločiška (pšenica)	0.7	6.5	4	3.7
8.Ločiška (pesa)	1.1	1.3	1.8	1.3
9.Klančnica	0.9	0.3	1.6	0.9
Vse njive ϕ	1.8	1.7	1.5	1.7
10.Vinograd	0.7	0.2	1.2	0.7
11.Travnik Na Rajtarjevim	0.9	4	1.3	2.1
12. Pod Divjakom	1.4	3.3	1.3	2
Vsi travniki ϕ	1.1	3.6	1.3	2
Vse zemljišče ϕ	1.6	1.9	1.5	1.7

KOLIČNIK ODNOSNIH VELIČIN OBRATA Š e m p e t e r

P a r c e l e	K o l i č n i k i			
	Qt	Qp	Qd	Q ϕ
1. Njiva doma	4	0.4	0.2	1.5
2. Preserje I	0.6	0.6	0.4	0.5
3. Preserje II	0.7	0.5	0.3	0.5
4. Ograda I	0.6	0.5	0.7	0.6
5. Ograda II	0.9	0.5	1.2	0.9
6. Živinska (krompir)	0.9	2	2	1.6
7. Živinska (koruza)	1	4	4.4	3.1
Vse njive ϕ	1.2	1.2	1.3	1.2
8. Vinograd doma	4.6	0.4	0.2	1.7
9. Ograda	0.7	0.5	7	2.7
Vsi vinogradi ϕ	2.6	0.4	3.6	2.2
10. Sadovnjak doma	5	0.3	0.3	1.8
11. Preserje	0.7	0.3	4	1.7
12. Ograda	0.5	0.5	5	2
Vsi sadovnjaki ϕ	2.1	0.4	3.1	1.8
13. Travnik doma	3	2.8	1	2
14. Stari dom	3	4	7	4.7
15. Vidov hrib	1	3.8	1.1	1.9
Vsi travniki ϕ	2.3	3.5	3	2.7
Vse zemljišče ϕ	1.8	1.4	2.3	1.8

intenzifikacije, kar podrobnejša analiza gospodarsko-prostorske strukture dobro potrjuje.

Najmarkantneje se to stanje odraža na obratih Grušovlje in Šempeter, pri katerih je nagib v blagovno proizvodnjo relativno povdarjen, a razpolagata obenem z najneustreznejšo razmestitvijo zemljiških parcel. Na obeh se prav zategadelj poslužujejo za interni premik delovne moči kolesa kot najhitrejšega prevoznega sredstva. Uporaba takšnega prevoza doprinaša nevtralizaciji negativnega učinka razdalj, ker zmanjšuje delež neproduktivno porabljenega delovnega časa. Toda ta ukrep sam po sebi ni zadosten. Zgolj pospešeni premik delovne moči še ne zagotavlja normalizacijo stanja gospodarsko-prostorske strukture. Za to imamo najlepše potrdilo na primeru obrata Šempeter. Tukaj ne uporabljajo mehaničnih sredstev dela pri obdelovanju, pač pa sorazmerno dosti kolesarski prevoz delovne moči na parcele. Na štirih, od doma oddaljenih in najintenzivneje izkoriščanih njivah, ki so v tem oziru najbolj zanimiv del obratnega zemljišča, je bilo od skupaj 840 opravljenih poti 318 voženj s kolesom ali blizu 38%. Vzlic uporabi takšnega prevoza so vrednosti količnikov ekonomskega izkoritka razdalje (Qd) nizke in doprinašajo zniževanju vrednosti srednjih količnikov zadevnih parcel.

Izkušnja torej priča, da pospešen premik delovne moči sam po sebi še ne more v celoti preprečiti negativno učinkovanje razdalj. Potrebni so še drugi dopolnilni ukrepi. Le-ti se nanašajo na način obdelovanja ali način izkoriščanja zemljiških parcel in so specifični za vsak obrat ter jih zato velja diferencirano obravnavati, saj so zanimivi enako kot pomembni.

Na obratu Grušovlje se pri glavnih obdelovalnih operacijah na oddaljenih njivah okoriščajo s storitvami strojnega dela. S tem poenostavijo delovne operacije, za katere bi bilo sicer potrebno večje število delavcev in, zaradi udeležbe številnejše delovne moči, večja frekvenca poti ter poraba neproduktivnega delovnega

časa. Na ta način dosežejo dober rezultat i v ekonomskem izkoristku parcel (Q_p) i v ekonomskem izkoristku razdalj (Q_d) povsod, razen na oddaljenih hmeljiščih, ki predstavljajo poseben primer, o katerem bomo še govorili v naslednjem poglavju. Oboje pripomore k temu, da so vrednosti srednjih količnikov parcel razmeroma visoke in je stanje gospodarsko-prostorske strukture zadovoljivo. Toda zavedati se moramo, da je samo učinek mehanizacije pri obdelovanju parcel prispevek dvigu produktivnosti dela na kmetiji, medtem ko je učinek, dosežen z rezultati Q_d torej z izboljšanjem ekonomskega izkoristka razdalj, prispevek nevtralizaciji neugodnega učinkovanja razpršenosti parcel. Smemo soditi, da je ta drugi motiv za aplikacijo mehanizacije na gospodarstvu z razpršenimi parcelami in istočasno težnja za ^Yojočanjem blagovne proizvodnje odločujoč. Celokupni rezultat, ki je s takšno aplikacijo dosežen, omogoča namreč sprostitve delovne moči, katera je lahko močnejše angažirana za delo na njivi v bližini doma, ki izkazuje izredno visoko tenzitetu dela oziroma visoko vrednost količnika izkoristka realiziranega dela (Q_t) in nizko vrednost količnika ekonomskega izkoristka razdalje (Q_d).

Iz povedanega zaključujemo, da je na kmetiji Grušovlje v osnovi še vedno veljavno tradicionalno gospodarjenje z zemljišči, katerega delna substitucija organizacijskega načela samooskrbnosti z načelom blagovne proizvodnje ni odpravila. Sodobno gospodarjenje bi bilo v celoti doseženo šele z aplikacijo modernih agrotehniških sredstev, torej modernega načina obdelovanja v celotnem obsegu proizvodnega procesa na zemljišču. Takšno izmeno bi seveda pospešila primernejša razmestitev parcel obratnega zemljišča (arondacija), s čemer bi odpadla težnja, da se zmanjša učinek razdalj na minimalno mero s pomočjo mehanizacije.

Obrat Šempeter se, razen hitrejšega prevoza delovne moči, poslužuje povsem drugačne poti za omiljenje negativnega učinkovanja razdalj. Težišče tukaj ni več na načinu obdelovanja, ampak na načinu izkoriščanja zemljiških parcel. Opažamo, da je proces proizvodnje na zemljišču, in sicer na celotnem ter na njivskem

posebej, izrazito deljen na dva postopka, Prvega zastopa intenzivno izrabljanje enega dela obdelanega zemljišča na temelju specializacije ter povdarjene delovne intenzifikacije, čigar plod je razmeroma visoko vreden pridelek tržnega blaga. Najbolj so v tem oziru značilne Njiva pri domu, njiva Preserje I in II ter njivi Ograda I in II. Podobno velja še za vinograd ter sadovnjak doma. Pridelek s tega zemljišča daje glavni denarni dohodek kmetije toda ob izrazito neugodni gospodarsko-prostorski strukturi. Slaba struktura ne preseneča, če se zavedamo, da je tukaj v proizvodnji angažirana predvsem muskularna delovna moč. Za vse štiri oddaljene njive je nepovoljno stanje izraženo že z nizkimi vrednostmi srednjih količnikov, medtem ko je za parcele pri domu takšno stanje izraženo bolj z nesorazmerno visoko vrednostjo količnika izkoristka delovnega časa oziroma z veliko tenzitetjo dela in nizko vrednostjo količnika ekonomskega izkoristka razdalje (Qd), ki opozarja na izdatno frekvenco poti. Na tak način, to je z intenzivnim izkoriščanjem muskularne delovne moči ne bi mogli na kmetiji gospodariti, če bi bil pri istem načinu obdelovanja nači izkoriščanja zemljišč povsod enak. Zato so se odločili še za drug proizvodni postopek, to je za ekstenzivno izrabljanje najbolj oddaljenega njivskega (njiva Živinska !) in vsega ostalega kmetijskega zemljišča, zlasti travnikov in oddaljenih vinogradov ter sadovnjaka. Pri teh je moči s pomočjo dvoje vrst ukrepov to je z enostavnim izkoriščanjem parcel ter z uporabo hitrejšega prevoza doseči razmeroma ugodno stanje gospodarsko-prostorske strukture. Le tako je za obrat Šempeter v celoti (kvocient obrata !) zbalansirana dobra gospodarsko-prostorska struktura. Smemo zaključiti, da bi le-ta ne bila prizadeta, in bi se po vsej verjetnosti celo izboljšala, tudi če bi se načelo blagovne proizvodnje razširilo na ves obseg obrata toda pod predpostavko, da bi 1. obratna zemljišča arodirali in 2. uvedli moderni način obdelovanja s pomočjo ustreznih agrotehniških sredstev.

Ako osredotočimo hkrati pozornost na vrednosti srednjih količnikov obratov v celoti in srednjih količnikov obeh najpomembnejših, v vseh obratih zastopanih kategorij zemljišča, to je njivskega in travniškega zemljišča, dobimo prav tako zelo poučno sliko. V vseh primerih je vrednost srednjih količnikov travniških parcel boljša od tiste obratov, kar pomeni, da je ta zemljiška kategorija z vidika gospodarsko-prostorske strukture najmanj problematična. Četudi so travniki navadno oddaljeni, učinek razdalje ne predstavlja bistvene obremenitve in to zaradi nezahtevnega načina obdelovanja, kar je povsem skladno z zakonom~~o~~ intenzitete. Vrednost srednjih količnikov njivskih parcel, nasprotno, zaostaja za tisto količnikov obratov. Izjema je obrat Grušovlje, kjer sta obe vrednosti izenačeni.

Odstopanje srednjih količnikov njiv in travnikov od vrednosti srednjega količnika obrata je največje v primeru Šempetra, kar dobro potrjuje zgornjo ugotovitev o dveh deljenih postopkih proizvodnega procesa na tem obratu. Na njivah je komaj doseženo normalno stanje, medtem ko travniki dosegajo zelo ugodno oceno zadevnih odnosov distribuiranih kategorij in faktorjev. Večji odstop vrednosti količnika za travnike obrata Preloge v pozitivno smer tolmači izdatnejša uporaba mehaničnega orodja, ki je v obliki motorne ročne kosilnice tukaj takorekoč edino moderno delovno sredstvo. Največja soglasje vrednosti srednjih količnikov imata obrata Grušovlje in Kozaršče, za katera je značilna tudi razmeroma največja homogenost načina gospodarjenja (izkoriščanja in obdelovanja) z zemljišči. Na obratu Grušovlje gospodarijo pri prevladujoči neugodni razmestitvi obratnega~~ga~~ zemljišča kolikortoliko enakomerno na tehniško izpopolnjeni način, na obratu Kozaršče pa gospodarijo pri pretežno ugodni razmestitvi zemljiških parcel prav tako enakomerno na tradicionalni način.

Nekatere zanimive posebnosti posameznih obratov odkriva še gospodarsko-prostorska klasifikacija zemljiških parcel, ki je obravnavana v naslednjem poglavju.

VI. GOSPODARSKO-PROSTORSKA KLASIFIKACIJA OBRATNIH ZEMLJIŠKIH PARCEL IN OBRATOV

Gospodarsko-prostorska klasifikacija zemljišč s pomočjo točkovnegaindeksa omogoča predvsem razvid tistih parcialnih posebnosti, ki so odločilno pomembne za gospodarjenje s posameznimi parcelami. Razen tega olajšuje primerjavo med parcelami enega in istega obrata ter primerjavo med obrati, oziroma sistemiziranje le-teh v primeru, ako bi s podobnimi analizami proučili večje število kmetij.

Iz tabel 10,11,12,13 razberemo predvsem naslednje posebnosti posameznih obratov. Na kmetiji Kozaršče niso samo vrednosti srednjih količnikov parcel, ampak tudi vrednosti količnikov vseh treh odnosnih veličin najbolj strnjeno približane normalnemu stanju, ki odraža ravnotežno distribucijo gospodarsko-prostorskih kategorij in činiteljev. Vidnejša je odstopanje samo pri njivi Podsevšca, na kateri je tako glede na velikost kot oddaljenost očitna preobremenjenost z delom, povzročena vsled načina izkoriščanja njive. Tukaj so poleg glavne tri vmesne kulture, ki zahtevajo sprotno obiranje pridelka in zato večjo frekvenco poti. Okoliščina kaže, da bi bilo treba poenostaviti način izkoriščanja te njive.

Obrat Preloge ima že bolj zastopane vrednosti srednjih količnikov, ki izražajo pozitivno stanje gospodarsko-prostorske strukture. Toda ne smemo prezreti, da gre to v precejšnji meri na račun travniških parcel, medtem ko sta pri njivskih indeksa : -1 in -2 kar precej pogosta. Tabela dobro pokaže, da je nagib srednjih količnikov v negativno vrednost v prevladujoči meri povzročen iz nesorazmerij med odstotnim deležem velikosti parcel ter deležem v njihovo obdelovanje vloženega dela (Q_p). To dokazuje, da sta v poljedelstvu kmetije (ako izvzamemo hmeljišča, katerih vlogo bomo označili kasneje) še docela ohranjena tradicionalno izkoriščanje njiv in zastareli način obdelovanja, ki preprečujeta, da bi se v gospodarsko-prostorski strukturi obrata odrazili pozi-

KLASIFIKACIJA PARCEL OBRATA K o z a r š č e

Izkoriščanje parcel				I n d e k s i							
Prst.	Glavna kultura	št. vzp. kult.	št. vmes. kult.	-3	-2	-1	0	+1	+2	+3	+4
.	krompir	4	4		pd		∅				t.
.	koruza	2	3	p	∅d		t				
.	detelja	-	-		t	p	∅				d
.	koruza	-	1		t	p		∅			d
.	koruza	-	2		p	∅t		d			
.	travnik	-	2			t	∅d		p		
.	travnik	-	2		d	∅t	p				
.	travnik	-	-				tp	∅		d	
.	travnik	-	1				p	∅td			
o.	travnik	-	-			t		∅d			p
Skupaj ∅				-	1	2	3	4	-	-	-

KLASIFIKACIJA PARCEL OBRATA P r e l o g e

Vrst.	Izkorišćanje parcel		I n d e k s i									
	Glavna kultura	št. vzp. kult.	št. vmes. kult.	-3	-2	-1	0	+1	+2	+3	+4	
1.	oves	-	-				t				p	∅ d
2.	detelja	-	-			t			∅		d	p
3.	pšenica	-	-				t	p	∅			d
4.	pesa	-	-			t	∅ pd					
5.	pšenica	-	-			∅ tp			d			
6.	korenje	-	-		p	∅	td					
7.	krompir	-	-		p	∅	t	d				
8.	pšenica	-	-		p	t	∅				d	
9.	repa	-	-	t	p	∅				d		
10.	koruza	-	3		p	∅	td					
11.	koruza	-	3			p	∅ d	t				
12.	pšenica	-	-					p		∅ t		d
13.	korenje	-	-		p			∅	d		t	
14.	zelenjava	4	-	p		∅	td					
15.	krompir	-	-		p				∅		d	t
16.	hmelj	-	-	p	d				∅			t
17.	hmelj	-	-	d	∅ p		t					
18.	vinograd	-	-	p	∅ t	d						
19.	travnik	-	1		d				∅			tp
20.	travnik	-	-			td						∅ p
21.	travnik	-	-		t	d					∅	p
22.	travnik	-	-		t			∅ d			p	
	Skupaj	∅		-	2	6	3	3	4	2	2	

KLASIFIKACIJA PARCEL OBRATA Grušovlje

Vrst.	Izkorišćanje parcel			Indeksi							
	Glavna kultura	št. vzp. kult.	št. vmes. kult.	-3	-2	-1	0	+1	+2	+3	+4
1.	hmelj	-	-	d	∅ _p		t				
2.	hmelj	-	-		∅ _{pd}	t					
3.	hmelj	-	-		pd						∅ _t
4.	krompir	-	-			t			∅ _p	d	
5.	koruza	-	l		t		∅ _d		p		
6.	pšenica	-	-		t				∅	d	p
7.	pšenica	-	-			t					∅ _{pd}
8.	pesa	-	-				t	∅ _p	d		
9.	pesa	-	l	p		∅ _t			d		
10.											
10.	vinograd	-	-	p		∅ _t	d				
11.	travnik	-	-			t		d		∅	p
12.	travnik	-	-					td		∅	p
	Skupaj	∅	-		2	2	1	1	2	2	2

KLASIFIKACIJA PARCEL OBRATA Š e m p e t e r

Izkorišćanje parcel				I n d e k s i							
Vrst. red	Glavna kultura	št. vzp. kult.	št. vmes. kult.	-3	-2	-1	0	+1	+2	+3	+4
1.	-	5	2	d	p			∅			t
2.	-	10	-		∅ tpd						
3.	-	7	-	d	∅ p	t					
4.	-	6	-		∅ tp	d					
5.	-	4	-		p	∅ t	d				
6.	krompir	-	-			t			∅	pd	
7.	koruza	-	1				t				∅ pd
8.	vinograd	-	-	d	p				∅		t
9.	vinograd	-	-		p	t					∅ d
10.	sadovnjak	4	-	pd					∅		t
11.	sadovnjak	-	-	p		t			∅		d
12.	sadovnjak	-	-		tp					∅	d
13.	travnik	-	-				d			∅	tp
14.	travnik	-	-								∅ tpd
15.	travnik	-	-				td			∅	p
Skupaj ∅				-	3	1	-	1	4	3	3

tivni učinki prostorske strnjenosti zemljišč oziroma majhne oddaljenosti parcel od doma. Stanje bi se občutno izboljšalo s smotrnejšo vskladitvijo števila kultur in topografije zemljišča, torej z uvedbo enotnejše strukture posevkov. Prirodno pogojena razpršenost in neenakomerna velikost parcel ter druge topografske lastnosti obratnega zemljišča, kakih drugih ukrepov za izboljšanje stanja ne dovoljujejo.

Obrat Grušovlje izkazuje najenakomernejšo ~~vez~~ poreditev vrednosti količnikov. Izrazito negativne vrednosti pripadajo njivam s hmeljem, o katerih bomo spregovorili posebej. Količniki ekonomskega izkoristka njivskih parcel in ustreznih razdalj izkazujejo po večini normalne ali presežne vrednosti, kar doprinaša temu, da je gospodarsko-prostorska struktura tega dela obratnega zemljišča zadovoljiva. Vzroke, ki so dovedli do takšnega stanja že poznamo. Variranje vrednosti srednjih količnikov za njive izven hmeljišč pa dokazuje, da bi se na tem obratu tudi pri obstoječi razmestitvi njivskih parcel s poenostavitvijo njihovega izkoriščanja gospodarsko-prostorska struktura še izboljšala. Na ta način bi pršel bolj do veljave temeljni smoter mehanizacije, to je dvig produktivnosti dela.

Pri obratu Šempeter zbuja pozornost že okoliščina, da so ravnotežnost izražajoči količniki tako za celotno obratno zemljišče kot za posamezne parcele redek pojav, zato pa so očitnejša odstopanja njihove vrednosti bodisi v pozitivno ali negativno smer. Tu se še določneje pokaže, kako je obratovanje na zemljiščih razdeljeno na dva postopka. Del njiv, ki je najintenzivneje izkoriščan, izkazuje izrazito negativno gospodarsko-prostorsko bilanco. Vsi količniki imajo strnjeno negativno vrednost. Nasprotno ima njiva Živinska, ki je od doma najbolj oddaljena, velika ter izkoriščana za gojenje ene same kulture v zaporedju, izrazito pozitivne vrednosti količnikov, največ na rovaš naglo opravljenega dela pri razmeroma majhni frekvenci poti. Vinogradi in sadovnjaki, ki izkazujejo sicer pozitivno gospodarsko-prostorsko bilanco imajo to skupno posebnost, da jih bremeni negativna

vrednost količnika ekonomskega izkoristka parcel (Q_p). Delo na teh parcelah je še v celoti vezano na zamudna opravila, kar narekuje deloma že značaj ~~teh~~ kultur, delno pa zastarelost načina obdelovanja.

Čeprav ima obrat Šempeter v celoti razmeroma dobro stanje gospodarsko-prostorske strukture, ne smemo prezreti, da je to rezultat kombinacije najmanj dveh dokaj jasno ločenih proizvodnih postopkov. Razširjenje aplikacije prvega postopka, to je delovno intenzivne vrtnarske izrabe zemljišč, je pri obstoječi razpršenosti obratnega zemljišča popolnoma izključena.

Predaleč bi nas vodilo, ako bi hoteli primerjalno obravnavati prav vse parcele posameznih obratov z vidikanjihove gospodarsko-prostorske opredelitve. Pač pa se velja ustaviti pri nekaterih interesantnejših primerih zlasti njivskih parcel. Med zanimive sodijo primeri njiv z zaporednimi kulturami, katere obravnavamo kot dve njivi pri katerih je učinek faktorja oddaljenosti izražen samo posredno preko načina izkoriščanja in obdelovanja, ne pa neposredno. Med take sodijo nadalje primeri izrazitejših odstopanj od normalnega stanja. Nekatero parcele izkazujejo izrazito negativne vrednosti količnikov in se zato vprašujemo po vzrokih odstopanj. Posebno mesto v klasifikacijski lestvici zavzemajo končno tudi travniki in vinogradi.

Razmotrimo šest primerov njiv z zaporedno, v teku leta sledečo si izrabo. Skupno je pri vseh obratih osem takih njiv, toda iz obrata Šempeter bomo izključili tisti dve, na katerih si zaporedno sledi po več kultur hkrati in bomo upoštevali samo primere, ko si sledita po ena kultura. Po točkovnem indeksu dobimo za zadevnih 12 njivskih parcel sledečo sliko.

KLASIFIKACIJA ZAPOREDNO IZRABLJANIH NJIVSKIH PARCEL

Obrat	Parcela		točkovni indeks
Preloge	V dolini	- pšenica	+2
	"	- pesa	0
	Za Bukovnikom	- pšenica	-1
	"	- korenje	-1
	Nad Studencem	- pšenica	0
	"	- repa	-1
	Za Petračevim	- pšenica	+3
	"	- korenje	+1
Grušovlje	Ločiška	- pšenica	+4
	"	- pesa	+1
Šempeter	Živinska	- krompir	+2
	"	- koruza	+4

V štirih primerih izmed šestih je druga kultura takšna, da povzroči poslabšanje gospodarsko-prostorske opredelitve njive, kar je razumljivo ako upoštevamo, da so to okopavine, ki, ne glede ali so strniščne ali samostojne, zahtevajo več dela kot predhodna žita. Prav isto velja za primer njive Živinska, kjer je obratno zgodnji krompir relativno zahtevnejša kultura. Njiva Za Bukovnikom je edina izjema v tej seriji, ker izkazuje v obeh primerih enako slabo stanje. Večja količina realiziranega dela, katero narekuje način obdelovanja torej bistveno doprinaša zniževanju kvodentne vrednosti. Po pravilu in dosledno v smislu zakona intenzitete bi torej bilo smotrno na isti njivi zaporedno gojiti žita ter strniščne posevke oziroma okopavine samo na bližnjih njivah, medtem ko bi na bolj oddaljenih bilo bolj smotrno po spravilu žita uvesti neko manj zahtevno sledečo kulturo.

Med primeri, ko so njivske parcele z gospodarsko-prostorskega vidika nizko klasificirane zbujejo gotovo največjo pozornost tisti, kjer so gojene izrazito komercialne kulture na od sedežev obratov oddaljenih njivah. To so zlasti hmeljišča obratov Grušovlje ter Preloge in vrtnarsko izkoriščane njive obrata Šempeter, katerih pridelok daje največji denarni dohodek.

TABELA 15

KLASIFIKACIJA NJIV S KOMERCIALNIMI KULTURAMI

Obrat	Parcela	točkovni indeks
Preloge	njiva V dolini - hmelj	-2
Grušovlje	Klančnica - hmelj	-2
	Ločiška - hmelj	-2
Šempeter	Preserje I	-2
	Preserje II	-2
	Ograda I	-2
	Ograda II	-1

Vse te razmeroma velike njive so intenzivno izkoriščane toda hkrati relativno zelo oddaljene, kar je v očitnem nasprotju s pravilom v smislu zakona intenzitete. Iz tega izvira njihova negativna gospodarsko-prostorska opredelitev, ki prispeva zmanjšanju ekonomičnosti prizadetih obratov. Usodno pa je, da zaradi obstoječe razmestitve zemljišč različne kakovosti, stanja v okviru obratov samih ni moči bistveno spremeniti. Prav za te kulture je namreč potreben izbor najboljših zemljišč ne glede na njihovo lokacijo. Negativni gospodarski učinek slabe gospodarsko-prostorske opredelitve je sicer kompenziran z visokovrednim donosom s teh parcel. Toda to je zasilna rešitev, ki vrh vsega zavisi še od splošnega konjunktornega valovanja ter gibanja cen. Zato prav takšni primeri terjajo največ pozornosti in silijo v iskanje

rešitve po poti odpravljanja temeljnega zla, to je neugodne gospodarsko - prostorske strukture obratov v sklopu širših, vaških agrarno - proizvajalnih enot, ki jim obrati pripadajo.

Velja opozoriti še na primere, ko so izkazane izrazitejšje pozitivne vrednosti srednjih količnikov posameznih parcel. Med njivskimi parcelami s takšno opredelitvijo so najpogostejše tiste pod žiti ali deteljišča. Te njive ne zahtevajo veliko obdelovalnega dela in so zato često opredeljene s presežnimi vrednostmi količnikov ter se tako najbolj približujejo travniškim parcelam.

Travniki imajo od vseh kategorij zemljišč in na vseh obratih precej enotno najboljšo gospodarsko-prostorsko opredelitev. Ta kategorija zemljišč je navadno v precejšnji oddaljenosti od doma, toda enostaven način izkoriščanja in nezahteven način obdelovanja precej velikih kosov zemljišča ustvarja dokaj ravnotežne odnose procentnih deležev zadevnih kategorij in činiteljev. Stanje, ki je skladno s pravilom zakona intenzitete, je še najbolj modificirano na obratu Kozaršče, kjer so travišča tudi najbolj obremenjena z dodatnim delom bodisi zato, ker zahtevajo več čiščenja in goje na njih deloma še sadje ali zato, ker spravljajo tamkaj seno v senike, kar terja posebno delo tako za odvoz sena kot za popravilo zgradb.

Medtem ko smo stanje za vinograde obrata Šempeter, kjer se le-ti organsko vključeni v proces proizvodnje že označili, velja za vinograde obratov Preloge in Grušovlje neka povdarka vredna posebnost. Obe kmetiji sta pridobili vinograd naknadno z namenom, da si oskrbita pridelek za domače potrebe. To prizadevanje je pokazalo tudi svojo slabo plat, izraženo z izrazito negativno gospodarsko-prostorsko opredelitvijo vinogradniških parcel. Okoliščina ne preseneča ako ppoštevamo, da sta oba vinograda, ki sodita v kategorijo najzahtevnejših zemljišč, od sedežev obratov najbolj oddaljena. Gospodarsko-prostorska opredelitev vinogradov

obeh obratov nasprotuje torej načelom ekonomičnosti in prizadete obrate samo obremenjuje.

Na kraju poizkusimo opredeliti vse štiri obravnavane obrate glede na njihovo gospodarsko-prostorsko strukturo. Pri tem se bomo oprli na vrednost ^{tako} količnikov obrata kot na vrednost srednjih količnikov njivskih parcel, ki so najvažnejša zemljiška kategorija in obenem tudi zelo prepričljivo prikazuje vrednosti odnošajev prostorsko distribuiranih kategorij ter činiteljev. V spodnji tabeli prikazana opredelitev posameznih obratov kaže, da imajo vsi zadovoljivo gospodarsko-prostorsko strukturo, saj dosegajo in presegajo količnik 1, to je stanje ravnoteženga razmerja distribuiranih veličin.

TABELA 16

KLASIFIKACIJA ŠTIRIH KMETIJSKIH OBRATOV

Obrat	Q _∅	točk. indeks	Q _∅ njiv	točk. indeks
Šempeter	1.8	+2	1.2	0
Grušovlje	1.7	+2	1.7	+2
Preloge	1.3	+1	1.2	0
Kozaršče	1.1	0	1.0	0

Sliko opredelitve obratov moramo še dopolniti. Čeprav je formalno, po vrednosti srednjega količnika, obrat Šempeter na prvem mestu, torej najugodnejšem položaju, smemo reči da z ozirom na razmeroma slabo stanje njegovih njivskih parcel, pripada prvo mesto bolj obratu Grušovlje. To potrjujejo tudi drugi rezultati analize, katere smo predočili, med njimi še prav posebno okoliščina, da odlikuje ta obrat razmeroma najbolj enotno racionalno gospodarjenje s celokupnim zemljiščem. Zadnje mesto, ki ga zavzema obrat Kozaršče je formalno in stvarno docela utemeljeno. To je izmed štirih edini primer, katerega gospodarsko-prostorska struktura se najbolj približa kritični vrednosti

količnika. Pri količkaj poslabšanem načinu izkoriščanja zemljišča in pri nespremenjenih ostalih činiteljih bi na tem obratu nastalo stanje gospodarsko-prostorske strukture katero bi ne ustrezalo več načelom ekonomičnosti.

V I R I

- 1) Statistika Katastrskega urada Tolmin
- 2) Statistika občine Žalec za l.1962
- 3) Statistika Katastrskega urada Žalec
- 4) Statistika Katastrskega urada Nova Gorica
- 5) Statistični posnetki izvedeni po posameznih obratih v l.1962

L I T E R A T U R A

- 1) Anton Melik, Slovenija II, Ljubljana 1954 - 1960
- 2) Alfonz Pirc, Urejanje kmetijskega prostora, Ljubljana 1961